

Spanhoek

Coen Ooft

bron

Coen Ooft, *Spanhoek*. W.L. Salm, Paramaribo z.j. [ca. 1959]

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/ooft001span01_01/colofon.htm

© 2007 dbnl / erven Coen Ooft



De rode Paloeloe

KEEK JE OVER DIE ZINKEN SCHUTTING, WAARvan de rode verf in de loop der jaren werd overmeesterd door ijzerroest, dan zag je ze zwierig en gracieus zwenken en buigen, zigzaggen en scheren over het gele zand, op de maat van muziek. Muziek, tintelend in de avondstilte. Muziek van eenvoudige instrumenten, een fluit, een klarinet, een 'quatro' en een gitaar, maar zo welluidend en dansend in haar rithme, dat je even de adem inhield bij de val van de laatste toon, twee octaven lager dan de hoogte waar de eerste trillingen begonnen.

Hiermee was de vierde set ten einde. Met een diepe buiging en een halve pirouette scheidden zich de paartjes. Op alle gezichten tekende een aangehouden glimlach de vreugde van de dans en mensengeluk scheen hier een goedkoop artikel te zijn.

Op alle gezichten, ook op het gezicht van Janette, het scherp getekende roodbruine gezicht met heldere ogen die glansden en schitterden in het kunstlicht van een petromax. Bij haar leefde de lach nog zichtbaar op de lippen, die zij bewoog, alsof ze aan het naproeven was.

Janette was de feesteling in het gezelschap. Haar jaardag werd vandaag gevierd als lid van de dansvereniging Excelsior. Alle gasten hadden bloemen aangebracht, die in kleuren geel en rood, rossig en wit in manden en vazen waren neergezet. Bloemen als kréré-kréré, fajalobi en rozen, dahlia's en Braziliaanse lelies, maar ook een bos Paloeloe, die rood en purper uitstraalden en puntig opvielen temidden der andere bloemen. Sensuele bosbloemen, bloedrood en welgevormd en toch scherp en puntig als een dodend lemmet.

Janette was vanavond ook in het rood gekleed. Ze leek wel op een paloeloebloem. Mannen die bij de schutting als toeschouwers hingen tussen andere vrouwen en meisjes, mompelden, dat het tijd werd dat ook deze bloem wordt geplukt. Mannen, met uitzondering van één, die nu stond te kijken met samengeperste lippen, zijn blik priemend gericht op Janette.

Max heette hij en de avond tevoren, op de eigenlijke jaardag van het meisje, van zijn meisje, had hij de paloeloes

gebracht. Hij vond ze mooi en Janette ook, maar anderen zeiden dat het bosbloemen zijn die maar weinig waarde hebben. Hij had haar ook een lapje stof, 4 meters taftzijde, glanzend wit, als cadeau gegeven en Janette had de rode paloeloes tegen het witte kleed gelegd en gemerkt, hoe mooi ze waren. Toen had zij hem een kus gegeven, en een rondedans met hem gemaakt.

Vanavond echter liep ze na iedere dans noch naar hem toe, noch naar de paloeloes, maar telkens regelrecht op een der dansers af, die zich weliswaar verdekt opstelde, maar haar telkens aanhaalde alsof zij een schoothondje was.

Max was bang en tegelijkertijd woedend. Hij uitte dit door zijn scherpe blikken en een rusteloosheid in zijn houding. Bang omdat hij wist dat Janette onbewust de neiging had een flirt te zijn. Woedend op die andere, die Joel, die toch beter wist en zich hier elegant gedragen moest. Elegant, ook al was het meisje mooi en begerenswaardig, ook al bewoog zij zich temidden van de anderen in danspasjes en alsof ze vleugels droeg.

Max nam een besluit.

Met heel zijn arm veegde hij over zijn mond en toen met zijn wijsvinger over beide mondhoeken. Daarna maakte hij zich los uit de groep toeschouwers en liep met driftige passen naar de andere zijde van de dansvloer waar zijn meisje nu dartelde rond Joel en gekscherend danspasjes maakte.

De toeschouwers die dit zagen, wisten wat er komen zou. Zij kenden de verhouding tussen Max en Janette en wisten dat Joel hier spelbreker wilde zijn. Vrouwen en meisjes stieten elkaar aan en mannen keken geanimeerd toe. Een tweetal liep Max achterna om hem te weerhouden iets onberadens te doen.

Nog levendiger werd het gesprek tussen Joel en Janette. Nu reikte hij haar de hand en glimlachte breed. Zij gesticuleerde en knoopte ertussendoor zijn overhemd toe, dat losjes erbij hing, terwijl zij wiegde alsof de dansvloer tot watergolven onder haar tenen vervloede.

Toen blies de fluitist een ondeugend wijsje, alsof hij het tweetal, Joel en Janette uitnodigde tot een rondedans. En hij had succes, want Joel en Janette, keken elkander begrijp-

pend aan en voegden zich dansend in het rithme van het dartele wijsje. Andere instrumenten vielen in, en sierlijk ging de dans tussen Joel en Janette van hoek tot hoek van bloem tot bloem. Dit alles tot grote ergernis van Max.

Hem kon je zien zieden en sidderen. Hij verloor zijn zelfbeheersing, en op het moment dat het tweetal met een zwaai in zijn nabijheid kwam, sprong hij over de bloemen heen en rukte met al zijn kracht het meisje uit de lichte omarming van haar partner. Daarna liep hij op Joel af en een ogenblik stonden zij als twee kemphanen tegenover elkaar.....

Het gevecht bleef echter uit, want toesnellende gasten en toeschouwers kwamen tussenbeide en leidden de rivalen weg, ieder naar een andere richting, de poort uit en de straat op. De feestvreugde ging als een kaarsvlammetje uit. Eerst trokken de toeschouwers weg, toen ook de gasten en uiteindelijk stond alleen Janette midden op de dansvloer, een traan in haar ogen en terneergeslagen in haar gang.

En nu nóg werd haar schoonheid geaccentueerd, omdat zij, ook in haar moedeloosheid en verlatenheid een gratie en aantrekkelijkheid bleef behouden, die geleek op een bloeiende bloem in de stengel geknakt. Zij zette zich neer op een bankje dicht bij de bloemen, en onwillekeurig, zelfs dicht bij de rode paloeloes. Dit merkte ze na een tijdje, en teder streelde zij met haar vingers over de volle lengte van elke bloem. Maar, alsof zij plotseling gestoken was, sprong ze op en liep starend naar de uitgang waar Joel was weggeleid. Nog voor ze deze echter bereikte keerde zij op haar schreden terug en zette zich weer neer bij de purpere puntige paloeloes, waarin ze nu een wereld zag van mannelijkheid, mannelijke kracht, van liefde en hartstocht, van..... Max.

Nog eenmaal stond ze op en deed een pas naar voren alsof zij zich zou losrukken uit een betovering, maar vleide zich daarop neer en nam de bos paloeloes in haar schoot. Haar gezicht klaarde op, haar lichaam werd weer levendig, zij richtte zich op alsof ze een snaar was die een trilling onderging.

Met kleine danspasjes stapte ze haar woning binnen en drukte met de linkerhand de deur zacht dicht, terwijl in

haar rechterhand de paloeloes verwarming vonden aan haar boezem.

Max en Joel hadden ieder hun eigen zorgen. Maar de zorgen van Max waren groter en ondraaglijker. Zo ondraaglijk voor hem, dat hij een winkel was binnengestapt en zich voorzien had van twee djogo's bier. Hij nam ze mee en keerde terug naar het huis van de vrouw, die hij liefhad.

De deuren waren echter toe, het erf was leeg. Daarom zette hij zich neer op de drempel en laafde zich aan het bier..... of, dronk hij zichzelf moed in om daaruit de kracht te putten tot andere daden over te gaan?

Al drinkend, met de fles in de hand, liep hij tot tweemaal toe naar de uiteinden van het huis, speurend en zoekend bij de ramen alsof hij deze zou openbreken en het huis binnendringen. Na zijn tweede rondgang ging het laatste lichtje boven op Janette's kamer uit, en hij wist, dat zij zich te ruste had gelegd.

Bij hem borrelde de onrust. En de drank ging werken. Hij waggelde reeds op zijn benen. Daarom zeeg hij weer neer op de drempel en staarde wezenloos naar de heldere hemel, waar maan en sterren fonkelden aan een tropen-firmament. Zo bleef hij kijken, toen de slaap hem overmande.

Een slaap, die geen rust, maar vermoeidheid bracht in de vorm van dromen die hem kwelden.

Onder de verkwistende maanstralen zag hij plotseling een levend wezen, geheel in het wit gekleed een elfje, toen nog twee, daarna nog vier naar voren komen, die een dans begonnen. Ze vlogen van links naar rechts, gingen op hun tenen staan, draaiden om hun eigen as, terwijl hun rokjes en het loshangend haar sierlijk elke beweging verdubbelden. De muziek had nu iets verhevens. Hoge harpklanken en tonen van zuivere violen. De avondwind neuriede als achtergrond het thema mee.

Dat vond hij eerst mooi, maar schrok ervan, toen hij plotseling wist dat hij midden in de kring genomen was door die dansende wondere wezentjes. Vervaarlijk sloeg hij om zich heen, maar raakte niets, daar ze geen van alle een lichaam hadden. 'Geesten, geesten!' riep hij en wilde wegvlugten, maar uit de kring kwam hij niet, hoe hard hij

ook wegliep. Het zweet brak hem uit. Zijn hoofd hield hij vast omdat het daar zo gonsde.

Toen begon hij te roepen, ‘Janette, Janette,’ maar hij hoorde zijn eigen stem niet meer. Toch kwam Janette, nu ook in het wit gekleed. Zij doorbrak de dansende kring van hemellichaampjes, nam hem hij de hand en leidde hem terug op de drempel waar hij gezeten had.....

Hij deed een zwaai om haar te omarmen, maar weg was ze.

Het was een zwaai, waarvan hij wakker werd. En grijpend naar zijn hoofd, wist hij dat hij gedroomd, benauwd gedroomd had, maar gelukkig niet liefdeloos, daar hij Janette nog had kunnen zien in deze droom.

Plotseling echter kwam vanuit de verte muziek aanwaaien. Hij luisterde toe. Hij wist niet zeker of hij nog droomde en daarom waste hij zich het gezicht af met een restant van het bier in een der flessen. Maar toen zag hij het duidelijk. Hij was nu klaar wakker en helder als de maan daarboven.

Met vastberaden passen kwam Joel het erf op, een pakje in de ene hand en een fles drank in de andere. Vlug stond Max op en stelde zich verdekt op achter een heg. De muzikanten volgden Joel op enkele meters afstand en speelden nu zacht en mooi aubade-muziek.

Het was dus vroeg in de ochtend. Heel de avond had hij dus daar gezeten. Gelukkig toch, dacht hij. Nu kon hij dit meemaken. Heel zijn moedeloosheid verdween. Zijn gezicht vertrok en zijn ogen vernauwden. Haat kon men lezen in heel zijn uiterlijk. Wraak zou hij nemen.

Terwijl Joel nu als een triomfator voortschreed, griste Max uit zijn broekzak een dolk-mes met rode heft en een blinkend lemme, dat dezelfde vorm had als de bloeiwijze van de paloeloe. In de maneschijn flikkerde dit puntige wapen als een kaarsvlam en voor een ogenblik twijfelde hij of hij een rode paloeloe in de hand hield, dan wel een dodelijk wapen.

Het orkestje speelde nu gewijde muziek.

Overigens was alles stil en bewegingloos. Toen vloog boven een raampje open en op het gezicht van Janette viel maanglans. In één oogopslag overzag zij het gehele toneel,

en omdat zij zo hoog stond kreeg zij in dit beeld ook Max in het oog. Max, met het rode wapen in de hand, Max, met het lichaam ineengebogen als een panter, klaar voor de dodelijke sprong.

Alles keek met opgeheven ogen naar Janette. Nu ook Max, die echter beurtelings keek naar het wapen dan naar boven. Maar Janette deed gebiedend een gebaar met de hand, waarin een uitdrukking van afweer lag. Ook de muziek verstomde. Toen trok zij het hoofd terug, vloog naar beneden gooide de deur open en stond daarna als een fee zo schoon in de opening, maar nu met een bos rode, schitterende paloeloes in de handen. Dezelfde paloeloes van Max, die bloedrode bloemen vol purper en mankracht, scherp en puntig als het lemmet van een dolkmes.

Nog was het stil. De muzikanten fluisterden. Even overzag Janette het toneel voor zich. Toen richtte zij haar schreden naar de heg, waarachter Max nog steeds gehurkt zat. Hij richtte zich toen op en liep het schone meisje aarzelend en toch hoopvol tegemoet.

Zij schreed als een engel voort, reikte hem een paloeloe aan, ontnam hem het dolk-mes en hield het naast de bloem in een betekenisvolle vergelijking van liefde en haat, bloem en moordtuig, beide rood, scherp en puntig, herinnerend aan mensenbloed. Daarna wierp zij resoluut het wapen over de heg en in een onbeschrijfelijke ontstuijghing vloog zij Max om de hals. De paloeloes konden zij beiden voelen prikken aan hun gloeiende harten.

Dit ziende brak nu de muziek van de muzikanten uit in vreugdetonen. Tonen, weer met hetzelfde dansende rithme van de vooravond, maar nu waren het Max en Janette die een vrolijke pas-de-deux deden.

Laf, en diep gewond, alsof hij naakt bekeken werd, droop Joel af.

En terwijl de twee geliefden zo zwierden leek het alsof ook dansende paartjes kwamen meedoen, nu in het wit, gelijk de elfen die dansten in de droom van Max, de gelukkige die met zijn paloeloes het hart veroverd had van het schoonste meisje dat hij zich denken kon.

Water

ALS KIND PROBEER JE DOOR DE ZWARTE REGENwolken heen te kijken, in de hoop, de engeltjes te zien. die de aarde overgieten met zoveel hemelwater. En nu weet je, dat het van de wolken komt, maar je blijft steeds kijken. Kijken naar die watermassa's, naar hun komen en hun gaan.

Dat deed ook vrouw Erna toen het weer zo regende; vrouw Erna, die met haar man en zeven kinderen voorop woont, in die 'fesisee-oso' en daarom een eigen watermeter heeft.

Wat zal mijn watermeter registreren dacht ze, wanneer al die duizenden kubieke meters water erdoorheen zouden gaan. Nu klettert het op de daken de dakgoot in, naar het riool, de straattrens uit en verder..... verder..... altoos verder.

Midden in dit gepeins, vlak na zo'n regenbui, kwam echter die oude heer van de waterleiding met een rekening in de hand en een vermanend gezicht.

Hij zei:

- Mevrouw, als U deze rekening niet vóór twaalf uur vandaag betaalt, wordt de leiding afgesloten. -

'Wat', riep vrouw Erna, en wilde haar verbazing in woorden gieten, maar snel pareerde de goede oude baas: - 'Omdat ik U ken, daarom heb ik vandaag een uitzondering gemaakt, om het U te zeggen; dag vrouw Erna'..... en weg was hij..... Wég; de moeder van zeven kinderen achterlatend in een vloeibaar probleem, de toevoer van leidingwater naar haar huis en dat, terwijl tonnen water zojuist nog voor haar ogen wegstroomde.

'Volksgezondheid en malaria' zuchtte ze hardop, nadat ze eerst een nogal lelijk woord had weggeslikt.

- Potie Erna - zou haar moeder zeggen. Ze deed haar best. Ook haar man deed zijn best, maar sinds 3 maanden had hij toch geen werk kunnen vinden waar een vast weekloon aan zat. Over de waterrekening hadden ze al gesproken, hij en zij. Maar een oplossing hadden zij niet gevonden. Geen geld!

Het was half tien. Haar man zou ze niet meer bereiken. Het gonsde in haar hoofd: 'Vóór twaalf, vóór twaalf!' Een

tijd lang dacht ze na. Daarop vloog ze naar boven, omdat ze weer eens een oplossing had gevonden. In een cederhouten kist op zolder lag nog een heel oude gouden broche van haar moeder. Het laatste erfstuk. Vlug kleepte zij zich aan, bracht het jongste kind bij de burens en haastte zich de straat op, regelrecht naar het eerste pandhuis dat zij tegenkwam.

Zij kreeg er 6 gulden voor.

Als een bromfiets zo vlug, snelde zij naar het kantoor, waar zij hijgend aankwam, toen de klok daar elf uur aanwees. Ze was op tijd. Kletsnat, omdat het wéér regende, maar ze was er toch. Omwille van het water, omwille van de volksgezondheid en terwille van de Surinaamse Waterleiding Maatschappij.

Ze wachtte geduldig tot twee mannen hadden betaald. Vóór haar stond nog een huisvrouw, die ook betalen moest. Doch ze betaalde niet. Neen, ze smeekte, smeekte, of die meneer achter het loket niet nog maar één dag kon wachten en haar waterleiding niet wou afsluiten, omdat zij toch een baby had en de was moest doen. Morgen zou zij het geld zelf komen brengen, als ze voor de was ontvangen had..... En, of ze de directeur mocht spreken en, of de meneer.....

Verder kwam ze niet, want de meneer gaf een antwoord zo koud als het ijzer waarachter hij zat. Hij zei: - Spijt me vrouw, maar ik kan U niet helpen; volgende persoon -en met een droge wijsvinger wees hij op vrouw Erna. Dezelfde vrouw Erna, die zo juist nog hetzelfde gevoel, loodzwaar had moeten ronddragen en dus eens te meer de klacht en het gejammer van deze vrouw begreep.

Daarom nam zij het besluit.

Vóór zij zelf betaalde, trok ze de jammerende vrouw naar zich toe, nam haar de rekening uit de hand en samen met haar eigen nota, duwde ze het bedrag van 6 gulden onder het raampje door, terwijl ze zei:

‘Ontvangt U van ons allebeide meneer.’

De klerk ontving.

Vrouw Erna kreeg van haar 6 gulden maar 60 centen terug; het restant van de gouden broche, het gouden erfstuk. Maar de omhelzing van die arme vrouw, het warme gelukkige en blijde gevoel in haar hart, waren haar meer waard

dan duizend gouden broches, meer, dan al het water dat door alle waterleidingbuizen stroomt.

Geld

HAAR MAANDLOON ALS HUISHOUDSTER BIJ DE familie in de stad, is 32 gulden. En, als ze na een lange dagtaak en busroute, des namiddags om vijf uur thuis aankomt, dan doet zij nog een deel van de was die zij voor 3 gulden per week nog aanneemt van een andere familie in de stad.

Haar gemiddelde maand-inkomen is dan 44 gulden.

44 Gulden, waarmede de huur van 12 gulden per maand moet worden betaald. 44 Gulden, waarvan nog drie schoolgaande kinderen gevoed en gekleed moeten worden. 44 Gulden, die aan het einde van iedere maand zo weggeslonken zijn, dat de laatste dagen op dubbeltjes worden gewaardeerd en iedere cent plotseling in waarde stijgt zoals de brédé bong, ons 'Man-van-woord', dat gekocht en gegeten wordt, wanneer er geen rijst meer is.

Zo was het weer 28 mei 1957.

Zij haastte zich naar huis. In het wolkenspel van deze middag zat leven, maar weinig licht. In haar geëmailleerde bekken had ze nog vier vingers bananen en drie knollen zoete patata's, terwijl in haar zakdoek, haar laatste zes koperen centen zaten opgeknoopt. Van dit laatste bedrag moest de toespis worden gekocht en het vet betaald..... en daarom piekerde zij weer, zoals altijd, wanneer de laatste dagen van de maand gekomen zijn.

Plotseling echter brak voor haar de middagzon nog eenmaal door de regenwolken heen. Ze glimlachte. Het schoot haar te binnen, dat twee van haar kippen die morgen op de leg waren gezet. Twee eieren van 8 centen per stuk, zouden haar 16 centen opbrengen en opgelost was het probleem van toespis en vet voor vandaag.

Alsof ze vleugels had, zo licht stapte zij naar huis. Ze 'startte' bij aankomst een pot op een houtskoolvuurtje, wikkeld haar twee eieren in een zakdoek en stevende

ermee naar de Chinees, die altijd bereid was haar koopwaar in te ruilen, al had het iets weg van het stenen-tijdperk, toen goederen en diensten werden betaald met vee en vlees.

Onderweg gebeurde het.

Alsof ze op blote voeten in prikkeldraad getrapt had, remde ze plotseling af, schrok even terug en gaf een gilletje, dat niemand hoorde, omdat er geen voorbijgangers liepen op straat. Vlak vóór haar in het mulle zand, lag ongedekt een nieuw bankbiljet van 25 gulden. Gaaf, sprankelend van nieuweheid, ongekreukt en helder van kleur.

Even keek zij om zich heen, boog zich voorover en raapte het geld van de grond, half vertwijfeld, maar ook half in een dankgebed, omdat - zo scheen het haar toe - dit geld voor haar uit de hemel was komen vallen. En, verder ging ze, nu echter meer schokkend en gehaast dan vóór de vondst.

In de winkel bestelde zij precies wat zij al thuis in gedachten had, tot een totaal bedrag van 22 centen, de waarde van twee eieren en zes koperen centen. De winkelier legde de goederen op de toonbank en wachtte op betaling.

Wat er toen in haar omging zal zij alléén en mét haar, de hemel weten. Anderen, zoals de mensen, zullen het mogen raden of hiervan een voorstelling maken. De voorstelling, van een mens in tweestrijd, een aarzelende arme vrouw, die in haar linkerhand met twee eieren en zes koperen centen betalen moet, maar met haar rechter hand een bankbiljet vastklemt, waarmee zij ook betalen kan, om dan nog vierentwintig gulden achtenzeventig centen over te houden.

Maar zij sprak tenslotte resoluut:

‘Disi na MI monie’, en reikte de eieren en de centen aan, omdat ze wist dat zij over deze waarden onverkort beschikken mocht.

Op het politiebureau kreeg zij van de Chef van Dienst de aardse pluim die ze verdiende in deze woorden:

‘Vrouwtje, Uw eerlijkheid is waarlijk onbetaalbaar!’

Assimilatie

DE OUDERS VAN MENEER ARNOLD HEBBEN NOG in Friesland, te Heerenveen gewoond, in een van de propere huisjes, wel klein, maar schoongeboend en met glazen ramen, waarvoor over-gordijnen worden getrokken, zodra de lampen in huis worden aangemaakt.

Arnold zelf werd in Suriname geboren.

Omdat hij altijd in het gele zand en onder de brandende zon mocht spelen op het erf van de boerderij, werd z'n kleur ook bruin en zanderig, zodat je niet meer zien kunt dat hij elders blank zou heten. Alleen zijn haar is blond. Maar daarna is hij echt een Surinamer.

Zoals zijn vader het altijd deed, zo gaat meneer Arnold ook twee maal per week naar de markt. Een flink paard is dan voor zijn kar gespannen en alnaargelang het seizoen, brengt hij kousebandjes, snijbonen, amsoi, dan wel meloenen, bananen en bacoven naar de stad.

Meneer Arnold denkt vaak na over het begrip 'assimilatie', dat hetzelfde is als het gewone woord 'aanpassing' of 'gelijkmaking'. Als kind was hij er al boordevol van omdat hij op vaders boerderij al zoveel zag, dat aangepast of wel gelijk gemaakt moest worden. En als hij dan z'n vader vroeg waarom dit of dat wel moest, kreeg hij telkens als antwoord: - Zo wordt het echt Surinaams. -

Zo bijvoorbeeld de sinaasappelen.

Op de duur kon je niet meer zeggen of deze of gene soort geënt was op zuuroranje, alamoe, sukade of grapefruit. Nu zijn het allemaal echte Surinaamse sinaasappelen.

Na zijn huwelijk wist meneer Arnold het beter. Zijn vrouw is een Creoolse van een sterk Chinees kom-áf. Zijn eerste zoon heeft blonde krullen en blauwe ogen, alsof men voor ogriai met blauwsel heeft geschilderd in die heldere kijkers. Z'n dochtertje daarna, kreeg echter golvend glanzend haar, heel zwart, en donker bruine ogen.

'Echt Surinaams is ons gezin' zegt meneer Arnold altijd tegen zijn vrouw, die echter nooit om uitleg van het een of ander vraagt

Eens was het weer Sinterklaas.....

Meneer Arnold op weg naar de markt, dacht erover na, wat of hij voor zijn kinderen moest kopen. Hij zat boven op de wagen en bekeek zijn paard, dat wellicht een stamboek hebben zou elders in Brabant, maar nu, gekruist en geboren in Suriname, een Surinaams paard geworden is. Hij liet zijn denken dwalen tot buiten onze grenzen en herinnerde zich het Sinterklaasfeest ergens in Brabant bij Dinther, toen hij eens met vakantie mocht oversteken naar Nederland.

Het paard..... dacht hij. Ja zelfs het paard van Sinterklaas is hier bij ons aangepast. 't Werd een auto, een Volkswagen met openkap en Atlas-banden.

Weer dacht hij na over het speelgoed.

Aangepast..... geassimileerd..... speelde het door zijn hoofd.

Toen wist hij het plotseling. Hij kocht een teddybeer voor 't meisje en een zebra voor zijn zoontje, als geschenk van de goede lieve Sint, die Suriname bezoekt per Volkswagen en voor wie liedjes worden gezongen, dat de wind waait door de bomen en dat het o zo koud is in ons land..... zou de Lieve Sint wel willen komen?

Thuisgekomen prees zijn vrouw hem om zoveel inzicht. Twee mooie geschenken zei ze, want de kinderen houden toch zoveel van dieren.

‘Ja, zei meneer Arnold, en met overleg gekocht ook. Nu maar afwachten, of geassimileerd, gekruist of geënt, er misschien 'n Surinaams speelgoeddeekhoortje of zoiets dergelijks van komt.’

Cleptomaan

HIJ LAG LANGUIT OP HET ENIGE MEUBILAIR IN het éénkamer vertrekje: een brits, die maar drie poten had. Een kist van Parbobier, diende tot stut op de plaats waar de vierde poot ontbrak. Zo als hij daar lag, had hij het gevoel, alsof ze hém een been hadden afgezaagd, want op het feestterrein hadden ze hem een portemonnaie gerold, waarin zijn hele maandloon zat.

Een jonge vrouw kwam binnen, keek hem aan met een blik die treffen moest, en zei, dat een rechercheur hem wilde spreken, over de klacht die hij wegens diefstal had ingediend.

Er flikkerde iets levendigs in zijn ogen, toen na de routine vragen, de rechercheur hem vroeg of hij zijn portemonnaie wel zou herkennen als hij deze terugzag.

‘Jawel meneer’ antwoordde hij.

‘En, je zou ook weten hoeveel geld erin zat?’

- Zeer zeker meneer, want 't is mijn gehele maandloon, dat ik als bode verdien. -

Hierop kon de vrouw het niet langer verkroppen en luchtte even het gemoed, zodanig, dat zij hem onder meer verweet, cleptomanie te hebben om naar het feestterrein te gaan. En toen hij haar berispelend aankeek, kon zij niet nalaten eraan toe te voegen:

- Ik zou maar niet zo verontwaardigd doen met een gezicht als van steeserkrosie, die no mang hari watra. -

De dienstman maande haar aan tot kalmte.

Daarna vroeg hij uit welke coupures de biljetten bestonden. Hij wist het op de dubbeltjes af te vertellen. Twee biljetten van f25.-, drie van f2.50, zeven van f1.-, drie kwartjes en 2 dubbeltjes.

Omdat de vraag zo was gesteld, voelde hij iets warmes stromen in zijn hart. Een warmte, die de koude rillingen van twee dagen achtereen, verdreef. En daarom vroeg hij, of de dief gepakt is en of het geld terug gevonden is.

Neen, zei de politiemann. - De dief is niet gesnapt, het geld is ook niet terug, alleen de portemonnaie die leeg is heb ik hier bij me.

Hierop parelden dikke waterlanders over het jong gezichtje van de vrouw. Zij had nog zo'n flauwe hoop gehad. Zij had zelfs Antonius in de hand genomen, omdat zij parochiaan van de Rosakerk is. Haar laatste hoop was nu vervlogen en snikkend bekende zij: - Hij had nu juist voorzichtig moeten zijn, daar de dokter gezegd heeft dat al dat braken van een maand geleden, voortekenen zijn van een baby die wij mogen verwachten.

Dit trof de politiemann, die zelf vader van zes kinderen was.

Zonder dralen haalde hij de portemonnaie te voorschijn en vroeg of de toekomstige vader die herkende.

- Ja -, zei hij. - De laatste vier tandjes van de ritssluiting zijn beschadigd en daarom trek ik het nooit helemaal dicht.'

- Weet je ook wat er meer in zat, behalve het geld? -

- Jawel antwoordde hij verrast, een lotexlot van..... eh..... vier cijfers. -

- Uitstekend - riep de rechercheur opgelucht, en zei daarna:

- Pas voortaan beter op je spullen, besteed meer zorg aan je jong gezin, laat het konverjarie bezoek geen kleptomanie voor je zijn, want dit lot is een winnend lot uit de loterij van deze week, waarmee je een bedrag van honderd gulden hebt gewonnen..... -

Zij barstte voor de tweede maal in tranen uit, terwijl hij haar om de hals vloog en zacht in haar oren fluisterde.

- We gaan hem Antonius noemen. -

Het kwartje

WAAR DE DUISTERNIS EINDIGT, DAAR BEGINT het licht.....

Zo redeneerde ook hij, toen hij uit een der donkerste straten van Paramaribo stapte in het helverlichte 'koleesie', een speelhol waar, zoals het heet, gedobbeld wordt.

Behalve het licht, was ieder onderdeel in dit vertrek verrafeld. En te midden van dit alles, mooie en lelijke filmsterren aan de wand, waaronder Doris Day, die geluidloos een liedje hing te zingen, aangepast door Vivien Leigh, die óf uit zuinigheid, óf wegens textielschaarste zeer armoedig was gekleed.

Weifelend en halfbesloten was hij binnen gestapt, groette hier een keer en wisselde tenslotte enkele woorden met een vriend die zonet gewonnen had en de dubbeltjes en kwartjes behendig naar zich toe schraapte.

Hij tastte nu met zijn handen in zijn rechter broekzak, waar het bedrag van 6 × f4.50 gestopt was. Het was zijn

weekloon van de afgelopen werkdagen. Hij zou graag zien, dat dit bedrag verdubbeld werd vanavond. Zo zou hij dan de kosten kunnen betalen die hij voor veertien dagen terug gemaakt had toen zijn dochtertje Alice, haar Eerste H. Communie ging doen.

Hij vroeg zich daarom af, of deze gedachte misschien een zegen voor hem zou kunnen zijn om vanavond te winnen.....

Ruw werd hij echter uit zijn overpeinzingen gehaald, daar de deur met een smak openvloog en een vrouwenstem als een wervelwind striemde in het lokaaltje. De woorden die daarna uit het tieren en schelden duidelijk werden, waren bestemd voor de vriend die zonet gewonnen had.

Bekende woorden, dacht de vader van Alice. Hij had ze thuis ook al eens gehoord..... ‘het geld verdubbelen en kinderen die thuis van honger kreperen.....’

De vriend reageerde prompt en vloog zijn vrouw, schijnbaar boos, achterna, maar had nog de tijd aan de nieuwe bezoeker te vragen zijn plaats in te nemen. De vriend keerde echter niet terug. Ook niet omdat hij zo juist gewonnen had. En daar zat Alice's vader nu op een kantje van de lange bank, omdat hij toch nog weifelde.

De kaarten werden hem echter toegedeeld. Hij zocht naar een kwartje in z'n zak, voor het geval hij betalen moest.

Zijn kaarten lagen goed en hij speelde mee. In stilte deed hij mee, met zijn dochter achter in zijn denken.

De eerste worp was goed..... de tweede ging nog wel..... de derde..... verloren. ‘Sorry’, zei hij en haalde het geldstuk uit zijn zak, wierp het achteloos naar de winnaar en schoof verder op de bank, omdat hij na dit ene spelletje, gegrepen door een onbekende hartstocht, vanaf dit ogenblik besloten had fors te spelen.

Zover kwam het echter niet. Want in een uitbarsting van verwensingen vloog de winnaar op hem af, terwijl hij hem nog dief, bedrieger en waterkasteel noemde. En dit alles, omdat hij inplaats van een goed kwartje een medalje van Maria op tafel had gegooid. Een eenvoudig geschenkje dat zijn dochter twee weken geleden als Eerste Communie-

kantje gekregen had, en dat hij voor het zoekraken in zijn zak gestopt had.

Ergens in hem was nog een snaar die resoneerde.....

Daarom betaalde hij weer met een goed geldstuk, zette zijn pet op en verliet het speelhol. Zijn medaille nam hij mee.

Waar er tot voor kort nog duisternis was in zijn hart, brandde thans een licht, waarin hij blijdschap vond. Vervuld van deze vreugde koerste hij naar huis en kocht onderweg gezouten pinda's voor de kinderen en voor zijn vrouw een half pond warme worst.

Durf

ALLE FEESTDAGEN ZIJN VOORBIJ. IEDEREEN doet weer gewoon. Maar zelfs het gewone kan nog zo ongewoon zijn dat het de aandacht trekt. Zo bijvoorbeeld het volgende, een klein voorvalletje, met Herman in de hoofdrol. Een Herman, zoals er vele nog zijn.

Zolang hij nog op zijn fiets zat, kon je niets bijzonders aan hem merken. 't Was dan een gewone jongeman van 19-20 jaar op een fiets met een terugtraprem, een 'kostenbreak'. Maar zodra hij was afgestapt kwam er iets anders over hem. Hij werd gecompliceerd. Zijn beide schouders trok hij enkele centimeters hoger op en zijn armen hingen daarbij langs zijn lijf als van de man die ondanks veel tegenstand, tòch aan de drank is geraakt.

Toen we hem zagen was hij net van zijn fiets afgestapt. Hij wierp het ding tegen een pilaar van het balkon, stapte op de deur af, klopte onbeheerst en wachtte. Toen speelde zich het toneeltje af dat iedere voorbijganger boeien moest.

Er kwam een jongetje van zes jaar opendoen, dat dadelijk zei: 'ik heet Alex'. De bezoeker knikte en vroeg: 'woont hier juffrouw Groenhart?'

Alex dacht diep na en vroeg op zijn beurt: 'bedoel je Lygia?' 'Ja, ja', beaamde de jongeman gretig.

'Wat moet je dan hebben' vroeg het ventje.

'Ik wil haar even spreken' was het antwoord, dat vergezeld ging van de opdracht: 'ga d'r even voor me roepen'.

Maar Alex ging niet. Nogmaals bekeek hij de complicaties van deze jongeman, die in zijn bambarito hemd, los uit de broek, al iets had van een vroege carnaval-ganger. Toen antwoordde hij: ‘als je Lygia wil spreken, bel haar dan op’.

De kleine Alex had met dit antwoord de carnaval-ganger van zijn stuk gebracht En zo te zien was deze bezoeker geen goede paedagoog, daar hij met het air van een klasse-onderwijzer nu gebod: ‘jongen, ga direct je zuster voor me roepen!’

Alex knipperde niet eens met zijn ogen, die onschuldig de wereld in staarden. Hij vroeg echter: ‘Weet de moeder van Lygia dat je haar wil spreken?’.

‘Ja jongen’, was het antwoord. En daarna: ‘ga aan Lygia zeggen dat meneer Herman hier is en dat ze direct moet komen’.

‘Ik zal m'n vader vragen of ik dat mag doen’ zei het jongetje en wilde naar binnen gaan, doch meneer Herman hield hem tegen. Bijna vertwijfeld om het optreden van dit actieve jongetje. Vertwijfeld, omdat hij hardop tot zichzelf zei: ‘ik dacht dat Lygia geen vader had en met haar moeder alleen woonde.....’

Op dat moment stak een heer, de vader van Alex vol waardigheid het hoofd uit het raam en vroeg: ‘wat moet U hebben jongeman?’

‘I-i-k, d-dacht’ begon Herman stotterend, maar kwam niet verder, daar deze bezadigde heer hem in de rede viel met de woorden: ‘Ja, jij dácht dat Lygia geen vader heeft en daarom dúrf je maar. Doch ik ben haar vader ook niet. Juffrouw Lygia woont hiernaast; belt U dáár maar aan’.

Herman bedankte, pakte zijn fiets, maar stapte er direct op en belde niet aan bij het huis waar Lygia woonde.

En waarom niet?

Omdat hij er nu niet zeker van was dat Lygia's vader niet ook hiernaast woonde en misschien, op zijn bellen, persoonlijk de deur zou komen opendoen.

Manja!

GEEL EN BRUIN EN ROOD GETINT OP HET VLAK waarop de zonnestrallen vallen, hangen weer de manja's te rijpen aan de bladerrijke bomen. De gedachte aan 't goudkleurig nat en het sap langs de manjavezels, maakt hongerig en tovert al het vocht uit de speekselkliertjes..... ie mofó é long 'ba!

Het is ook een bloeiend en vruchtbaar tafereel; manjebomen, zwaar van dracht, torsend hun vracht, tot de rijpheid er is en een zacht windje de rijpe vrucht uit het luchtruim haaltmanja é lép' a bong!

Het spreekwoord: 'Pe manja, dé, pina dé', gaan wij vandaag voorbij en stellen voor onszelf een andere zegswijze in de plaats, nl.: 'Pé manja dé, lafoe kan dé!' Er hapert iets aan, maar het volgende voorval is de bron waaruit wij de wetenschap putten.

Een vrouwelijke kennis van ons, die gehuwd is, krijgt regelmatig een ongehuwde vriendin op bezoek. Dat zou onze kennis niet erg vinden, als de bezoeker niet stevast zo laat bleef hangen, dat haar man, haar vriendin naar huis moet brengen. Dit zou onze kennis weer niet erg vinden, maar ze weet, dat haar man ook geen zoete koek is en haar vriendin evenmin voor een kleintje is vervaard.....

Wat doe je daartegen, vroeg onze kennis aan ons en aan anderen. Sullig als onze kennis is - dat kunnen we haar nageven - vond ze voor zichzelf geen goede oplossing, totdat haar weekblad in de rubriek 'Een Eerlijke Vraag En Ons Antwoord' haar beter raad aan de hand deed.

Ze bedacht eerst een heel plan-de-campagne en zou het al de zelfde avond - wanneer haar vriendin weer op bezoek kwam - uitvoeren. Maar wat kwam ervan terecht? Totaal niets. Want zij durfde niet. En dan hielp al het andere evenmin. Geen hardop gapen en geeuwen, geen odo's, zoals: 'mi na wang swieti djaroesoema.....' of 'te sani a no fo joe, no feti na ing bakka.....', niets hielp, zelfs niet het vroegtijdig dichttrekken van de ramen in de voorzaal. Haar vriendin zat maar te zitten als een der onnozele kinderen, wachtend op de klokslag van 11..... het late uur.

En daarna zag zij hen gaanhaar man en haar vriendin. De maan was pas aan het wassen in een schriel en vroegtijdig eerste kwartiertje, maar tekende nog net heel flauwtjes schemerige schaduwen onder alle bomen langs de straat. En ook onder die grote manjaboom in de zijstraat van de straat, een doodlopend slopje, waar geen huis meer stond.

Wat die twee dáár moesten hebben heeft het vrouwtje - onze kennis - nooit geweten. Maar dát ze er waren, wél! En vandaag dankt zij de hemel voor de hulp die zij bracht, in de vorm van een saprijke watrasoepoemanja!

Want haar man kwam thuis, na het galante werk van vriendinnetjes naar huis brengen, in een stemming en een pakje waar alles aan bedorven was. Door 'n zacht windje bewogen was een volrijpe watrasoepoe uit de lucht komen neerploffen, midden op zijn hoofd. En die dikke sappige gele klodders hadden landkaarten getekend op zijn fijn gestreken witte jas. Achter zijn oren, in zijn kraag op de mouw van zijn rechterhand..... overal manjevocht en manjekleur, manjeolie en manjegeur.

Neen, veel ruzie heeft ze goddank met hem niet gemaakt.

Een lief woord was al genoeg, toen hij ruitelijk bekende even op een zijpaadje te zijn gestapt, omdat de maan zo jong was. En hij begreep dit woord. En zij - die vriendin - begreep het beter. Want sindstoen is ze nimmer meer op bezoek geweest.

Onze kennis én haar man, hebben haar nu voor altijd het huis ontzegd!

Straf

HET WAS TEGEN HET UUR DAT OLIELAMPJES het helderst beginnen te branden in houten huizen.

In die straat, waar nog stofwolken opwaaien zodra motorrijtuigen er doorheen ploegen, had de avond zich in alle trossen en poorten in de bomen en tussen de gebouwen genesteld. De duisternis werd slechts belaagd door schaarse

lichten van elektrische peren aan zwarte masten. Een beetje luguber, maar toch vredig, wanneer je niet gelooft in jorka's en bakroes.

Zo dachten we, toen wij langs twee hondjes liepen. In 'n poort stond een vriend paartje en figuren in de verte vervaagden tot fantomen.

Maar, met een ruk bleven we staan, toen die gil en daarna 'Waai, waai, waai,' de stilte uitelkaar kwam repen en de duisternis deed trillen. Jammerkreten vol pijn en mensengekreun. De honden vlogen weg en het paartje in de poort kwam in beweging.

Want die gil en dat geschreeuw kwamen uit het huis waar zij bij stonden. Nu kon je het weer horen. Terugkomend met een regelmaat, die onderbroken werd door harde slagen op gevoelig mensenvlees. Op een kinder lichaam. Bedoeld als straf, als opvoedkundige kastijding voor een of ander kwaad.

Zo ging het toe:

- Joe a no mi basi..... wrap, wrap, wrap..... waai, waai, waai. -

- Na sensi n'é gro na mi baka..... wrap, wrap..... waai, waai. -

- If na foefoeroe joe pot' na j'édé..... wrap, wrap..... waai, waai, waai. -

En heel die serie wrap-slagen ging vergezeld van dof gerommel, gebrul en bonken tegen de vloer- en beslagplanken. En je had er de voorstelling van heftige worstelingen tussen moeder en kind. Agressie en defensie. Aanval met een eind hout en afweer met de armen, terwijl aan het noodlot wordt overgelaten waar de slagen terecht zullen komen.

Straf of mishandeling?

Beide, want als je daags daarna ging vragen, zoals de burens dat doen, waarom de kleine Herman zo te keer ging en waaraan hij deze Spaansbokko had te danken, dan gaf de moeder een antwoord, zo boeiend en klassiek, dat zelfs het Openbaar Ministerie haar niet zou verbeteren in een requisitoir voor het misdrijf van moord met voorbedachte rade.

Eerst een relaas over het huiselijk geluk, waarin de vader geen deel had, daar hij ergens op Moengo zat en zich om de opvoeding van Herman niet bekommerde. Dan over de erfelijke belasting en aangeboren misdadigheid van Herman, die het kind zou hebben uitgebuit omdat zij daar als vrouw alleen tegenover stond. Vervolgens over de waarde van het geld en tenslotte over haar rechten als moeder, welke zij in ieder opzicht wil gehandhaafd zien.

En op de vraag, wat Herman dan toch gisteravond had misdaan, kwam het simpele antwoord, dat hij met een kwartje naar de winkel was gestuurd om brood te halen, doch met lege handen was teruggekeerd, opgevende, dat het muntstukje in het mulle zand was zoekgeraakt.....

Een ongelukje dus, dat ieder kind en ieder ouder overkomen kan.

In deze bestraffing was alles fout en iedere verhouding kromgetrokken.

De straf was waardeloos en zelfs misdadig. Even waardeloos moet in dit opzicht de verhouding moeder tot kind worden gezien. En wij zouden ervan zeggen dat deze vrouw niet eens het moederschap waard mocht zijn, wanneer wij niet wisten van vroegere verhoudingen in vroegere tijden.

Moeders en opvoeders van vandaag behoren echter ook te weten, dat wij niet meer schrijven 1857, doch 1957 en alle slavernij sinds 1865 in ons land werd afgeschaft.

Ruitenwissers

HET REGENDE.

Hij zat achter de zenuwachtig op-en-neer zwiepende ruitenwissers van zijn vierdeurs personen auto. De hele wereld, heel zijn leven, lag nu omsloten binnen dit klein segment van enkele vierkante centimeters. Want, zo is zijn wereld en zo is zijn leven: vol regen, zonder uitzicht.

Hij doet dan ook niet anders dan rusteloos voortjagen over de wegen in een verboden snelheid, terwijl hij met alle krachten die in hem werken, in zenuwachtige spanning probeert het uitzicht van zijn leven schoon te houden.

Zo zat hij op Witte Donderdag van dat jaar in zijn auto in de regen en reed door Paramaribo.

Vlak voor een groot bankgebouw remde hij af, draaide de ruiten van zijn autoportieren op en stapte uit. In het bankgebouw liep hij regelrecht af op de klerk die de afdeling ‘stortingen’ verzorgde en vroeg gejaagd of er gisteren een bedrag van f15000.- op zijn bankrekening was gestort.

‘Neen meneer’, zei de klerk, nadat hij de boeken had ingekeken. Op het gezicht van de bezoeker was na dit antwoord plotseling grote teleurstelling te lezen. Hij gromde iets onverstaanbaars, groette en ging haastig het kantoor weer uit.

Buiten regende het nog altijd en daarom zette hij weer zijn ruitenwissers aan, want het uitzicht bleef wazig en afgeschermd door de aanhoudende regen, die door windvlagen werd opgezweept.

Toen hij weer zijn wagen stopte, stond hij voor een ziekenhuis. Even was er een aarzeling in zijn houding. Zou hij Herman wel vandaag bezoeken? Zou hij niet liever wachten tot morgen? Zo vroeg hij zich af en draaide voor enkele ogenblikken als een ‘zonfooroe’ om en om.

Vlak bij de ingang van het ziekenhuis stond een vrouw met twee kinderen aan de hand. Hij herkende haar als de vrouw van Herman. Herman, die op dit ogenblik, na een ernstige aanval in het ziekenhuis lag.

Nadat hun blikken elkaar ontmoet hadden, stapte hij maar resoluut op de vrouw af en vroeg, zonder haar vooraf te groeten:

‘Hoe gaat het met Herman?’

‘Niet goed’, antwoordde de vrouw kortaf, en tegelijkertijd sprongen er tranen uit haar ogen, die over haar wangen tot op haar boezem rolden. Want, ook voor haar was nu het leven uitzichtloos geworden. Herman, haar man, lag eigenlijk op sterven. En, hoewel hij reeds vele jaren lang alcoholist geweest was, was Hermans liefde voor vrouw en kinderen, zes in getal, ononderbroken, onmetelijk geweest. Een model echtgenoot zou hij zijn, indien hij niet gekluisterd lag aan de drang naar drank en alcohol.

‘Neen, niet goed’, herhaalde de vrouw nu zuchtend. En toen weer:

‘Niet goed - en verder als in een uitbarsting - omdat jij - nu wees zij met haar vinger op de eigenaar van de auto met de ruitenwissers - omdat jij hem aan de drank geholpen hebt, omdat jij hem het geld terleen gaf, omdat jij dat deed met het vooruitzicht, dat Herman nooit zou kunnen terugbetalen, zodat je ons erf en ons huis, ons enig eigendom zou kunnen overnemen.’

Toen snikte ze even, doch vervolgde:

‘Nu is het zover. Alles wat wij bezaten is nu jou eigendom. Op die hoek kun je nu een mooi en modern kantoorgebouw opzetten. Inplaats van 6, heb je nu 7 panden. Ik gun ze je, maar hoe kan ik je gunnen het leven van mijn man? Je weet toch dat hij die zware aanval kreeg op de dag dat jullie bij de notaris de akte hebben ondertekend?’

Als aan de grond genageld stond de man die op Witte Donderdag door de regen reed, te luisteren naar een vrouw, die daags daarna, op Goede Vrijdag weduwe worden zou.

Wat er in hem omging?

Hij wist het zelf niet. Wist niet meer, hoe hij met Herman die nu op sterven lag, eerst als gewone vrienden hun borrel en drankfeesten organiseerde; wist niet meer, dat hij daarna berekenend, Herman tientjes en honderdjes terleen gaf; wist niet meer dat hij voor ieder bedrag nauwkeurig een kwitantie op zegel van Herman vroeg en hoe hij op zijn kantoor precies berekende hoeveel het bij elkaar zou zijn. Hij stond daar en wist niet meer dat hij het erf van Herman gekocht had onder bedreiging dat hij anders met een deurwaarder zou komen en in het openbaar zou executeren.

Hij stond op Witte Donderdag daar en wist niet eens dat het morgen Goede Vrijdag zou zijn.

Alsof deze ontmoeting een groot misverstand was, haalde hij zijn schouders op en wilde terugkeren naar zijn auto, toen echter een zuster op hem kwam aflopen met in haar uitgestoken hand een brief, die zij aan de vrouw van Herman overhandigde.

Zonder te weten waarom en waarvoor, bleef hij nu waar hij was, verward starend naar de brief. Het bleek dat de brief, in een gesloten enveloppe aan hem geadresseerd

was. Zijn naam stond er op. Een brief van een stervende, bestemd voor de man achter de ruitenwissers, de man, die geen uitzicht heeft in zijn leven, omdat dit wordt versperd en wordt gescreend door zijn zucht naar geld en goed, naar eigendommen en effecten, naar rijkdom, huizenbezit en vooruitgang in het zakenleven.

Bij de ingang van dit ziekenhuis stonden nu volwassenen en kinderen, maar die tezamen vervuld waren van een wereld vol gedachten. Gedachten die misschien omschreven waren in een gesloten enveloppe.

Hoe dit alles te beschrijven? Dat kunnen wij niet. Wél, de handelingen die daarop plaats vonden:

De zuster gaf aan de vrouw van Herman de brief, omdat zij wist wat daarin stond. Met haar eigen hand had zij neergeschreven hetgeen Herman haar op zijn sterfbed gedicteerd had. De vrouw overhandigde deze brief aan de man van de auto, omdat zij al begreep wat de inhoud daarvan was. De man griste de enveloppe uit haar handen, groette heel kort en stapte gejaagd in zijn dure wagen met de zenuwachtig op-en-neer zwiepende ruitenwissers. De zuster nam toen de vrouw en beide kinderen mee naar binnen en voor de toeschouwer viel verder niets te zien, omdat het doek voor dit toneel was neer gevallen.

Maar achter de deuren van de ziekenkamer en achter de ruitenwissers zette het drama zich voort.

Daags daarna, op Goede Vrijdag, toen hij weer door de regen in zijn wagen naar kantoor reed, met de radio aan, omwille van de verstrooiing die hij zo hard nodig had, kwam de stem van de omroeper na de treurig slepende mars funèbre van Chopin, omfloerst het overlijden aankondigen van meneer Herman die en die, in leven zus en zo, die een weduwe en zes nog opgroeiende kinderen, achterliet.

Als een vogel die door een geweerschot wordt opgeschrikt, veerde hij op achter het stuur, zette de radio af, trapte harder op zijn gaspedaal en reed in steeds toenemende vaart naar zijn kantoor. Daar zuisde hij naar binnen, liep zijn kamer in en regelrecht op de brandkast af, waarin hij de brief van Herman ongeopend had gedeponereerd. Ongeopend, omdat hij voor de inhoud bevreesd was geweest.

Nu werd hij echter ertoe gedrongen van de inhoud kennis te nemen.

Zenuwachtig draaide hij het slot van de brandkast open, greep naar de bekende enveloppe en ritste deze met één handbeweging open. Toen las hij de laatste brief van Herman aan hem, een brief, die aldus luidde:

‘Beste Hein,

Ik lig op sterven. Je weet, hoe het mij verging. Daarom wil ik je vandaag nog even voor mijn sterven een enkele gedachte meegeven.

Hein, eigenlijk ben je tegenover mij een Judas geweest. Het geld en de zucht daarnaar heeft ook jou in z'n ban. Gelukkig echter dat alles dezer dagen plaats vond. Want, je weet het, ik ben zelf ook een ploert geweest. Maar, ik ben je toch dankbaar, want net als een van die moordenaars naast Jezus op het kruis te Golgotha, heb ik ook gevraagd: “Heer gedenk mij, wanneer Gij zult zijn gekomen in Uw Rijk”.

En heus Hein ik weet al dat mijn gebed verhoord is.’

Dit heeft mij onzegbaar veel goed gedaan.

Voor jou zal ik bidden.

Wees verstandig Hein en maak je ook los van die zucht naar geld.

Aan jou vraag ik nu op mijn beurt; ‘Gedenk mijn vrouw en zes jonge kinderen, wanneer ik niet meer op deze wereld ben.’

Eén jaar na deze Witte Donderdag en deze Goede Vrijdag woonde de weduwe met haar zes kinderen van meneer Herman nu wijlen, nóg op hetzelfde erf en in hetzelfde huis. Het huis is intussen zelfs verbouwd en in frisse kleuren bijgeschilderd.

Uit de officiële akte blijkt ook, dat de eigendom weer is overgedragen aan de weduwe: een schenking om niet, van niemand anders dan de man met de auto met de ruitenwissers: Meneer Hein.

En op de Paasmorgen van dat zelfde jaar, kon men meneer Hein in rustige vaart zien toeren door de stad. De stad, die zonnig en open lag voor iedereen. Een stad met

straten, waarin een Paasparade werd gehouden, en waarin Hein meeparadeerde in dezelfde auto, waarvan de ruitenwissers nu stil en beheerst lagen omdat het uitzicht op de wereld en het uitzicht op zijn eigen leven, voor hem niet langer wazig, of afgeschermd, niet langer gescreend of schemerig was.

Preek

ALS WIJ VOOR SLECHTS EEN UURTJE PASTOOR van de Sint Rosa parochie mochten zijn. Of voor slechts twee minuten, nl. op die zondagavond, toen gepreekt werd over de indecente kleding der avondmisbezoekende jongedames.

Indien wij toen, om precies twaalf minuten over zeven predikant zouden zijn, hadden wij terstond met de vinger een vijftigtal van die lieverds aangewezen en dwars door heel de kerk hen toegeroepen:

‘U daar, Ie kap'ie tros’, en gij daar, ‘Ie kap'ie manja!’.

Dan kon voor wat ons betreft, de preek gewoon doorgaan. Die 100 procent goede preek van de pater, die de Rosakerk met een bioscoop vergeleek, waar de duivel de mannen heenlokt, omdat de attractie en verleiding in de Rosakerk op zondagavonden gelijke tred houdt met die der bioscopen.

Ding kap ding tros..... Ding kap ding manja.....

Slechts deze modewoorden ontbraken aan de preek die wij beluisterden. Het is de jongste modeuitdrukking in Paramaribo. Zo'n uitdrukking namelijk die slechts tijdelijk is, maar daarom juist zo ragfijn een bepaalde situatie weergeeft. Een preek, waar geen speld tussen te krijgen is. En, indien U ons vraagt wat het allemaal inhoudt, zouden wij U weer willen verwijzen naar de beschrijving van de pater op die zondagavond. Alles wat hij omschreven heeft als blootshoofds, strapless, mouwloos, off-the-shoulder, diepingesneden, transparant, gedecolleteerd, doorzichtig en geverfd, is in deze uitdrukking verwerkt. Verwerkt, tot in de kleinste nuances.

Ie kap'ie tros..... Gelukkig, dat wij op het zangkoor zaten en de preek ons dus niet rechtstreeks raakte. Niet

réchtstreeks..... dus de preek raakte ons toch! Ja, eigenlijk wel. Vooral, wanneer U weet, dat voor de zangers als lijfspreuk geldt. ‘Zingen is dubbel bidden’, en dat zij daarom, wanneer er niet gezongen wordt, vaak ook niet bidden, doch met hun mensenoog - onwillekeurig - botsen op die talrijke nachtponnetjes, die met ampertjes twee lintjes op de schouders zijn vastgemaakt. Of, weer onwillekeurig, inbeslaggenomen worden door die vleeskleurige nylon blouses, die je eerst niet bemerkt, doch pas later, wanneer je je afvraagt of die dame dan toch zoveel durf had met een badpak in een kerk te komen..... en je dan pas opvalt, dat er nog een zoompje ergens in de hals en op de armen prijkt. Die blouse, moet je er dan maar bij dénken. Concreet, en tóch suggestief-abstract.

Ie kap'ie manja.....

Wij zouden vandaag de pastoors van alle katholieke kerken in de stad nog het voorstel willen doen, bij de ingang van hun kerk een bordje op te hangen voor de ‘beminde’ gelovigen, met opschrift:

‘NO KAP'IE TROS, HIER IS GODSHUIS, NO KAP'IE MANJA!!’

Carnaval des animaux

TOEN ENKELE DAGEN GELEDEN DE HEMEL maanverlicht koepelde boven Paramaribo, vond te Ma Retraite een bijzondere vergadering plaats. Vele dieren waren bij elkaar en voerden er besprekingen. Er was maar één agendapunt: CARNAVAL. De uil was voorzitter. De bijeenkomst was goed bezocht.

Boordevol wijsheid heette uil alle dieren welkom; vertelde van zijn wetenschap, dat de mensen het CARNAVALSFEEST zouden vieren en vond daarin aanleiding om dit gezelschap voor te stellen, ook iets te doen. Hij zei:

‘Wij beesten, hebben meer reden om feest te vieren. Want, zien wij het goed, dan zullen de mensen na dit feest, gedurende veertig dagen geen vlees meer gebruiken. Ons vlees, wel te verstaan. En daar gaat het om. Ons leven zal

gedurende veertig dagen veiliger zijn dan ooit tevoren. Dit geeft vreugde en blijdschap en dit vraagt viering. Aan wie kan ik het woord geven?’

‘Ik’, riep de aap en deed twee luchtsprongen naar voren. daarna keek hij rond en krabde zich enkele malen achter de oren. Toen lachte hij luid, zodat iedereen er plezier van had en alles hard applaudiseerde.

‘Wel, zei de aap. IK ga accoord met het voorstel van de voorzitter. Ik ken de mensen en hun manieren. Daarom stel ik voor, het feest te vieren op hun manier, dus echt als CARNAVAL met masker en met zwier’.

‘Hoe kan dat nou’, vroeg toen spinnijdig de kat. ‘De mensen zelf verkleden zich als dieren. Hoeveel katten heb ik het vorig jaar niet zien lopen in de stoet’.

‘Ja, zei de hond, dat niet alleen, maar heel hun gedrag lijkt soms op dat van ons. Ik vind het daarom helemaal niet aardig te doen alsof wij mensen zijn of ons te kleden als ambtenaar, journalist, dokter, advocaat, politicus of onderwijzeres’.

Toen sprong de koe op en zei: ‘Dát is het 'm juist. Zó wordt het juist mooi. Je moet als mens gekleed precies doen wat zij doen. Beschaafd eten met mes en vork, schelden met mooie woorden, desnoods zwart op wit, elkander haten en toch lieve broodjes bakken voor elkaar, bang en wantrouwig zijn zodat je dag en nacht moet letten op je eigen schaduw, elkander schaduwen, naar de kerk gaan op hun manier, dus in dezelfde dienst zowel zitten broeden over het succes van de politieke vergadering daarna, als over de uitwerking van het pamfletje tegen die politieke vergadering daarna.’

‘Dát is het 'm juist’, zei de koe met klem en op deze woorden volgde er een daverend applaus. Zelfs een kikvors, die op z'n linker billetje zat, klapte geestdriftig mee.

Temidden van dit applaus balkte ook een ezel. Maar, hij deed dit zo hard en langgerekt, dat iedereen hem gapend aanstaarde op de duur. daarna hief hij zijn kop, stak zijn lange oren in de lucht, en sprak:

‘Vrienden onder de zon, slaven der mensheid. Ik ben tégen dit feest als feest. Maar ik zal wel mee feesten, wanneer hieraan een commerciëel doel gepaard gaat. Met mijn

zwakke krachten werk ik nog dagelijks aan de opbouw van dit land. Ik verricht vervoersdiensten en dus zie ik graag de handel bloeien. Daarom doe ik wel mee, maar alleen wanneer hieraan een commercieel doel vastzit’.

‘Niks vanaan’, zei nu het varken kortaf. ‘Je kunt niet eens als mens gekleed gaan. Waar laat jij anders je staart. We kunnen toch niet allemaal Chinees gaan worden?’

‘Staarten, staarten, lachten de andere dieren en wezen naar het krulstaartje van het varken, dat nu nog kleiner wegkrulde van verlegenheid. “Jullie doen net als mensen”, zei het varken en droop af.

Toen kraaide de haan.

“Hou jij je kop”, riep echter de vos tegen hem. Kraai pas, wanneer IK de passie of lijdensmeditatie preek, en dan nog, totdat ik het over Petrus heb’.

Iedereen lachte weer uitbundig.

‘STILTE’, riep toen plotseling het allerkleinste dier op de vergadering.

Het was de spin, ANANSIE zélf, die zich naar beneden had laten glijden langs een zelf geweven zijden draadje. Het werd inderdaad stil. Alles luisterde gespannen, omdat ieder dier wist, dat ANANSIE misschien niet sterk, misschien niet rijk en ook niet mooi, maar zeker slim was.

En het was merkwaardig, dat hij maar één korte opmerking maakte, waarop wel geen applaus volgde, maar waarna heel de vergadering vol respect voor Anansie het hoofd boog en ieder dier op zijn manier naar huis toe ging.

Anansie zei:

‘Lotgenoten, staak dit droevig bedrijf. Wees Uzelf gelijk. Blijft wat gij bent en laat de mensen zijn wat zij zijn. Als velen zich geroepen voelen dier te zijn is dat al erg genoeg. Maar als dieren zich geroepen voelen mens te zijn, is dit nog erger. Hebt de goede hoop, dat zij U niet zullen slachten in de komende veertig dagen, maar neemt geen risico's, want deze hoop zal voor velen van U gans ijdel zijn.

Dieren vale, vaarwel, tot wederziens’.

Hierna hees Anansie zich weer naar boven, langs hetzelfde zijden draadje, dat hij al klimmend - zo zou men zeggen -, opvrat.

‘Zelf-’

GA EENS OP EEN RUSTIGE ZONDAGMORGEN-zonder-politieke vergaderingen in theatergebouwen..... ga eens op zo'n zonnige morgen een wandeling maken voorbij de Poelepantjebrug, langs de Mahonielaan of achter de Kwattaweg.

Het is geen uitstapje meer ‘naar buiten’. Er is geen jeugd meer die manja's en awarrabomen, moppébomen en leguanen met stenen en stokken bekogelt. Nu vallen de vele stenen huizen op, gebouwd door bedrijven, gefinancierd door kapitaalkrachtige particulieren en niet zelden door een enkeling - een politiemans, een noeste kantoorklerk, een arbeider - in al zijn vrije tijd zelfgebouwd.

Zelfbouw.

Omdat zij, worstelend voor een redelijk zelfbestaan, wisten wat zelfwerkzaamheid en zelfbeperking is, hebben zij voor hun toekomst en die van hun gezin, zoals vogeltjes dat doen, hun eigen nestje zélf gebouwd. Om hun huisje, waarin het goed leven is, ligt vandaag een aureool, die het sieraad van hun zelfstandigheid is.

Zelfstandigheid.

U hebt met mij vaak gelezen in perscommentaren, regeringsprogramma's en andere mooie boekjes, dat Suriname mag worden gezien als een jong land, onlangs zelfstandig-geworden. Zelfmeesterschap of autonomie heet dit deftig. Wij weten dus samen, dat ons land sinds 29 december 1954 te 9 uur des morgens geen kind-onder-voogdij meer is, dat onder het wakend oog van een moederland gedwee door het leven gaat.

Maar, ga nu eens op een zondagmorgen-MET-politieke-vergaderingen in theatergebouwen rustig overdenken, of, en hoe ons land die zelfstandigheid beleeft. Deze vragen zult U zich dan stellen: Waar zijn in het land, als organisch geheel, de zelfbouwers? Waar zijn die deugden van zelfdiscipline, zelfbeperking, zelfwerkzaamheid, en waar wordt het Surinaamse huis gebouwd, waarin het goed leven is?

Eerder hoort men het zelfbeklag, dat tot nietsdoen leidt, en ontdekt men bij velen een zelfgenoegzaamheid, die zelf-

overschatting in zich bergt. Zelfverheffing is het kleed van alle dag en zelfbedrog vindt men op alle hoeken der straten.

Ons zelfstandig geworden land, als organisch geheel, doet er goed aan, een voorbeeld te nemen aan die zelfbouwers voorbij de Poelepantjebrug, aan de Kwattaweg en langs de Mahonielaan. Gebeurt dit niet of te laat, dan zullen wij aan de komende generatie niet méér te bieden hebben, dan zelfverwijt. En voor hen zal er geen huis meer zijn, dat SURINAME heet, waarin het goed leven is. En zij zullen van voorafaan gaan worstelen voor een redelijk zelfbestaan in zelfstandigheid.

Statuutfeest

ANANSIE SCHROK ZICH EEN AAP EN VERSTIJFDE gewoon, toen hij op 29 december 1954 zulke zware kanonschoten hoorde dreunen door het huis. Nadat hij wat van de schrik bekomen was, stapte hij uit zijn beslagruimte om eens te zien wat er aan de hand was. Het eerste wat hij zag, was een broodje op tafel, met een etiket erop: ‘Statuutbroodje’. Anansie snoepte ervan en als bij toverslag voelde hij zich groot en stevig worden, hij ademde vrij en wist plotseling dat hij zelfstandig geworden was.

Buiten klonk er parademuziek en hoorde hij trompetten schallen en sirenes loeien.

Anansie trok daarom zijn beste broek aan en kuierde naar buiten. Als eerste trof hij de kakkerlak aan. die half dronken van de drank op z'n poten waggelde. Omdat hij zijn huisgenoot was, stapte hij vermanend af op de kakkerlak.

‘Domme jongen’, zei hij, ‘je bent nu ook wel zelfstandig, maar daarom hoef je je toch niet dronken te drinken. Let maar goed op. Je weet toch dat de kippen overal bij zijn? Zorg maar dat je vlug een goed heenkomen zoekt’.

Lallend hief echter de kakkerlak het liedje aan van ‘De West en ook Vrij Nederland, reiken elkaar de hand.....’

Anansie schudde het hoofd en liep verder. Toen hij de hoek omsloeg keek hij nog even om en zag tot zijn verba-

zing dat een haan net bezig was in gulzigheid de kakkerlak te verorberen.

‘Verdiende straf’, zei Anansie, en stapte de Zwartenhovenbrugstraat in. Hij liep langs Kersten en voorbij Bellevue. Overal feestende diertjes die in vreugde hun zelfstandigheid vierden. Op Spanhoek trof hij een groep honden aan, die jankten en blaften, terwijl zij daarbij liederlijke en onzedelijke taal uitsloegen. Dit vond Anansie niet netjes en hij spoorde hen aan hiermee op te houden, temeer, daar zij geen penning om hadden. Hij zei, dat ze beter heen konden gaan en de wacht houden bij het huis, waar zij toch zelf inwoonden.

De honden lachten hem echter uit en een brutale fox vloog hem zelfs aan. Hij zou zijn doodgebeten, wanneer hij zich niet snel uit de voeten had gemaakt en een goed heenkomen had gezocht in het postkantoor. Overigens was deze schuilplaats met overleg gekozen, daar Anansie geredeneerd had, dat een **post**-kantoor, zeker **post**-oros moest hebben. Hij had ze daar dan ook gevonden, dank zij de voorzienigheid, die nog geen stenengebouw in de plaats van dit houten krotje had gebouwd.

Hier bracht Anansie de nacht door.

Toen hij de volgende morgen zijn eennachtsverblijf verliet, kocht hij vlak bij het standbeeld van Simon Bolivar, een ochtendkrant om te zien hoe het allemaal gegaan was daags tevoren. Overal trof hij de woorden feest en vreugde, stemming en blijdschap aan. Slechts een enkele rubriek had iets neerslachtigs. Hij las daarin, dat de honden van Spanhoek door de hondenkar waren opgehaald omdat zij zonder penning hadden rondgelopen. ‘Eigen schuld’ zei Anansie weer, maar vond het toch wel jammer daar hij zich levendig voor de geest haalde, hoe een sterke hand deze arme beesten aan hun achterste poten greep, hen in de groene getraliede wagen duwde, om ze weg te voeren voor vergassing en verstikking.

Hoofdschuddend liep Anansie nu via de Kathedraal in de Gravenstraat, voorbij de Oranjestraat, naar het plein.

Hier ademde hij echter opgelucht. Want op het plein vond hij alles in diepe rust. Het was er zo vredig. Zelfs de grasluizen roerden zich niet en de houtluizen aan de bomen hadden hun op en neer gedraaf gestaakt. Mieren lagen te zonnebaden op de Marinetrap.

Omdat dit pastorale Anansie zo aantrok zocht hij in de omgeving een geschikt en beter verblijf. Dat vond hij in een gebouw, waar je over rode lopers naar boven moest klimmen. Hij ging helemaal naar boven en nestelde zich lekker in een grote stoel. Tot vandaag roemt Anansie nog om dit mooi verblijf, want moeilijkheden heeft hij er niet. Slechts éénmaal is hem bijna een ongeluk overkomen toen hij zeer ongepast durfde zeggen dat hij ook nog vrije toegang heeft tot de publieke gemakkelikheden die daar worden gehouden.

Bij het horen van deze woorden vloog een vleermuis echter op hem af, snauwde hem toe dat hij niet zo laatdunkend mocht spreken over een Staatscollege, en gebood hem voortaan in een post-oro te blijven zitten.

Bang als Anansies kunnen zijn trok hij zich daarom terug. En wie dit alles niet geloven wil, mag gerust een kijkje gaan nemen daarboven, want daar woont Anansie nóg.

B.C.G.

ZOALS UW ZOONTJE, DAAGS NA SINTERKLAAS-avond aan buurvriendjes triomfantelijk vertelt: ‘Ik heb een waterpistool’,..... of, zoals tientallen sollicitanten klaar staan met de mededeling: ‘Ik heb een MULO-diploma’,..... zo hebben wij de laatste weken herhaaldelijk moeten horen: ‘Ik heb een B.C.G.’.

Merkwaardig verschijnsel, met de gewone afkorting van de woorden **BACIL CALMETTE GUERIN**. Binnen een maand was er een nieuw zelfstandig naamwoord ter aanduiding van iets anders, een nieuw object van eigendom, een puistje. Er wordt immers niet anders over gesproken, dan in de zin van ‘Mijn BCG’. Moeders horen hun kinderen in de badkamer of bij het wasbekken vragen: ‘Mama, pas op mijn BCG’, of, ‘Au, nu doe je me pijn aan mijn BCG’.

Het lijkt wel een rijkdom, waarmee het Bureau Openbare Gezondheidszorg heel Suriname begiftigd heeft. Eigenlijk is het dit ook, want weerstand tegen TBC, moet zeker gerekend worden onder de kostbare gaven der wetenschap.

Toch is er iets aardigs aan de distributie van dit vaccine verbonden. Wij denken hierbij dan vooral aan die puistjes op het linkerschouderblad of de bovenarm, die als witgepleisterde graven met hun zwart puntje, naar buiten de schijn wekken, alsof zij, ‘droog’ zijn, maar bij iedere aanraking met iets concreets, venijnig pijn doen.

Vooral bij kinderen en ambtenaren hebben ze een grote rol gespeeld, omdat voor beide groepen de inenting straf, en daarom doelmatig was georganiseerd.

De kinderen hebben wij in de badkamers reeds ontmoet, en willen daarom nu even bij de ambtenaren verwijlen. Eerst bij de dames, die opvallend van hún BCG een troetelkindje maakten. Bij de een kon men vaak een wit laagje purol bewonderen, die aan het einde van de dag op een stukje pimbadotti geleek. Een andere had er leukoplast op zitten van een centimeter of drie. Weer een derde had er doodleuk lipstick op gesmeerd

Bij de heren zag je er niets van.

Toch was het een heer, die ons de inspiratie van dit stukje bracht. Want toen wij dwars door de ijzeren tralies binnen in het kantoortje keken, en een heer heel dicht bij een dame zagen staan, voorover gebogen, turend naar een factuur of concept-resolutie, was háár BCG ons nog niet opgevallen. Daarna wél, namelijk toen de heer ook handtastelijk bleek te zijn en de juffrouw hem moest afsnauwen met: ‘Hè mán, blijf toch áf van mijn BCG’.

Van toen af hoopten wij, dat die puistjes maar nooit zouden ‘drogen’, zodat bij andere handtastelijkheden op kantoor, tenminste nog déze snauw mogelijk zou zijn.

Emancipatie

ANANSI HEEFT ZIJN LEVEN LANG GROTE ANGST gehad voor elk sissend of schurend geluid. Niet zomaar angst, als van kinderen die bang zijn voor donder en blik-

sem, neen, echte vrees, als voor een gevaarlijke en dreigende vijand. Zijn kinderjaren zijn hiervan de oorzaak.

Immers, Anansi zat meestal in het beschot van het balkon, waaronder de zweepslagen sissend en snerpnd vielen op de ruggen van de slaven en vanuit de dakgoot kon hij precies zien en horen hoe het gloeiend hete ijzer sissend een stempel brandde op gave ruggen, in levend mensenvlees.

Daarom rilt Anansi nóg, bij ieder sissend geluid.

De slaven kreunden en huilden, maar Anansi die geen traankliertjes heeft, kon nooit eens goed uithuilen. Daarom óók, de angst die hem nooit verlaat. Potie Anansi!

‘Kom nou Anansi - zeiden zijn vrienden na de emancipatie - dit alles is toch voorbij. Nooit meer geselslagen, nooit meer spaansbokko's, nooit meer brandmerken.....’

Anansie begreep dit wel, maar de angst bleef, al was het nu maar ingebeeld. Tot op zekere dag hij een wandeling maakte in het gebouw met de rode lopers, waar hij zijn intrek had genomen na het grote Statuutfeest.

Het was een mooie maannacht. De gele maanstralen drongen door elke kier en alle vensterruiten het statige gebouw binnen en werden sprankelend teruggekaatst wanneer zij vielen op glinsterend glas- en chroomwerk.

Behoedzaam schreed Anansi voort. De stilte deed hem goed. Hij neigde zelfs naar het romantische, dat altijd tussen maanstralen ligt geëncadreerd. En, hij voelde zich gelukkig, tot opeens, een sissend en schurend geluid hem als versteend deed stilstaan.

Een slang, dacht Anansi en wilde het al op een lopen zetten, maar een honend oudenmannen gelach hield hem aan de grond genageld. Het was de lach van de uil. Die wijze heer, die als een kind zo speels zich vermaakte met het speelgoed dat er lag. Met een flitspuit was hij bezig, wazige gordijntjes te pompen in de lucht en tussen oude boeken en folianten die sinds jaar en dag in onbruik zijn geraakt.

‘Wat doe jij stom en mal’ zei Anansi. ‘Van jou kon ik beter verwachten. Je wijsheid verblindt. En nu heb je zelfs de nacht niet meer tot vriend die jou zou kunnen raden. Zie je dan niet - ging Anansi verder -, zie je dan niet, dat hetgeen je daar de lucht in spuit dodelijk is voor

alle insecten? Weet je dan niet, dat onder het motto van: Drop dead, Real kill, Flit, Black flag en D.D.T., wij zoetjesaan worden uitgeroeid? Het is al erg genoeg dat dit gebeurt. Erger is het echter, wanneer jij daaraan meedoet. Wanneer dus het ene dier het andere gaat uitroeien..... Hou op met deze zelfvernietiging. Wees toch wijzer. Onze emancipatie is nog lang niet nabij.....’

Na deze tirade boog de uil schuld bewust het hoofd en knikte deemoedig: ‘Ja Anansi, je hebt gelijk. Bijna had ik het handwerk overgenomen van hen die hier wonen en zich geëmancipeerden noemen. We wonen hier te lang en daar leren wij het van.

Anansi herademde en zei: - gelukkig dat je dit inziet -

En de uil, die weer wijs moest doen, zei, met nadruk op elk woord:

‘Kom Anansi, laten wij weggaan van hier, wég, naar elders waar het vredig is, waar de een de andere niet breekt, waar een man een man is en een woord een woord, waar de juiste weg ligt tussen vrijheid en slavernij, tussen minderwaardigheid en méérwaardigheid, tussen idealisme en politiek gewin, tussen cultuur en cultuur.....

Anansi glimlachte.

En daar hij reeds lang een vliegtocht boven Spanhoek wilde maken, sprong hij soepel en lenig op de kop van de uil en vloog als een koning mee naar buiten, in de richting van de maanstralen, de volle romantiek tegemoet.

Kantoor

MENEER HENRI WAS OM KWART OVER ZEVEN binnen gewandeld en had dwars door het kantoor met zijn aktetas gezwaaid naar een drietal meisjes en twee jongemannen. Zijn personeel op één na.

Meneer Henri is tijdelijk Commies, doch volledig eigen baas omdat hij met zijn subalternen is ondergebracht in een gehuurd huis, dat een onderafdeling vormt van een echt departement. Daarom heeft hij op sommige ogenblikken de allures van een directeur, doch presteert gemiddeld niet méér dan een kantoor-assistent.

Zo te zien was hij die morgen goedgeluimd, want de zwaai met de tas werd gevolgd door een knipoogje naar het half Hindostaans meisje en een kneep in de bovenarm van het half Chinees meisje. Toen wandelde hij verder naar zijn eigen kamer en nam behagelijk plaats achter zijn bureau.

Enkele minuten daarna stapte het laatste personeelslid binnen. Een liefvallig kind van 19, dat het haar in een hoeveelheid krullen op het voorhoofd had gestapeld en - zo vroeg al in de ochtend - het gezicht met een laag poeder-óp-vet had bedekt. Hoewel het woensdagmorgen was, ging ze gekleed in een nauwsluitend avondtoiletje dat als gegoten platina vooral de welfingen accentueerde.

‘Hij is er al’, fluisterden tegelijk het half-Chineesje en het half-Hindostaantje.

‘Jeetje..... siste zij, dang mi ték' zwaai!’

‘Maar hij is in prima stemming, zei een andere; vooral fa'j kap-ie tros so tidé 'manting!’

Omdat het regel was zich bij laatkomen aan te melden, maakte zij zich daarvoor op. Met vlugge en behendige beweginkjes werkte ze nu op het gezicht; retoucheerde nogeens de zwarte lijn die getrokken is waar eens haar wenkbrauwen groeiden en bewerkte haar rode lippen met lipstick en speeksel.

Toen stapte zij binnen, en zei als eerste:

‘Goede morgen meneer, ik ben laat, maar moest dat kind van mij naar de dokter brengen.’

Even trok meneer Henri een twijfelachtig gezicht, zoals een hond die midden op straat ligt en zich afvraagt of hij voor de voorbijganger zal blaffen of kwispelstaarten. Uit hetgeen volgde bleek, dat meneer Henri zich had opgemaakt om te kwispelstaarten, want zonder omwegen kwam de opmerking:

‘Zo Dési, je hebt je manje gekapt vanmorgen. Je zou denken dat je me kwam afhalen voor een afspraak. Maar het is heus te vroeg hoor.....’

Ze glimlachte vol begrip en keek langs haar rok naar beneden. Meneer Henri echter bekeek háár van kop tot teen, van boven naar beneden en terug.

Zij bleef nog even consequent en vervolgde:

‘Ik denk dat ze mazelen gaat krijgen. Ze had zo'n hoge koorts vanmorgen.’

Maar meneer Henri bleek nu vasthoudend te zijn want hij kwam met een nieuwe variant en zei:

‘Ik had een voorgevoel dat je een mooie jurk zou aantrekken. Vooral die glinsterende pailletjes zijn zo opvallend.....’

Zo te zien, was hier geen ontkomen meer aan en viel ook zij uit haar rol van subalte ambtenaartje. Daarom zei ze daarop aansluitend:

‘U heeft smaak meneer. Ook Uw das valt op, omdat die mooi is en van hetzelfde grijs als mijn jurk.’

En de baas lachte schaaпachtig, niet begrijpend dat zij nu gelijkvloers met hem stond op hetzelfde podium, bordurend op hetzelfde, stramien. En zó werd het gesprek voortgezet, tot de bode aanklopte en de krant kwam brengen.

Toen Dési weer buiten kwam had zij een brede lach om de mond en op de vragende blikken van de anderen gaf zij als antwoord:

‘No frédé mang. a sani séti. A dee boeng tidé.’ Waarna het Hindoestaantje met een sonere stem begon te dreunen: ‘Voor hen die geboren zijn op woensdag.....’

Zo is het gebeurd.

En daarbij dan te bedenken, dat de salarisherziening ook voor dezulken geldt, met terugwerkende kracht vanaf 1 januari van het vorig jaar.

Voor dezen moest iedere salarisherziening een regel bevatten, die het mogelijk maakte, dat zij zo gauw mogelijk werden opgehoepeld, weggejaagd uit de bureaudienst, omdat ambtenaar-zijn een hoogst ernstige en verantwoordelijke bezigheid is.

Raad

HIJ WAS TOEN VEERTIEN JAAR OUD.

En het was omstreeks de tijd, dat een fiets voor een jongen van deze leeftijd evenveel waarde had als een Volkswagen of een Opel vandaag, voor een ambtenaar die maar 298 gulden per maand verdient.

Daarom verheugde hij er zich al weken van te voren op, dat zijn vader een nieuw rijwiel zou aanschaffen. Hij was er echt blij om. Niet zozeer voor zijn pappie, als wel voor zichzelf, daar hij dan het volledig bezit en de alléén heerschappij zou verkrijgen over vaders oude fiets, die ganja, die het toch nog uitstekend deed.

Hij kreeg zijn fiets, bedankte uitbundig en zei direct daarop: ‘Dit weekeind rij ik ermee naar Republiek’. Zijn vader en moeder, aangezet door zijn beide zusjes, lachten er hartelijk om. In die tijd, niet zonder reden, want de 50 km lange stoffige weg van Paramaribo naar Republiek was uiterst moeilijk begaanbaar, en zonder gemotoriseerd vervoer, even moeilijk af te leggen als de weg van kantoorassistent tot kantoorhoofd, zonder kruiwagen.

Hij liet zich echter door dit lachen niet weerhouden, doch bracht alles in gereedheid en toen de zaterdagochtend aangebroken was, had hij als een globetrotter alles in een knapzak gedaan en stond op het punt het huis te verlaten, toen zijn oude grootmoeder hem binnen riep voor een persoonlijk woordje. Zij kende namelijk als geen ander de weg van Vier Kinderen naar Paramaribo. Op Vier Kinderen heeft haar wieg gestaan en er was geen ontkomen aan, dat haar graf ergens in Paramaribo gedolven zou worden.

Uit haar onuitputtelijke bron van levenswijsheid haalde ze daarom een emmertje naar boven, gevuld met een weinig goede raad. Ze zei tegen hem:

- Johan, stap hier op je fiets. Vergeet dat je naar Republiek toe rijdt. Als je bij Sarong, bent, zoek dadelijk naar het eerste kilometerpaaltje in de buurt. Het moet wel km. 4 zijn, Vanaf dat ogenblik kijk je uit naar het eerstvolgend bordje dus km. 5. Zet daarna elke voorstelling van een groot aantal kilometers uit je hoofd. Ban uit je denken iedere voorstelling van het mulle zand, de karresporen en kuilen, een slingerend voorwiel of de brandende zon, en streef slechts naar dit ene: dat je telkens maar één enkele kilometer af moet leggen. Na deze kilometer volgt de andere, maar steeds een enkele, nooit meer dan één.

Deze raad heeft hij zijn levenlang niet meer vergeten. Het opvolgen daarvan verrichtte op de weg Paramaribo-

Republiek wonderen. Zoals hij lichamelijk gesterkt werd door het water uit een literfles, de drie puntbroodjes en die twee eieren die onderweg verorberd werden, zo sterkte hem deze raad in zijn geestdrift, zijn willen en zijn doorzettingsvermogen. Hij bereikte ondanks alle weerstanden zijn einddoel nog voor hij daar erg in had. Zelfs het stukje van Onverwacht naar Bersaba, langs het scherpzand van de baan, viel hem niet moeilijk. Hij was bij zijn terugkomst langs dezelfde weg, afgelegd op dezelfde wijze als bij zijn heengaan, dan ook zo vol lof voor grootmoeders goede raad, dat hij haar als de eerste om de hals vloog en haar prees voor zoveel wijsheid.

De oude vrouw, die zoals altijd in haar boboistoeroe op en neer schommelde, bracht echter haar stoel tot stilstand, keek hem een poosje aan en zei toen met heel veel nadruk op elk woord:

- Johan, mi boi, ik ben blij dat je deze raad hebt opgevolgd. Je hebt het succes ervan gemaakt. Maar deze raad was slechts voor de helft gegeven. Hier heb je de andere helft. Pas dit systeem alleen maar toe **ten goede**. Want zul je het ooit in je leven aanwenden **ten kwade**, dan kun je resultaten bereiken die voor je zelf en voor anderen, met een enkel woord, rampzalig zullen zijn.....

't Laatste

HIJ DEED DE DEUR ACHTER ZICH DICHT. HET laatste wat hij daarbuiten had gezien was een ster die, ondanks de regenwolken nog bleef schijnen, onvast hangend als op het punt van vallen, zoals een waterdruppel op de punt van een tajerblad.

De vijf kinderen van vier tot dertien jaar beneden latend in een gezonde slaap, ging hij de trap op naar boven. Alsof de regen daarop had gewacht, kwam het water nu in stromen naar beneden vallen, opgezweept door windvlagen. Hij hoorde het geroffel op het zinken dak en dook onder een laken om het behaaglijke van slaap-bij-regen-gekletter niet te ontgaan.

Zijn vrouw naast hem, wilde een gesprek beginnen, maar hij sliep al haast, Het laatste wat hij hoorde was: ‘Ik heb morgen geen centen om groenten te kopen.’

Toen hij de volgende dag wakker werd, merkte hij dat de wind enkele planten had beschadigd en zelfs een papjaboom ontworteld had. Dit kon, daar deze boom met de wortels onvast in de bodem had gestaan. Hij bekeek de verwoesting. De laatste papjaboom op het erf. Hij vergeleek heel even zichzelf met deze wortels en vroeg zich af, of hij wel stevig op zijn benen stond. Stond hij wel met beide benen op de grond.

Daarna lachte hij om deze diepgaande beschouwing, keerde zich om en ging. Maar, het laatste wat hij op de onderstam en de bovenwortels van de papjaboom zag liggen, was groenig mos, zacht glanzend en daarop waterdruppels, helder tintelend als sterren vlak voor een regenbui.

Toen ging hij naar zijn werk. Het laatste wat hij zei vóór zijn vertrek was:

‘Vrouw, geld voor groenten heb je vandaag niet nodig. Gooi maar wat boomrijpe papaja's in de pan. De kinderen zullen denken dat het pampoens is of poe.’

Op het werk floot hij deuntjes. Maar dat deed hij om de zorgen uit zijn hoofd te zetten. Zijn vak was eigenlijk schoenmaker. Daar zijn bedrijf verliep moest hij na achttien jaren schoenmaker te zijn geweest, naar ander werk omzien. Maar van de ene tijdelijke baan viel hij in de andere. En de werkloze maanden waren soms langer dan die, waarin hij het geld verdiende voor zeven monden.

En daarom floot hij ook op deze dag, denkend aan de smaak van papaja, pampoens en poe.

Hij zag de bedrijfsleider niet eens binnenkomen. Hij merkte het pas na het schouderklopje. Daarna liep hij mee naar het kantoor, waar hij het nieuws vernam: Met vergoeding van drie weken loon, werd hij met ingang van de volgende dag ontslagen. Hij wist reeds dat ook dit werk tijdelijk was en kon dus nergens terecht, met het protest dat hij op de lippen had.

Het laatste wat hij van de fabriek nog zag op deze donkere dag, was de rook uit de hoge schoorsteen. Zijn leven vergeleek hij met de slierten die als wolkjes weggedreven in

de lucht. Maar nu lachte hij niet, om deze filosofische beschouwing.

Omdat het de week vóór Kerstmis was, durfde hij thuis niet praten over het ontslag. Om zich niet opvallend stil te houden, sprak hij daarom bij het eten over die laatste ster van gisterenavond, die laatste papjaboom op het erf en de laatste waterdruppel op het groenig mos.....

Maar toen schoot hij op.

Zijn eten liet hij even staan. Hij haastte zich naar buiten, naar de papjaboom, schoor al het mos af van de wortels en bracht dit in een handvol naar binnen. Vrouw en kinderen keken hem aan en vroegen, zonder een woord te spreken, met hun ogen om verklaring.

Hij gaf er een.

‘Morgen - zei hij - ben ik vrij. Dan bouw ik een kribbe. Dat heb ik in geen jaren meer gedaan. Een kribbe, met een ster, een boom en mos. Precies zoals ik dit altijd deed in mijn kinderjaren. Die tijd, toen ik wist dat ik op beide benen stond, onwankelbaar was en bestand tegen iedere wind en elke vlaag. Morgen bouw ik een kribbe.....’

Dit was het laatste wat hij zei. Want vlak daarop werd op de deur geklopt.

Er was een boodschap van de Bedrijfsleider. Zijn ontslag was een vergissing. Het was bedoeld voor No. 18 en hij was op de payroll No. 81 Hij kreeg nu zelfs de toezegging, dat hij met ingang van zaterdag a.s. in vaste dienst kon overgaan.....

Die avond voor het naar bed gaan, bleef het laatste woord ongehoord. Want inplaats van ‘Amen’ uit te spreken, dacht hij aan die ster op het punt van vallen, aan waterdruppels op de punt van een tajerblad en aan het groenig mos vol waterdruppels die schitterden als sterren aan een diep blauwe hemel.

Landsbus

GEEL ZIJN DE LANDSBUSSEN, GROOT VAN OMvang, soms gevaarlijk in het verkeer wanneer zij glijden op de asfaltwegen der gemeenschap. Gemengd is hun lading,

gevarieerd de avonturen die erin plaatsvinden en de gesprekken die er gevoerd worden, soms grappig maar soms ook grof. Daarom dat wij nog het mooist konden vinden de gemoedelijkheid waarmee een bestuurder op de eerste werkdag van deze week zijn route reed van zuid naar noord.

Hoe zijn naam is weten wij niet. Met een eind suikerriet stapte hij de wagen bij het beginpunt binnen en groette beleefd de vijf inzittenden. Het riet gebruikte hij daarbij als maatstok waarmee hij een allegro molto ma non troppo benadrukte. Toen ging hij zitten, maalde de laatste resten suiker uit het hout en wierp dit ‘eindproduct’ naar buiten. Volgde daarna de kaarten verkoop.

Het was vroeg in de ochtend en de concurrentie van wilde bussen lag buiten deze route. Een onderwijzer had al driemaal op zijn polshorloge gekeken, en een marktvrouw wel vijf maal een greep gedaan in haar weelderige boezem om de zakdoek waarin het kleingeld zat opgeknoopt te produceren en bijna allemaal hadden ze een keer verzucht van: ‘Chauffeur o ting w'e gwé now?’

Eindelijk was de karavaan op weg.

Bij de eerste twee halten stopte hij reglementair, laadde in en trok weer op. De bus was echter nauwelijks enkele honderden meters verder gereden, toen hij plotseling stopte voor een bouwvallig huisje achter een elektrische paal. Hoewel hier geen enkele passagier stond te wachten, stak de chauffeur zijn hoofd naar buiten, wenkte daarna naar het hoofd dat toen zichtbaar werd aan het raam van het huis en begon een gesprek in het Surinaams als volgt:

- Heb je dat ding al gekregen? Sjors zou het voor je brengen gisteravond. -
- Neen, ik heb nog niets gezien. -
- Er zaten cassaven in. Zestien halve en twaalf hele. Die twaalf hele zijn van jou, maar die halve moet je doorgeven aan peetje. Die awara's kun je voor de kinderen verdelen, het stukje kabbes kun je zelf zuurgoed van maken, dan kom ik proeven. -
- Je bent mooi, heb je dan ook azijn bij gedaan? -
- Schaterlachen over en weer -

Toen klonk uit de bus de vermanende stem van de onderwijzer:

- Chauffeur, de kinderen moeten naar school..... -

De remmen gingen weer los en voort de tocht.

Weer drie halten en de routine bewegingen van in- en uitstappen. Wij dachten al, dat het nu gesmeerd zou lopen, maar onder de nieuwkomers bevond zich een koppig heerschap. Een onsmakelijk type, want hij stapte op met een gezicht, alsof hij iets onwelriekends rook.

Toen hij voor zijn kaartje betalen moest, reikte hij de ambtenaar een tientje aan, waarna zich het volgend dispuut ontspoon:

- Meneer hou toch op. U moet met gepast geld betalen. -

- En als ik het niet heb? -

- Meneer ik heb geen kleingeld zo vroeg in de morgen. Ik kan U geen kaartje verkopen. U moet maar uitstappen. -

- Dan rij ik vandaag maar op mijn belasting centen. -

Verschillende passagiers gromden terwijl anderen met de voeten schuifelden. De vrouw die zoveel moeite had met haar kleingeld, nam het op voor de chauffeur en riep verontwaardigd naar het adres van die nieuwkomer:

- Dang ie loekoe ing dang, a djeersi belastingen. Kandé pé a no foefoeroe na tienkoroé..... -

Toen wilde de a-sociale figuur nog zijn weg banen naar achteren om de verontwaardige vrouw van antwoord te dienen, maar de onderwijzer. die vooraan zat, greep hem aan zijn slappe jas en deponeerde hem rustig op het asfalt.

Blakend van genoegdoening knikte de chauffeur tegen de stevige paedagoog en reed verder, weer in het gemoedelijk vaartje, zwenkend en stoppend, tot ze voor de school stonden, waar ook de onderwijzer moest uitstappen.

Wij gingen maar met hem mee.

De politie

WIJ HOUDEN VAN DE POLITIE.

Daarom spijt het ons vandaag al de haren op ons hoofd, dat wij die kwade gewoonte hadden bij de parade's op het Gouvernementsplein kleingeestig te lachen, wanneer deze stoere mannen nu eens andersom gingen staan dan de rest

van het soldaten cordon. Nu zien wij in, dat wij verkeerd deden, om in de namiddag, wanneer wij midden op straat voetbalden te roepen 'A TINGI', zodra wij een politieman zagen aankomen, netjes gekleed, goed gepoetst, terwijl aan zijn zakdoek nog een vleugje 'Eclat' hing.

De politie is ons aller kameraad.

De politie weet op alle dingen raad.

U kent dat liedje van Barend Bluf, waar vooral de kinderen dol op zijn, omdat zij hiermede in hun denken een periode van schrik voor de politieman afsluiten en een nieuwe eeuw beginnen waarin zij met de politie in één en dezelfde coalitie zorgen zullen voor een regering op brede basis..... een regering dan, op straat, wanneer het contact tussen kinderen en politiemannen zo harmonisch zal zijn, dat het kind niet eens behoeft te roepen 'samen-delen' om toch een snoepje van de brave man te krijgen.

'Nak trowé'-spelen met de agent op straat zal straks een gewoon spelletje zijn en de uitdrukking 'Skiet' zal geen enkel kind meer kennen.

U lacht misschien, maar onze verwachtingen zijn werkelijk hoog gespannen.

Dat komt vooral na de mededeling, dat niet minder dan honderd achtendertig dames zich opgaven voor agente.

Wij vonden dit nu nét iets voor de verdere uitbouw van die diepe gedachte die er ligt in het liedje: 'De politie is ons aller kameraad.' De vrouw, met haar natuurlijke aanleg voor het kind en zijn opvoeding meldde zich. Met ontzien van alles liet zij haar hoge hakken en houten slippers thuis, maakte een einde aan dat srip-srap, srip-srapgeluid op het erf en wierp zich met een plons - tjoeboeng - midden in het korps der gewapende politie te Paramaribo. Met die forse mannenstappen links-twee, links-twee zal zij haar training beginnen en met een warm kloppend hart: bibab-bibab, bibab-bibab, zal zij haar taak als politievrouw midden tussen de politiemannen verrichten. Het verkeer zal zij even nauwkeurig regelen als het rood-oranje-groen licht halverwege de Dominéstraat dat zonder onderbreken flitst van appetaan appetuit appetaan appetuit.....

Het wordt vast mooi. En daarom spijt het ons vandaag dat wij niet één generatie later zijn geboren. Nu kunnen

wij niet meer als jongetje wachten op een hoek op een warme hand van een politievrouw, die beschermend en bevallig op ons blik en heel het verkeer een halt toeroept alleen om óns over die gevaarlijke hoofdweg te helpen.

Wij houden van de politie en hebben de zekerheid dat onze liefde zal toenemen in warmte en innerlijk voelen, zodra de politievrouwen, goedgehumtst ook deel zullen uitmaken van het dienstdoend politiepersoneel op straat.

En daarom willen wij vanuit de Spanhoek de kindertjes die dit lezen op het hart drukken vooral nu, de politie wel te zien als hun eigen kameraad. Hij en Zij, zij weten op alle dingen raad.

En de volwassenen onder ons mogen in het vervolg beseffen, dat hun optreden tegen de zin der wet niet alleen het ongenoegen van het stoere manvolk bij de dienst der gewapende politie zal opwekken, maar ook nog een neus-ophaaltje bij de politievrouw. Om deze reden willen wij verkeersovertreders, dieven, inbrekers, oplichters, zwijntjesjagers, messentrekkers e.a., in overweging geven, hun afkeurenswaardig bedrijf nu te staken, al zou het alleen maar zijn om tegenover de vrouwelijke agenten galant te zijn en haar te besparen afkeurend te moeten zeggen: ‘Foei meneer, hoe kon U dat toch doen.....’

Serenade

MET VERDOEZELDE OMTREK, ALSOF ZIJ PAS GESToeid had in het stof van al die askleurige wolken, hing de maan aan een regenachtige hemel. Toch verlichtte zij nog de eentonigheid van een donkere zandstraat, het perspectief van twee trezen, twee huizenrijen en pompen die op een afstand verder droomden.

Toen ging er aan de rechterkant van de weg een lichtje branden. Daar, op de stoep van het scheve hoekhuis kwamen plotseling beweeglijke schaduwen leven brengen en een geroesemoes van fluister-stemmen hield de stilte op een afstand.

Het eerste licht verdubbelde en als bij toverslag, vermenigvuldigden zich deze lichtjes zo vaak en zo vlug, dat

ieder tellen werd verijdeld. Zo vaak, zo vlug en zo veel, dat daarna onder één grote lichtsterkte, ook muzikanten met violen en contrabas, mandolines en gitaren zichtbaar werden.

En vóór men er erg in had, galmde het in die verlaten straat:

‘Staat op, staat op, zingt psalmen,
Laat 's Heren lof weergalmen’.

De klok sloeg in het huis nog net de laatste slag van 12, toen pa van al dat harmonisch gerucht beneden, wakker werd.

‘Vlug Herman’, zei de vrouw. ‘Serenade voor jou.’

‘Hhhmmm?’ kwam het grommend vanonder de klamboes uit.

‘Verrassing, verrassing, voor jou Herman..... wat leuk. Wie zou dit aangeboden hebben? Vlug maar, trek dit hemd aan.’

Het was een schoon wit hemd dat de volgende dag moest dienen. Of beter, dezelfde dag, de jaardag van pa, die vijftig jaar geworden was, en alles reeds had klaar gezet voor het feest van morgen. Het feest met kip en pastei, pom en bier en een stevige fuif met een amplifier.

Maar dit..... Serenade?

‘Wat een heidense nonsens’, zei pa, die wel opstond, maar, met gefronste wenkbrauwen alsof hij met zijn voorhoofd op een vork geslapen had. En hij mopperde verder:

‘Dit is toch ouderwets. Wie lapt me dit nou weer. Wat zullen de burens zeggen. Serenade. Voor mij! We doen toch niet meer aan die dingen.’

‘Foei Herman’, berispte zijn vrouw. ‘Het is toch een verrassing. Dan moet je dit nemen en zelfs prettig vinden. Toe maar, sta nu op.’

En beneden ging het steeds feestelijker. Reeds waren de verrassers aan hun derde liedje toe, nadat jubelend gezongen was:

‘Wij zijn gekomen in de naam van de heren.’

De straat was vol medeleven. Aan de overkant werd

het licht aangeknipt en een raam opengegooid. Naast stonden de burens al op de stoep. Aan de andere kant kwamen zelfs een dame en een kind in pyama de straat opwandelen, om dit zingend gezelschap van nabij te zien. Twee erfbewoners neurieden in de poort de ingezette wijs mee. Aan de overkant sloeg een hond aan het blaffen, terwijl een haan hoorbaar misleid, begon te kraaien.

De jarige man kwam nu aan het raam. Hij wuifde met zijn hand, maar zijn gezicht was nog grimmig, al kon men het niet zien. Toch luisterde hij aandachtig, want het eerstvolgende lied, beheerst en pianissimo gezongen, begon met de woorden:

‘Vijftig jaren nu geleden.....’

‘Mooi’, zei zijn vrouw die achter hem stond. ‘Herman, vroeg ze, kom je nu ook onder de indruk?’

Herman gaf geen antwoord, maar wie hem van nabij kon zien, zou merken dat hij op z'n lippen beet. Hij zuchtte even toen dit lied geëindigd was. Rustig trok hij zich van het raam terug, maar bleef op zolder stokstijf staan bij het volgend lied dat zo begon:

‘Dit is het uur, waarvan de Heiland sprak’

En hij knielde neer, toen de derde regel naklonk:

‘Indien Uw leven ook eens brak.....’

Zijn vrouw lispelde:

‘God dank!’ Want, bidden had hij in geen twintig jaren meer gedaan.

Nieuwsgierig naar het woord van haar Heiland, brak daarop ook de maan door tussen de wolken, nu schoongepoetst. Maar zelf kon ze niets meer zien en hoefde ook niets meer te belichten, daar iedereen naar binnen was gewandeld, zingend en jubelend van:

‘A nofjoe koekoe, a nofjoe sopi, di mi kon fristerie joe.....’

Herinnering

TOEN WIJ THUIS AANGEKOMEN, DE SLEUTEL weer onwennig in het slot draaiden, bekeken wij onszelf. Op haast alle kledingstukken zaten brandgaatjes van de

vonken-trein, die van Republiek naar Paramaribo zo hard zijn best gedaan had om op tijd thuis te zijn.

Aldus geperforeerd stapten wij binnen en draaiden de radio aan. Direct daarop gonsde het in onze huiskamer:

‘Memories are made of this!’

Het kwam zo toepasselijk. Brandgaatjes als herinnering aan een vacantiereis.

Wij hebben echter van onze vakantie te Republiek meer herinneringen meegenomen: Een gezond brandende zon bij dag, en zeldzaam koele nachten. Het armoedig bestaan van Koetirie (Vier Kinderen) en Palakoe (Bersaba) dat de opwoners echter blijmoedig beleven. De volmaakte scheiding die er is tussen deze twee dorpjes die toch vredig naast elkaar liggen. Want, de Dominé's en Lerimans brengen te Bersaba het geestelijk voedsel aan, terwijl de Paters de H. Sacramenten en de Scapuliers kwistig uitdelen aan opwoners van Vier Kinderen. Alleen het hoofdvoedsel: rijst, napi, vis en parakoerantie, is voor beide plaatsen hetzelfde evenals het concubinaat dat noch de dominé, noch de pastoor eruit kan praten.

Omdat wij aan Omhoog zijn geparenteerd, hebben wij ons bivak te Vier Kinderen opgeslagen, dicht bij het nieuwe kerkgebouw, dat zo wit en heilig staat temidden van ongeverfde huisjes en donkere kinderen met blanke zieltjes. Maar dit had konsekventies, want een van onze kleintjes vroeg direct bij aankomst, of wij hierheen waren gekomen o m d a t ons gezin ook vier kinderen telt. daarna: of op heel Vier Kinderen, alleen vaders en moeders wonen, die uitgeteld maar vier kinderen hebben. En later: of de ooievaar op Vier Kinderen, telkens tegelijk 4 kinderen bracht in voorkomende gevallen.

Overigens was het een rustig en gezond verblijf.

Ook de herinneringen van ‘de baan’ namen wij mee: het witte hete zand, het zwarte Coropinawater, de jonge jongens en jongemeisjes, bakvisjes die zichzelf donkerbruin bakken in de zon, de dorst en de dames op leeftijd, die in badpakjes, spijkerbroeken of strapless blousjes weer jong willen zijn.

Ook de herinneringen van vroeger doken op. En wij kregen nu de indruk, dat Republiek verloopt. Met uitzonde-

ring van de weekends, wanneer omwoners van Spanhoek de stad ontvluchten, is er maar weinig vertier om en bij Republiek. Het zijn tegenwoordig allemaal dagjesmensen, die na aankomst nauwelijks de tijd hebben een boterham op te peuzelen en even pootje te baden, want in een ommezien staat de draisine of de trein weer klaar om hen mee te nemen.

Zo was het bijvoorbeeld ook met de Zusters van het R.K. Ziekenhuis, die in twee groepen op twee achtereenvolgende dagen een buitendagje hadden.

Ziekbedden, verbandgaas, spuitjes en de enerverende ziekenhuislucht hadden zij verwisseld voor natuurschoon en bladergroen.

Wij zagen de eerste groep van 24 zusters optrekken in het witte zand langs de baan, met een Pater als de Goede Herder aan het hoofd. Het geheel leek op een gedicht. Twee aan twee liepen de nonnetjes op versvoeten voort in een ingehouden rithme, als in trocheeën-gang. De zwart-linnen proviandtasjes langs het witte kleed, waren de rijmwoorden en de moraal van dit gedicht, kon men aflezen van alle prentjes die zij uitreikten aan alle Para-kindertjes die zij tegenkwamen.

Herinneringen allemaal, die wij meenamen en die wij welgemeend liever hebben, dan die, welke het inhoudloze lied van Bill Ritter met de Toppics bij elkaar voegt en daarna slepend concludeert:

‘Memories are made of this!’

Hengelen

Zoals de Aziatische Griep zoetjesaan tot een landelijke epidemie is uitgegroeid, zo is ook de hengelsport een nationale beweging geworden, een eerste-rangs ontspanningsbezigheid.

En het is goed, dat het zo is.

Is het niet een onschuldige vrije-tijdsbesteding met ergens een opvoedkundig karakter? We hebben jongelingen en grijsaards, doorwinterde ambtenaren en politici, aan het schoollokaal gekluisterde onderwijzers en conciërges, aan

het visgat gezien, als één volk, één in doen en denken..... allemaal, als een eenheid met hun willen en weten op 'n onnozele dobber geconcentreerd. En in hun denken: het machtig ondeelbaar verlangen naar die ene kwiekwie die zal bijten of niet.

Meestal bijt hij dan niet, maar wordt het verdriet een beetje gelenigd door een krobia aan de haak, of in het gunstigste geval, een matoelie, met de haak in zijn kaak.

De vorige week was er een gezelschap op stap. Ergens langs de Kwattaweg fietsten zij. Toen kwam er een ander gezelschap met een auto voorbij. Deze waren kennissen van de fietsers en daarom kwam de vraag uit de auto:

- Pé wé go so dang mang? -

En het antwoord luidde:

- Ach mang w'é rij ptienso foe loekoe if wang boeng presi dé. -

De auto reed verder, doch moest even stoppen dicht bij 't kerkhof aan de van Idsingastraat, waar de pieren worden verkocht.

Daarom werden zij ingehaald door de wielrijders, waarvan één op zijn beurt vroeg:

- Ma pé w'e go dan? -

En het antwoord luidde: 'Ach mang, wé rij go so-see voe loekoe if drape-e djie wat.....'

Een uur later trof het fietsend gezelschap de autopassagiers aan hetzelfde visgat, langs dezelfde polder aan. Ze wisten wel allemaal drommels goed waarheen ze gingen, doch het gold hier een visserij-protocol, dat de plaats steeds een geheim moet blijven voor de partners.

En hiermee begint al het spelelement te komen in de hengelsport. Kenners weten, dat als hun vriend de dag tevoren is gaan hengelen en hij thuisgekomen zegt: 'Mang ie kan go dapé..... so bigi kaka en ding sotjé e beti leki ding las' a boesie.....' dat hij niet hoeft te gaan, daar het jachtterrein is schoongeveegd. Maar komt hij met een beetje lang gezicht en de mededeling: - Maskita jongoe, dang oeng tjerie drie sneki..... - ga er gerust naar toe; dáár is wat te halen.

En soms is er wat te halen: dicht bij de stad: achter Geyersvlijt, in Saramacca, de Drie Gebroeders of Dankbaar-

heid, in de Cottica, Oranjekreek elf uren varen per motorboot, achter Mariëburg, Bakadam, Rustenwerk, of gewoon Republiek: Rédikoto's en Koemapari's.

Een enkele keer is er een goede vangst. Soms ook wel, maar van die heel kleine platkoppen of armetierige Katharina's. We haalden zelf de vorige week zo eentje op. Een medecollega zag dit en riep ons uit de verte toe: 'Gooi maar weer in het water, tenzij je doet aan zuigelingen zorg.....' Onwillekeurig dachten wij aan het Witgelekruis.

Het zou ons te ver voeren U deel te laten hebben aan de overpeinzingen waartoe men komt, wanneer men in de zon zit te bakken en te turen op een rode of witte dobber waaronder een onzichtbare haak met een worm eraan. Een worm, die je zelf hebt aangeregen met de gedachte dat deze is opgespit achter een kerkhof, een begraafplaats, en de verdergaande redenering, dat dit beest en heel zijn generatie, van ons mensen geleefd moet hebben.....

Neen! Dan maar liever hengelen zonder overpeinzingen.

Consequent

NEEN! ZIJN NAAM ZULLEN WIJ NIET NOEMEN.

Hoewel geen mathematicus van beroep, werkte hij toch altijd met punten en lijnen. Zijn eenvoudige bezigheden deelde hij puntsgewijze in en hij leefde rechtlijnig eerlijk en goed. Hij was niet hoekig en in zijn gedrag zaten geen krommingen. Hij was in één woord een voorbeeldig mens en goed staatsburger.

Na herhaalde tegenslagen in het ambtelijke - ziekte, tegenwerking, opheffing van het kantoor - werd hij rekeningloper van een dagbladredactie. Incasseerder van maandelijkse abonnementsgelden. Het ging nu goed, maar behalve deze penningen bleef hij even vaak incasseerder van de slagen van het leven.

Toen, een keer, het geluk hem diende en hij 10 gulden van Lotex won, werd hij reeds na ontvangst van het bedrag, op de stoep van Brakke, aangesproken door een andere rekeningloper, de incasseerder van de huisbaas, die op dit tientje aanspraak maakte.

En zo ging het altijd met hem.

Hij trouwde toch, in stilte, met het mooiste meisje dat hij zich denken kon. Hij noemde haar de hoofdprijs uit de liefdesloterij. En toen zij ontving en in verwachting was, noemde hij de nog ongeboorte vrucht, de veiligste belegging en de hoogste waarde van zichzelf en van zijn leven.

Dit had hij wel verdiend zeiden de burens.

Maar, ook nu weer was hij incasseerder van het levensnoodlot. Want weer stond er een andere rekeningloper bij hem op de stoep. De dood wachtte het moment van de bevalling af en nam in die bange uren moeder en kind meedogenloos tot zich.

Zo zal het altijd met mij gaan, dacht hij, en besloot nu levensmoe en moedeloos geworden, maar zelf een einde aan zijn leven te maken. Hij kocht daartoe een eind touw. Hij zou zich maar verhangen, want - zo vroeg hij zich af - wat baat mij nu een voortbestaan waarin fataliteit en noodlot overheersen? Hij zou ook nu rechtlijnig, zijn levenslijn maar verder trekken tot het punt waar eens een eind aan komen moet.

En ook hierin bleef hij punctueel.

Nadat hij reeds het touw aan een dwarsbalk bevestigd had, dacht hij nog even na, alvorens de lus om zijn hals te doen. Het schoot hem toen te binnen, dat hij nog 18 gulden van zijn baas op zak had. Daarom stapte hij eerst op de fiets en bracht dit bedrag naar de dagbladredactie. Daarna liep hij langs het huis van zijn zuster en groette in het voorbijgaan met de woorden:

‘Na p'sa m'é p'sa,m'é bar'ie wang odi!’

Toen kwam hij thuis en deed wat vogeltjeszaad in het bakje van de gelebek in het kooitje. Daarop nam hij potlood en papier en schreef een korte brief aan zijn moeder te Nickerie, als groet en verontschuldiging en hij besloot met de woorden:

‘Lieve moeder, tot ziens in de eeuwigheid!’

Hij stapte toen naar het touw en deed de lus om de hals. Maar juist op dit moment doorvoer hem de schok van zijn leven. Zijn hart bonsde en het woordje ‘eeuwigheid’ galmde door zijn hoofd: ‘Eeuwigheid! eeuwigheid! eeuwigheid!’

Hij begreep ook waarom. Hij werd weer punctueel en

rechtlijnig. Hij vroeg zich af, consequent als hij is, of hij ook net zo goed en zo grondig de juiste toebereidselen had getroffen voor de eeuwigheid. Waren, zoals voor het doodgaan, ook voorzieningen getroffen voor daarna?

Neen! Neen, was het antwoord.

En daarom, punctueel, consequent en rechtlijnig, liet hij toen zijn zelfmoordplannen varen voor de juiste voorbereidingen tot de eeuwigheid.

Als deze rekeningloper van een dagbladredactie bij U de rekening komt aanbieden, vraag het hem maar. Hij zal dit verhaal beamen. Maar zijn naam zal hij niet noemen. Dit hoeft ook niet, want waar de eeuwigheid bij betrokken is, is alles naamloos en onnoemelijk.

Ettire

DIT JAAR ZAL ETTIRE MET LEREN SCHOENEN UIT de winkel van Bromet naar de Petruschool gaan. Hij verheugt zich al weken op deze gebeurtenis, want behalve die schoenen liggen nog zijn khakiebroek en overhemd, een leren riem en zelfs een nieuwe pet te wachten op zijn gaan.

‘Meneer now mi regel!’

Dat zei hij tegen ons, in een spontaan gesprek waarin een levensverhaal schuil ging. Hij is pas 11 jaar, maar bezit een grote levenswijsheid op één levensonderdeel: De kunst van inwonen bij anderen.

Door het plotselinge overlijden van zijn moeder, verloor Ettiré toen hij zeven jaar oud was ook het laatste familielid. Niet dat zijn vader vooraf gestorven was. Neen, maar de omstandigheden rond z'n geboorte zijn van dien aard geweest, dat niemand een ander had kunnen belasten met het vaderschap over dit kind, dat overigens door zijn moeder werd erkend en door een priester werd gedoopt. Dit alles vond plaats te Mariënborg.

De vrouw die bij de geboorte van Ettiré gebakerd had, en daardoor rondliep met een deel van het geheim van zijn leven, ontfermde zich over hem, toen zijn moeder overleed. Een jaar lang was Ettiré háár kweekje. Daarna bracht zij hem onder dak aan het Pad van Wanica, bij een Chinese

winkelier, Asang, die het riskant vond des nachts zo moederziel alleen in de winkel te zijn. Van dit verblijf herinnerde Ettiré zich die lange en ruime Chinese borstrok-met-mouwen, die je bij de hals kunt open en dichtknopen en die hij als slaappakje droeg.

‘Toen Asang ging trouwen - zo vertelde hij verder - kwam ik in huis van de moeder van de vrouw van Asang’.

Op dit trouwen zijn wij niet dieper ingegaan, want reeds was hij vol lof over het nieuwe adres, waar hij voor het eerst merkte, dat kinderen ook geschoeid naar school kunnen gaan. Hij kreeg nu patta's van Nassief, en ook een pet van Vasconcellos. Iets vond hij heel vervelend, hoewel hij er nimmer over klaagde. Zijn slaapvertrek, een ruime zolder, lag een half-uur verder dan zijn logeeradres. Want hij had tot taak de nacht door te brengen bij Oma Sasa, een ziekelijke vrouw, die de moeder was van de moeder van de vrouw waar Asang mee trouwde.

Hij was negen jaar, toen hij werd uitbesteed aan een familie die ‘voorop’ woonde in het ‘fe'see-hoso’ aan de straatkant van het erf waar Oma Sasa woonde. Bij dag logeerde hij voorop, des nachts sliep hij op het erf bij Oma Sasa. Hij had het hier iets beter, kreeg goed te eten en voor het eerst een echte pyama als slaappakje. Maar heel lang mocht hij daar niet blijven, omdat Oma Sasa van oordeel was, dat hij door deze mensen als werkezel werd misbruikt. Dus kwam hij weer terug bij de moeder van de vrouw van Asang.

Ettiré was steeds tevreden en keek met zekere trots op de materiële vooruitgang die hij mocht smaken. Want met zijn schoeisel en kleding, hield ook zijn schoolbezoek gelijke tred. Eerst het afdakje van Mariënborg, dat kleuterschool heette, toen de school met traliewerk aan het Pad van Wanica, daarna de school, die op een woonhuis leek met een balkon ervoor.

Hoewel naar onze maatstaven het eerste decennium van Ettiré's bestaan een beetje droevig was, is hijzelf een gelukkig en tevreden kind gebleven. Vandaar zijn blijdschap voor al die mooie dingen die hij dragen zal wanneer de school begint. Hij is nu opgenomen in het gezin van een pas uit Aruba gerepatrieerde Surinamer, die in welstand

verkeert, maar zelf geen kinderen heeft. Hij zal de jongen als zijn eigen kind in huis opnemen en ook verder opvoeden.

Wij hopen dat het Ettiré goed mag gaan. Hij is totnogtoe in omloop geweest als een bankbiljet van hand tot hand, en zal daarom ook als alle bankbiljetten een beetje verkreukeld en versleten zijn. Dat mag niet hinderen, als hij maar zijn intrinsieke waarde blijft vertegenwoordigen. En dáár hebben wij vertrouwen in.

Roël I

HIJ HEET ROËL.

Die hem kennen, menen dat hij een egoïst is, en dit ondanks zijn grote mate van vriendelijkheid tegenover zijn vrienden en kennissen. Een van zijn verloofden - want Roël is nog niet getrouwd - heeft dit echter steevast tegengesproken. En wanneer zij dit deed, voegde ze er altijd bij:

‘Roël heeft wel zijn eigenaardigheden zoals alle mannen, maar een echte egoïst is hij niet’.

Wat heeft Roël dan wel?

Roël is de zoon van een vermogende familie in Paramaribo, en met zijn neus al aardig bij de veertig. Onder zijn kennissen beweegt hij zich met een vlotheid, die opvalt door de vele schouderklopjes welke hij altijd voor hen overheeft. Anderen weet hij zeer opvallend op een eerbiedige afstand te houden, soms met een ruime gift, soms met een heel lelijk woord.

Toch heeft Roël wat. Want hoewel hij met enkelen meekan, met een zekere gulheid in een gezelschap bestelt en betaalt en in het geheel niet op vleiers of op flikflooiën zit te wachten, zijn er toch van die momenten waarop zijn gedrag voor bijna iedereen onhoudbaar wordt. Verontwaardiging en afkeuringen zijn ook zijn deel.

Noem nu maar eens het volgend voorval:

Precies voor zijn deur staat een bushalte. Tijdens de feestweek van het vorig jaar, had hij de misère, dat juist dáár 10-tallen feestelingen zich opstelden voor de bus naar het feestterrein. Ongeduldig wachtten deze kleine luiden,

die daarbij hun ongeduld botvierden op het hekje vlak voor Roëls huis.

Toen bleek hoe eigenaardig Roël is.

De eerste dag al na die drukte, spijkerde hij langs het hekje een lange dunne lat, waartegenaan spijkers waren geslagen, die met de punt naar de straatkant wezen. En als er een kwam leunen of hangen..... ‘Shhèè.....’ zei die dan, of, er bleef een winkelhaak achter in een broek of een rok.

Wie verwondert zich erover, dat een robuuste kerel met één flinke trap het gehele bouwwerk van meneer Roël tegen de grond trapte?

Geen nood dacht Roël en de volgende dag stond het hekje weer overeind, maar nu zonder spijkerplankje. Hij had iets anders uitgedacht. Tegen de middag, wanneer het weer druk zou zijn, kwam hij met een potje verf en schilderde de bovenste lat van 't hek mooi rood. Donkerrood en glimmend zodat het opviel en niemand zomaar eraan zou leunen. Dat deden de mensen ook niet, want de een waarschuwde de ander nog bijtijds.

Roël had gezegevierd. Hij vertelde het aan zijn vrienden, die wel meesmuilden, maar naderhand hun afkeuring over uitspraken en meenden: ‘Ondanks zijn goede dingen is Roël toch een egoïst.’

Maar, wij zeggen mét zijn verloofde: Een echte egoïst is hij misschien niet, omdat de kenmerken niet duidelijk zijn: hebzucht, gierigheid, zelfzucht, baatzucht.

Maar wel iets anders. Nog eens zo'n voorbeeld. Weer een bus.

Roël stapte vlak voor een vrouw een landsbus in. De vrouw droeg over zich alle zichtbare tekenen van een toekomstig moederschap. Er was in de bus maar één zitplaats vrij. Toch vlijde Roël zich neer alsof hij thuis op de sofa plaatsnam. Eerst keek hij uit het raam. Geruime tijd. Toen hij echter naar rechts keek werd hem het uitzicht belet door een natuurlijke ronding onder een luchtig hangend positie jasje van percale.Desondanks bleef Roël zitten, tot hij zijn plaats van bestemming bereikte. De zwangere vrouw bleef staan.....

Wat zou toch die Roël hebben?

Roël II

ZIJN VERLOOFDE GAF ZICH VEEL MOEITE OM het goede antwoord te vinden. Zij is er ook achter gekomen doch pas ná het ongeluk op de weg naar zijn buitenplaats.

Roël hield oprecht van Carla. Het was niet langer een geveinsde blijmoedigheid, wanneer hij in haar nabijheid was. Neen, nu was hij echt gelukkig en reeds werd heel voorzichtig gesproken over een trouwdatum.

‘In oktober’, had hij al voorgesteld. Maar, Carla wilde toch liever enkele maanden later. Na een jaar lang les geven op school is een lange vakantie toch wel goed. En, voor zij aan het klaarmaken van o zoveel begon, zou ze toch nog graag een laatste keer met haar meisjes een week of zo uit kamperen gaan. Als leidster in de jeugdbeweging heeft zij het ieder jaar opnieuw gedaan en dit jaar.....

Maar toen zij hierover sprak werd het blijmoedig gezicht van Roël toch wel even effen.

- Vind je het anders te lang duren voor we trouwen? - vroeg Carla.

Ja, dat ook, antwoordde Roël koel. -

- Oók, zei ze, dus er is nog meer. -

- Ja, kwam Roël maar kortdaat voor de dag. Waarom moet je nu weer een week weg, speciaal met kinderen. Met mij kun je toch ook vakantie hebben. Overigens dacht ik, dat je maar spoedig afscheid moet nemen van al die sociale zorgen die je op je geladen hebt: jeugdbeweging, collecte groep, personeelsvereniging.....

- Maar Roël..... - riep Carla toen in een iets hogere toonaard. Doch ze hield de andere woorden in. Werd weer beheerst en stelde voor, hierover na haar vakantie te beraadslagen. Hij moest het nu maar goedvinden dat zij ging, ook, omdat het misschien de laatste keer zou zijn.

Carla ging uit kamperen.

Dezelfde week ging ook Roël voor enkele dagen op de buitenplaats van zijn vader, waar hij in een gezonde ledigheid de dagen doorbracht.

Op die woensdagmiddag - precies één dag nadat Carla van het kamp terug was - was hij weer buiten en snoof een droge maar koele wind op, terwijl hij bewonderend

keek naar een kolibri, die op de slagen van zijn vleugels balanceerde en scheerde van bloem op bloem. Het laatst zag hij het dier nog zoemend en zuigend in een rode hangalampoe, toen hij opgeschrikt werd door een gierend geluid van remmende auto's, gevolgd door een zware klap en 'n langgerekte gil van een vrouw.

Snel keerde hij zich om en zag op een afstand twee auto's tegen elkaar. In een van beide lag een vrouw half uit het opengeslagen portier.

Zijn eerste impuls was snel eropaf lopen. Want van af zijn plaats kon hij het maar vaag zien. Doch hij remde zich zelve af alsof hij op het punt stond van een hoge berg af te tuimelen. - Blijf hier -, zei hij tot zichzelf. Daar hoef je niet bij te zijn. Straks betekent 't nog, dat je moet helpen sjouwen voor vreemden en daarna als getuige moet optreden voor een rechtbank..... Niks vanaan..... blijf hier!

En hij bleef, waar hij was.

Was hij maar niet blijven staan! Want, in de auto op 300 meters afstand lag Carla die uit verwondingen bloedde. Pas nadat de ambulance haar had weggereden, hoorde hij van voorbijgangers dat zij verongelukt was.

En toen hij in het hospitaal zich over haar boog om haar uitleg te geven, waren haar eerste woorden die zij tot hem sprak:

- Roël, je hebt misschien veel, maar iets mis je toch. En wel 'n heel voojaam iets. Je mist GEMEENSCHAPSZIN, en LIEFDE VOOR DE GEWONE MENS EN MEDEBURGER.

Esseline

ZE ZATEN AL RUIM 2 UUR AAN DE BAR. RUDY betaalde. En daarom vermeed Paul een diepergaand meningsverschil omtrent de samenstelling van het Nationaal elftal. Hij gooide het dan ook over een andere boeg en vroeg:

- Hoe gaat het met Esseline? Wil ze nu weer, of wil ze niet? -

Rudy keek Paul vragend aan, maakte een natte tjoerie

en dronk met één teug zijn 8ste glas bier leeg. Er stonden al 5 djogo's op zijn rekening. Toen antwoordde hij pas:

- Ik ben wel een beetje soppel, maar je zuster is werkelijk het enigste kind waarmee ik verder zou kunnen leven. Alleen die onberekenbare momenten van haar breken mij telkens. -

Paul kende deze tirade wel en onderbrak zijn vriend dan ook weer met de zelfde vraag: - Wil zij nu meer, of wil ze niet? -

- Ja, zei Rudy, ze wil wel, maar niet meer zomaar. Trouwen heeft ze nu in d'r hoofd gezet. -

Paul nam een gulden uit z'n zak, bestelde nog een djogo, betaalde en vulde beide glazen technisch tot de rand. Hij wilde net iets zeggen, toen Rudy hem echter de pas af sneed en sprak:

- Je S'sa heeft wat. Ik leef nu al 7 maanden met haar en toch blijft ze voor mij een raadsel. Ze leeft in twee werelden. Nu eens staat ze midden in de wereld van vandaag, dan weer grijpt ze terug in het verleden, alsof zij door dit verleden is bewiest. De vorige week dansten we bij Rita. Midden in een stevige méréngué ziet ze een kruis aan de wand, en plotseling krijg ik het gevoel, alsof ik met een KJV-er dansje weet wel, die meisjes met die bruine rokken, vroeger, toen jij misdienaar was en ik koorzanger, toen jij 'Pater noster' bad en ik moest antwoorden: 'Et koem spiritoetoeo'.

Paul schoot in een lach om die 'spiritoetoeo' en Rudy, die eerst gemelijk keek, lachte nu ook mee. - Al die rotzooi, zei hij daarop en greep naar zijn glas. En zondag a.s. gaat dat kind van haar Eerste Communie doen. -

Juist op dat ogenblik trad een jonge vrouw de lokaliteit binnen. Haar kleding was opvallend, haar gang onbeheerst, maar haar regelmatige figuur en scherp getekend knap gezicht herstelde overal het evenwicht. Ze leek wel op een modern schilderij, dat je toch kunt begrijpen, als je al de onderdeeljes op hun juiste plaats denkt.

Ze liep op de twee vrienden af.

Paul gaf ze een duw en keek Rudy vragend aan. Toen greep ze naar een van de beide glazen bier en dronk het glas leeg. Ze zette het lege glas neer met de opmerking:

-

Dit zal me goed doen. Ik had zo'n vieze smaak in m'n mond. -

Rudy was bij haar binnenkomen helemaal opgeklaard. Hij leek wel geheel nuchter te zijn geworden.

- Dag Esseline - zei hij rustig.

Ze antwoordde: - Tjakkes, die smaak is toch niet uit m'n mond. -

Rudy weer: - Hier, drink dan maar ook mijn glas leeg, dan kun je het wegspoelen.

-
Toen keek ze hem lang aan, met een blik die hij door zijn hoofd voelde gaan en vanaf zijn achterhoofd voelde kruipen naar beneden. Kruipen langs z'n ruggegraat. Hij huiverde ervan.

Daarna zei ze zacht murmelend:

- Wegspoelen..... ja, wegspoelen. Weet je wat mij overkwam toen ik Eerste Communie ging doen? Die Hostie bleef plakken aan m'n verhemelte, en ik werd er radeloos van, daar ik er met mijn hand niet aan mocht komen. Toen vroeg ik die soeur wat ik doen moest. En die zei, dat ik het maar met m'n tong moet wegzuigen en zodra ik thuis kwam met wat water wegspoelen. Ja, wegspoelen zei ze toen ook.

- Wegspoelen - herhaalde ze nogmaals, keerde zich zonder te groeten om en verdween door de deur, alsof ze door de avondwind naar buiten werd gezogen.

Wat er verder gebeurde is een lang verhaal.

Maar drie maanden daarna waren Esseline en Rudy getrouwd. En het kind van Esseline, het Communiekantje, was sindsdien blij, dat hij niet meer 'Oom' tegen meneer Rudy hoefde te zeggen, maar gewoon 'Papa', en dat er verder geen vreemde 'Ooms' meer op bezoek kwamen op de meest ongezette tijden.

Hechtenis

WIJ KWAMEN HEM TEGEN IN DIE LANGE ZANDstraat, waar nog geen enkel huis in steen is opgetrokken. Hijzelf straalde echter van originaliteit. Dwars door zijn doorzichtig nijlon hemd kon men het goudenkettinkje bewonderen waaraan gedistingeerd een kruisje hing. Even

kwam het in ons op, dat hij het goed had, ook, omdat zijn kruisje zo schitterde en licht was. Vandaag was hij echter zwaartillend, hetgeen hij niet onder stoelen of banken stak, want direct na een korte groet, voer hij al uit tegen de economische toestand van het land, die voor hem tot gevolg had, dat hij nu werkloos was.

We lieten hem rustig aan het woord, toen hij het had over zijn avonturen als sollicitant.

Het was niet bij het solliciteren alleen gebleven, deelde hij ons vertrouwelijk mede. Hij had ook deelgenomen aan de tocht van enkele jongelui, die dezer dagen een bezoek brachten aan de Procureur-Generaal, aan wie gevraagd werd hen op te nemen in het Huis van Bewaring, aangezien daar tenminste regelmatig gewerkt en gegeten wordt.

Wij wisten eerst niet wat ervan te denken maar wilden wel peilen, of het hem nu werkelijk ernst was. Of hij dus zou zijn meegegaan, indien het antwoord van de P.G. zou zijn: 'Best jongens, kom maar mee; ik zal jullie graag voor een maand of 6 in hechtenis nemen'.

Zou hij het ook werkelijk doen? Wij peinsden.

En daarom ons voorstel dat toen volgde:

Wij: 'Maar man, als je dat als de enige oplossing ziet,..... waarom pleeg je dan niet een misdrijf? Zo kom je er wel in'.

Hij: 'Nou, doe eens een voorstel'.

Wij bevalen aan: diefstal, Daar zag hij geen heil in, want met een klein bedrag kwam je nergens - ook niet in de nor -, en een groot bedrag krijg je niet zomaar. Dat noemde hij een langdurige geschiedenis zonder controle. Daar kwam dan bij, dat voor hem nog altijd gold: wie eenmaal steelt.....

We vroegen hem, wat hij dacht van afpersing en chantage. Daar had hij ook geen oren naar, want het ging er bij hem niet om, een ander te benadelen. Daarom deden doodslag, bedrog en mishandeling bij hem ook geen opgeld. - Tenslotte suggereerden wij opruiing of valsemunterij. Maar ook hier vingen wij bot, daar hij danig tevreden was met de pas verworven zelfstandigheid sinds het Statuut en het bij hem zeker niet om ging op oneerlijke wijze aan de kost te komen.

Toen wisten wij niets meer en moesten hem verwijten,

dat in hem vermoedelijk ook iets ontbrak. Zo iets, waardoor hij toch wel op een of andere wijze aan de slag zou kunnen. Ergens zal er toch wel werk moeten zijn.

Met deze opmerking wilden wij afscheid nemen, toen ons deze vraag te binnen schoot. ‘Maar kerel, waarom ga je niet in de landbouw?’ Waarop hij mij doodleuk vroeg, waarom ik het zelf niet gedaan had.....

Ik glimlachte en ging, maar in zijn vraag lag toch voor ons beiden een scherp verwijt.

Oom Sjaak

JULES IS NU NEGENTIEN JAAR EN WOONT OM DE hoek. Zijn vader was ambtenaar, doch stierf onverwacht en daarom is vandaag zijn moeder pensioengerechtigd. Gelukkig, want zo kon Jules nog zijn MULO afmaken.

Oom Sjaak, die twee huizen verder woont, was helemaal geen oom van Jules, maar omdat zijn vader vaak bij buurman ging dammen, noemde van sinds toen, Jules hem Oom-Sjaak.

Dit oomschap had consequenties.

Oom Sjaak was een van die onuitroeibare naturen, die alles toezeggen, daarna zichtbaar erg hun best doen, maar zelden slagen. Kenners zeggen, dat het hen nog is meegevallen dat hij zijn trouwbeloften is nagekomen. Het huwelijk bleef overigens kinderloos. Daar kwam nog bij, dat oom Sjaak ambtenaar was. Hij is het nu nog, maar noemt zichzelf ‘landsdienaar’, omdat het in zijn resolutie zo staat. Hij had nog meer van die dingen, die hij gaandeweg wijzigde alnaargelang de omstandigheden dit vorderden. Zo had hij een tijd lang de uitroep ‘flogo’ als politieke slogan tot de zijne gemaakt. Maar toen de weersgesteldheid een ander karakter kreeg, sprak hij voortaan alleen maar van ‘a-tjèk’, hoewel hij geen duim opstak.

Nu geeft hij op elk verzoek als antwoord: ‘t wordt geregeld’.

Ook Jules moest dit alles ervaren.

Het begon al met dat stukje calqueer of carbonpapier dat hij voor Jules zou meenemen van kantoor. ‘Komt in

orde', had hij geantwoord. Maar het papier heeft Jules nooit gezien. Daarna zouden het rolletjes zijn, waaromheen machinelinten gewikkeld waren. Maar ook die kwamen nooit.

En later, toen Jules de MULO verliet en in oom Sjaak een geschikte kruiwagen zag, had hij gevraagd of deze hem aan een betrekking kon helpen in 's landsdienst. Zonder aarzelen had oom Sjaak hem aangeraden eerst typen en steno te leren, waarna het dan 'tjek' zou zijn, daar hij alles, zo niet veel, van zijn relaties mocht verwachten.

Vol goede moed was Jules aan de arbeid getogen. Oom Sjaak vermoedelijk ook. Maar het resultaat van Jules' arbeid was tastbaarder, daar hij na zes maanden de beide diploma's op zak had. Toen hij echter met de bewijzen van zijn handigheid en vingervlugheid voor oom Sjaak stond en vroeg hoe of hij opgeschoten was, reageerde oom Sjaak vriendelijk, door hem op de schouder te kloppen met de woorden:

'Fijn zo jongen, nu is je positie zo 'geregeld'.

Hierna verliepen weer zes maanden.

Gisteren belde Jules bij ons aan. Hij kwam ook bij ons om hulp, en hing vooraf het verhaal op dat hij nu al een jaar niets doet en dat de relatie met oom Sjaak op niets was uitgelopen.

Wij wisten echter niet veel raad in deze, daar hij gaarne bij het Gouvernement was en de structuurwisselingen in het ambtelijke weer niet van dien aard zijn, dat men daaruit conclusies mag trekken.

Daarom ried ik hem drieërlei aan:

Een goede sollicitatiebrief schrijven naar 'Personeelszaken, Herenstraat 4 beneden'.

Omzien naar ander werk, bijvoorbeeld op het technische vlak.

Intussen afwachten of oom Sjaak niet toch wat voor hem vond.

Wij hadden hem echter geen streep verder geholpen, want als een kandidaat die opgaat voor aardrijkskunde en de hele stof mooi op een rijtje kent, vertelde hij,

dat de brief reeds zes maanden terug was geschreven;

dat hij van alles had geprobeerd en tevergeefs had gesolliciteerd;

en dat oom Sjaak den laatste met ontslag ging, omdat hij op den dertiende de zestig-jarige leeftijd heeft bereikt.....

Wisi

DIT SPANHOEK-STUKJE IS ONS ZOMAAR IN DE hand gevlogen.

We hadden er geen enkel denkwerk aan. De feiten, de voorwerpen en de gedachten lagen zo maar voor het zien, voor het oprapen en voor het aanvoelen, dat wij het - bij wijze van spreken - niet eens hoefden neer te schrijven. Een kiekje van de attributen zou al voldoende zijn.

In de poort van een onzer deftigste straten, die uitmondt op het Gouvernementsplein, lagen in een Coca-Cola-dienblad de volgende voorwerpen ordelijk gerangschikt:

een $\frac{1}{3}$ fles champagne (ongeschonden);

een flesje sweetsopie (bruingeel van kleur);

een kippenei en een sigaar (Willem II);

een stukje 'blauw', wat zout en een bakerspeld in een papiertje gewikkeld. Voorts nog een flesje waarin een alcoholhoudend drankje zat, maar dat wij niet verder konden determineren, daar de gewone mens zijn tong en maag niet behoort te gebruiken voor scheikundige proefnemingen.

Daar lagen dan deze anders smakelijke ingrediënten op een kleurig dienblad, netjes toegedekt met een schotse heren zakdoek. Wij willen er om wedden, dat ieder lid van een der beide delegaties die toen juist in ons land vertoefden, deze delicatessen met graagte zou hebben verorberd, wanneer dit alles zo was opgediend in hun hotelkamer als lunch. Natuurlijk, met uitzondering van het blauwsel en die bakerspeld.

Toen wij erbij kwamen, stond een zwart hondje er tegenaan te snuffelen. En zelfs dát mocht het dier niet, want het dienstmeisje dat juist bezig was de poort op te vegen, verbood dit resoluut en joeg het dier met een bezem weg. Hij ging ook heen met zijn staart tussen zijn benen, maar zich omkerend scheen het alsof hij lispelde:

'Ja, eet jij maar alles op, gierigaard!'

Toen wij een informatief gesprek begonnen met het

dienstmeisje - een magere vrouw met een wit mutsje op, die qua leeftijd al aardig op weg moet zijn om Abraham te zien -, keek ze ons misnoegd aan, en haar eerste uitval was:

‘Ach, keba ba pitjieng masra; i n'é sjie takki na wisi d'é soekoe foe wisi ding sma djaso?’

En op haar eigen gekruide manier van spreken, legde zij ons verder uit, hoe onvolmaakt de wereld is, hoe de vriendschap van dag op dag het veld moet ruimen voor vijandschap en haat, hoe in het verborgen het onkruid der wraakneming zich voortplant, om al het moois en kleurrijks in de mens te overwoekeren, hoe.....

Toen vroegen wij naar de betekenis der artikelen die daar lagen, o.a. wat zo'n heerlijke fles champagne toch met vijandschap en haat heeft uit te staan. En, waarom juist WILLEM II sigaren en geen KAREL I of LEO VICTOR.

Zij kon er geen duidelijke uitleg van geven. Kon ons niet de betekenis van al die levenswaren duidelijk maken, maar gaf ons wel een glimp van de betekenis der dingen. Ze formuleerde het zo, dat voor haar werkgevers het leven onzeker geworden is, dat zij het slachtoffer van een wisiman geworden zijn, dat hun leven en gezondheid vanaf heden wordt belaagd, gelijk een vlieg, die onbezonnen cirkelt in de omgeving van een spinneweb.

Wij vroegen nog wat, maar met een handgebaar woei ze onze nieuwsgierigheid weg en merkte vol wrevel op: ‘Ma na grontapoe ding dé!’ Toen sjokte ze weg, ons achterlatend in gepeinzen. En wij wilden ook net doorlopen toen zij zich toch nog even omkeerde en zei:

‘En dat meneer, terwijl het vastentijd is en heel de Christenwereld vol is van zoenoffer, vergeving en dat soort dingen’.

Vruchtbaarheid

OMDAT ER TE PARAMARIBO NIET VEEL TE HALEN was, keerden wij de hoofdstedelijke kermis te Zorg en Hoop de rug toe en zochten het feestterrein op te Groningen. Wij werden hiertoe gedwongen, omdat het op onze stadse kermis

van begin tot eind, een onvruchtbaar bedrijf is geweest. Hei begon daar met de Interdepartementale Personeels Vereniging en eindigde met diefstallen, zakkenrollen, steekpartijtjes en een aantal bij de politie al of niet aangegeven zedenmisdrijven.

Daarom zochten wij Groningen op, het hartje van het Saramaccadistrict waar de vruchtbaarheid als vet langs een brandende kaars, zichtbaar en voelbaar is. Dit rijke akkerland, had niets van zijn landelijke karakter verloren, ondanks de kermis en de gracieus gekleedde Indonesische vrouw of de in kleurrijke dracht gestoken Surinaamse meisjes van Hindostaanse afkomst.

Neen, niets verloren, want deze uitspraak van een nuchtere landbouwer, tekende de menselijke verhoudingen in dit district zo scherp omlijnd, dat wij hiervoor de aandacht vragen van de Vrouwen Vereniging te Paramaribo.

Hij zei:

‘God dank, dat deze vrouwen eens per jaar de gelegenheid hebben zich goed te kleden en een weinig te verpozen. Want morgen en dagen daarna, zullen zij geslagen worden en geschopt door dezelfde man, die haar voor deze avond zo liefdevol trakteert op bami en bier, op roti en rode wijn.’

Maar deze arme vrouwen van het land zijn rijk, om hun vruchtbaarheid. Een kinderenschat is haar rijkdom.

Ook op het ‘plein’ hadden zij hun schatten bij zich. In de ronding van haar vrouwelijke gestalten ontwaarde men al van veraf de zegeningen van de nog ongeboren vrucht. Op haar armen droegen zij de zuigelingen, die zij tegen de maneschijn en de nachtelijke vochtigheid beschermden met een schoon wit kleed. En drie, soms 6 kleuters wandelden om haar heen, bevreesd, de altijd durende bijstand van moeder te zullen missen, bij zoveel vertier en zo hard geschetter.

Ondertussen draaiden de carousells en wisselden de merengué's en guaracha's elkander af, terwijl luid gillend de kraampjeshouders ondoordachte theorieën verkondigden omtrent het geluk, dat voor iedereen in één dubbeltje ligt.

Maar, moeder en kind bleven onverstoort in de rol hen toegedacht. Onder een manjaboom en in de ‘gallerij’ van een tent, in de wachtkamer van de politiecommandant

en op de betonnen afvaartsteiger..... overal lagen kinderen te slapen en duizend dromen te dromen. Engeltjes! Slechts een lichtkrans, een halo, ontbrak nog om hun kinderhoofdjes.

En, nadat wij de fraai ingerichte landbouwtentoonstelling hadden bezocht, was er bij ons geen twijfel meer aan de vruchtbaarheid van het district Saramacca. Wij willen vandaag, na het zien van al die rijke landbouwgewassen - bij wijze van spreken - niet eens meer spugen op de vermiezelde banaantjes, afgetuigde kooltjes, dwerg meloenen, verflenste tomaten, uitgerafelde kousebandjes en tientallen malen verbrokkelde rijst, welke te Paramaribo als koopwaar worden aangeboden.

Op de terugweg in de auto, was het geroesemoes in onze oren nog lang niet uitgestorven. Het rommelde door, als het geruis van een radiostation, waarop men onzuiver is afgestemd. Maar zuiver en onvervalst rees bij ons de vraag, welke van beide het vruchtbaarst zou zijn..... de vrouwen die er wonen, of de grond waarop zij wonen.

Speelstraat

TOEN DE DAG BEGON, SPEELDEN ZON EN MAAN verstoppertje boven die lange speelstraat, die bij een gracht begint en op een begraafplaats eindigt. De maan die van al dit spelen in de ruimte moe geworden was, verbleekte allengs en slechts dan, wanneer zij langen tijd achter een wolkje schuil gezeten had, glimlachte ze, doch mat en zieltoegend in haar trekken. En toen plotseling de zon met volle stralenbundels van achter een haag vol sebijari's te voorschijn kwam, viel de maan van haar stokje, midden op het kerkhof, tussen kruisen en grafzerken dicht bij een zwaarbeladen mopéboom.

De zon bleef in machtige schittering hangen en voorzag spelenderwijs de bomen, de huizen de elektrische masten en enkele vroege voorbijgangers van meters lange schaduwen. Van blijdschap sloegen alle gelebekjes aan en hanen kraaiden. De ramen van eerst gesloten huizen, vlogen een na d'ander open, nu eens links, dan weer rechts en ginds aan d'overkant.

Slechts aan het huis van nummer elf was iets vreemds. Dáár had heel de avond licht gebrand en nu, terwijl de andere ramen opengingen, sloegen juist de vensters van het nachtelijk huis dicht. Dat moest, want daar was heel de avond lang gespeeld, gekaart, gedobbeld, songo, bingo, mampapta, vijfhonderduit, eenentwintig en nog veel meer. Op nummer elf was er een koleesie. Een Surinaams dobbelhol.

Omdat het zondag was, mengde klokgelui zich in de vreugde van de straat. Drie vrouwen, een man en twee kinderen waren op hun best gekleed. Kerkgangers. Ginds verder, nog een oude vrouw, een kotomissie die ook een kerkboek bij zich had. Wakkere mensen, die het ijdele spel van leven en natuur in hun godsdienst gingen louteren, zoals de edelsmid het koper, in een bad van goud.

Doch tezelfder tijd kwam uit een poort een man, die daar niet woonde. Dat wist hij zelf wel en wisten ook de burens. Hij had alweer gespeeld. Het spel van kamertjes verwisselen. Vermoeid waren zijn trekken. Het haar ongekamd. Men zou er van zeggen, dat hij de hele nacht had overgewerkt. Maar wie de kroniek van deze speelstraat moest beschrijven, zou dit nachtelijk overwerk, met overspel betiteld hebben.

Druk werd het in de speelstraat pas, toen alle kindertjes buiten kwamen. Kindertjes in alle kleurschakeringen. Hun schelle stemmetjes klonken hoog en kaatsten op en neer van zinken schutting naar zinken schutting. Ze sprongen over sloten of deden de reuze zwaai om een gaspijp. Vier meisjes speelden huisje, een jongetje draafde met een hoepel, terwijl een stel aan de overkant makokketje en landoorn speelde. Opgeschoten jongens speelden olometie met een loden penning in de hand, de 'rijs', waarmee ze mikten op paarlemoeren knopen, aardewerk knickers en soms ook op koperen centen.

Zelfs hondjes speelden mee op bijna alle stoepen van de straat.

En de zon, vol warmte nu, bleef al dit spelen gadeslaan. Vol geestdrift wierp zij de warmste stralen naar beneden, zodat het heet geworden was toen zij omstreeks twaalf uur

hing te zinderen op het hoogste punt van het gewelf boven deze speelstraat.

Van twaalf uur tot twee, trokken allen zich terug. Naar binnen of onder de schaduwen van overhangende takken of overhangende luifels. De speelstraat lag verlaten in de zon.

Maar na het laatste uur begon het weer.

Weer de kinderen, weer hun spel.

Op drie punten van de straat werd gevoetbald. Aan het begin met een leren bal, verderop met een elastieke bal en aan het eind met een tot op de draad versleten tennisballetje. En zo typerend liep de kleding der kindertjes ook parallel aan de waarde van de ballen. En parallel aan de kleding zakten ook de huizen af van goed tot slecht.

Ook de zon zakte nu af, verder naar beneden, zo te zien naar het einddoel van heel die lange tocht. Zoals de maan, verdween ook de zon midden op het kerkhof, waar elk spel, ook het ijdele spel van leven en natuur ten einde komt.

Saramaccastraat

MAANDAGMIDDAG HEBBEN WIJ - AAN HET BEgin daarvan - de Saramaccastraat zien liggen zoals nooit tevoren. De ondergaande zon had eerst, van de houten gebouwen gebruikmakend, schaduwen in brede vlakken op het wegdek geworpen. Daarna namen regenwolken de overhand. Ze koepelden donker grijs getint boven het straatbeeld en boven de mensen die beweeglijk wachtten op de komst van Prinses Beatrix, het Oranje Zonnetje uit het sprookje, dat voor ons in Holland begint, doch op deze middag in de Saramaccastraat zou eindigen.

Het sprookje kwam ook aan z'n einde.

Daar zorgde op de eerste plaats de Saramaccastraat voor. In deze straat is immers alles werkelijkheid: de diepliggende erven die eindigen bij een onafgebroken kabbelende rivier; of de andere erven met hun kleine optrekjes, waarin het dagelijks leven door honderden geleefd wordt met een vitaliteit, zo intens, dat de straat er vaak van huivert.

Daar zorgden de mensen in deze straat voor. Mensen,

die als een, dagbladredacteur, al hetgeen gezegd moet worden ook zéggén door niets geremd, door niemand tegengehouden. Mensen, waarvan andere stadsbewoners zeggen, dat zij liever door een hond gebeten zijn, dan door dezen uitgescholden.

In ieder raam van elk huis, hingen enkele paren; op de lange brede stoepen van steen, zaten en stonden ze bij dozijnen; op de zandige trottoirs dromden ze bij grossen tegen elkaar, wachtend op haar komst, wachtend op de werkelijkheid van het voorbijrijden van een prinses uit het Oranje Vorstenhuis in de Saramaccastraat van Paramaribo.

Toen kwam de regen en maakte van balconnen houten paraplu's.

Toen kwam een volkswagen met agenten daarin, en de volksmond murmelde veel onverstaanbaars om deze verschijning. Toen kwamen andere agenten op motorfietsen aangereden, die ronkend vertelden dat het feest begonnen was.

Toen kwam Zij.

En het sprookje was uit.

Nu bevond de sprookjes Prinses zich in eigen persoon in de Saramaccastraat. Alles reëel, alles werkelijkheid: een jonge vrouw met kuiltjes in d'r wangen, licht blozend een beetje blond met blauwe ogen en een glimlach vol hartelijkheid. Geen filmster, die zoetig wegsmelt van glamour en make-up, maar een meisje van 20 dat naar de wetten van het land de Kroonprinses moet zijn; een studente op vakantie die, naar menselijke berekeningen, straks onze Koningin zal zijn; een jonge dochter om mee te dansen..... zo het mag.

En dáár stond de Saramaccastraat!

De anders zo rumoerige, bravourige, luidruchtige, soms scheldende Saramaccastraat stond er nu bij, bedremmeld, rustig en beheerst zich bezinnend, beschouwend en ingetogen. Een weinig verlegen, een beetje bedeesd.

Diep onder de indruk van deze ingetogenheid zei het volksvrouwkje naast mij - een boodschappenbekken op het hoofd balancerend -:

‘Mi bree'ti Gado meki mi si na P'tjieng misi sondo wang broko-édé, sondo wang poesoe poesoe, sondo broeja, sondo wang njoegoe-njoegoe. Masra sa bresi ing!’

We houden van de Saramaccastraat.

We hebben er jaren in gewoond en weten er veel van.

Maar daarom ook juist, dat deze houding van deze straat, deze sfeer en dit klimaat bij de komst van Prinses Beatrix, voor ons zoveel betekenis heeft.

Hier was geen sprake van een sprookje.

Hier was alles reëel en alles werkelijk.

Moge deze ingetogenheid van de Saramaccastraat ook voor Haar, onze Kroonprinses, vol betekenis zijn.

Begrafenis

DIE SCHREEUW EN DAT INGEHOUDEN SNIKKEN, hoe hartsverscheurend ook, waren wij al vergeten, toen de lijkstoet zich in beweging zette. We wisten wel, dat dit zich zou herhalen op het ogenblik dat de kist, roggelend langs de natte touwen, in het gat zou neerdalen, om daarna met een plons in het water te vallen. Ja, er moest wel water zijn, omdat het zo hard regent dezer dagen.

Natuurlijk een heel groot verlies. Zij die snikten, waren familieleden en een geliefde. Vrienden en kennissen keken bezorgd, want iedere nagedachtenis roept herinneringen op en iedere herinnering kan stemmingen verwekken. Overigens bleef ieder ander meelevende een persoonlijk karakter dragen.

Zo dachten wij, toen de stoet zich in de Zwartenhovenbrugstraat langzaam voortbewoog. Maar gaandeweg ontdekten wij iets, dat méér dan persoonlijk is. Een gemeenschapsgoed. Het gedrag van de voorbijganger, de eerbied voor de dode.

Op de hoek van de Burenstraat stapte een dame van haar fiets af en parkeerde langs het trottoir. Vlak vóór haar hield 'n ezelkar stil en de karreman, staande voor zijn ezel, lichtte de halve vilten hoed van zijn hoofd. Daardoor zag je dat hij grijs was, maar daardoor ook, dat de ernst in zijn blik oprecht was.

Op de hoek van de Weidestraat, salueerde een politieagent, die op wacht stond, terwijl twee kinderen en enkele volwassenen naar hém keken, omdat zij hem blijkbaar mooi

en opvallend vonden. Mooier en opvallender dan de stoet achter de dode.

Op de hoek van de Keizerstraat kwamen twee bromfietzers aanrijden. Een van hen stopte, maar hield zijn jockeypet op. De andere zette de motor af, en reed freeweelend door.

Op de hoek van de Wagenwegstraat kwamen wij 'n landsbus tegen en vlak daarachter nog twee wagens met volk daarin

De autobus stopte bij het bordje met de hoofdletter E, maar de beide wagens reden in een boog onbezorgd zowel autobus als lijkstoet langs. Drie fietsers daarachter deden hetzelfde. Alleen twee hondjes staakten hun spel en keken vragend op, hun kopjes schuin naar boven gericht.

Bij de Gravenstraat stopte iedereen, maar dat kwam, omdat daar een stopteken staat en de hele stoet de bocht bij de hoek in beslag nam.

In de Prinsessestraat gaf niemand meer aandacht, behalve één enkele oude vrouw, die zelf in diepe rouw gestoken was. Een truck, twee luxe wagens, een autobus en drie 'wegluizen', reden rustig door, alsof er een carnavalstoet voorbijtrok. Een kinderbal verder in de straat, werd pas onderbroken, toen het paard voor de lijkwagen even schudde met zijn kop vlak voor het dansende huis. Nog even draaide de rock-an-roll-plaat door, tot deze op de pick up met een laatste kras aan z'n einde kwam. Dicht bij het kerkhof traptten enkele lummels nog tegen een gummiebal toen de stoet naderde. De bal rolde naar het wegdek en meer uit vrees dan uit eerbied lieten ze deze maar liggen en staakten het spel.

Vrees en eerbied

Vroeger waren het vrees en eerbied voor de dode, die het gedrag van de voorbijgangers kenmerkten. De vrees is schijnbaar verdwenen. Uitstekend! Maar, laat in 's hemelsnaam de eerbied blijven bestaan. Want, wie dood is kan het zelf niet meer ervaren. Maar gepaste eerbied voor de dode, getuigt van een innerlijke beschaving, die zeker bij de enkeling past, maar die - eenmaal gemeenschapsgoed geworden - het gehele volk siert.

Afspraak

DAAR STOND HIJ DAN, OOG IN OOG MET LANA Turner. Lana, de wereldberoemde gevierde actrice vol sex appeal. Hij keek haar aan. Zij keek terug. Maar in hun beider blik was niets gelijk.

Hij keek met levendige, glinsterende ogen vol verwachting. Ogen die flikkerden en daarna knipperden om tot de werkelijkheid terug te keren.

Zij keek verstrooid als levend in een wezenloze wereld, recht voor zich uit. Zo te zien keek zij naar hem, maar in werkelijkheid zag zij hem niet, want zij keek maar in de ruimte die hij daar opvulde op het trottoir vlak voor theater Bellevue. Zij keek hem aan vanaf een reclamebord. Ze was er alleen maar als afbeelding aanwezig, als plaat, beschilderd bordpapier met wat stijf sel op oude planken vastgeplakt.

Niettemin onderging hij de bekoring, het verlangen van enkele uren samenzijn met Lana Turner.

Hij was van huis gegaan, zomaar voor een avondwandeling, zonder geld, en ook zonder het voornemen de bioscoop te bezoeken. Maar nu voelde hij plotseling de aandring om, komen wat kwam, deze film te zien. Die film, vanavond nog: Lana Turner beweeglijk en intrigerend in het levend beeld op het witte doek, dat tijdens de voorstelling nu eens in Parijs dan weer in Hollywood veranderde.

Over 'n half uur zou de voorstelling beginnen. En hij dacht: Het komt er nu op aan binnen een half uur zestig centen te 'vinden'.

Toen kwam er een heer aan met een onzeker voorkomen, maar die erg deftig deed. Hij vroeg hem om een kwartje. Maar hij kreeg een vernietigende blik terug. Nog zo'n heer, die hij meende te kennen werd door hem gemolesteerd. Maar ook deze ging verder met zijn onuitgesproken gedachten.

Ten einde raad begon hij op en neer te lopen, toen zijn blik op enkele vrienden aan de overkant viel. Hij liep ernaar toe, en vroeg in de ruimte wie van hen hem 60 centen lenen kon. Een hoon-gelach was het algemene antwoord. Maar een grote in de troep voegde hieraan toe:

‘If joe wani go na film, ie moes wroko.’

Een voorbijganger keek de spreker aan met een goedkeurende blik, en mompelde ‘goed zo’. Helaas bleek hieruit dat hij dit soort niet kende, want na 'n kleine aarzeling kwam de vraag: ‘Ie abie wan sani dan? Pé?’

De grote wees hem de leegstaande auto aan, die geparkeerd stond in het dwarsstraatje naast het Essogebouw, en zei in het Surinaams:

- Daar zit een stofjas in en 'n actetas. Ik heb die stofjas nodig en misschien kunnen we ook iets vinden in de tas. Als je ze voor me haalt, krijg je van mij een gulden, zodat je nog sigaretten en ‘drinks’ kunt kopen. -

Hij keek naar de aangewezen richting, liep naar Spanhoek, langs de Keizerstraat over de Jodenbreestraat, langs een omweg op het doel af.

En nu mogen er nog zoveel klachten zijn bij en over de Surinaamse politie, maar de dienaar der wet die aan de overkant surveilleerde, had deze jongeman in de gaten gehouden. Hij had zijn gierige blikken gezien, had in zijn ziel gelezen dat hij naar binnen wilde, doch geen geld bij zich had. Hij had hem zien bedelen en de straat zien oversteken. Hij had zijn aandacht gevestigd op de gesticulaties en aanwijzingen van de overkant en kon nu concluderen dat er iets gebeuren ging wat strafbaar was.

De agent begreep ook wáár, en was daarom ongemerkt een eindje verder opgewandeld. En net op het moment dat onze vriend het autoportier geforceerd had en met een tas en jas uit de auto kwam, sommeerde de beambte hem te staan waar hij was.

Wat er daarna volgde is duidelijk. Op het Bureau Van politie bekende hij, maar wilde de namen van de andere vrienden niet noemen. Daarom werd hij maar vastgehouden en voor een nachtje in een leegstaande cel gestopt. Hij huiverde nu van alles en was Lana Turner volkomen vergeten. Hij dacht niet meer aan enig samenzijn.

Maar op het moment dat het lichtje aanging ontdekte hij op een van de grauwe wanden een plaatje van een actrice. Dáár had je haar weer.

Het wás Lana Turner, nu breed glimlachend alsof ze zeggen wilde:

‘My love, My happiness, je hebt je aan je afspraak fijn gehouden. Nu zijn wij eindelijk bij elkaar’.

Prinsessestraat

WIE BIJ DE SCHIETBAANWEG STOND, KON OP DIE woensdagnamiddag de zon zien ondergaan achter de Cultuurtuin. Op één punt van de hemel hing een rode gloed als van gloeiend ijzer en daaromheen goudbronzen stralen met roodkoperen garnering. Een hoeveelheid technicolor, zoals alléén de natuur die schilderen kan.

Maar op datzelfde uur, golfde het uit een der huizen langs de zo juist geasfalteerde Prinsessestraat:

‘Mereeengué, meereeeeengué, mereeengué!’

KINDERBAL. En als je ging kijken, zag je eerst die lange schooljongen nog in korte broek, die met een heel klein meisje zich voortsleepte over de houtvloer, alsof hij veel viezigheid onder zijn schoenen wegschrapte. Hij viel op door z'n lengte temidden van een twintigtal ukkepukkes, die zo gewetensvol wiebelden op het splende ritme der muziek. Muziek op gramfoonplaten geconserveerd.

Wij keken toe en dachten, dat als deze kinderen niet werden tegengehouden door de vier wanden van het huis, zij zich al dansend zouden kunnen voortslepen naar de eeuwigheid.

Zoals altijd des woensdags in de Prinsessestraat viel ook op die dag de koele avond. De volle maan kan men zien klimmen tegen die hoge kankantrieboom nabij het kerkhof.

Dit ronde stuk lichtend leven deed ons de dood in deze buurt vergeten, en wij konden meer aandacht besteden aan het groepje toeschouwers, dat over een schuttinkje reikhalzend 'n dansend gezelschap gadesloeg. Het waren nu volwassenen, die zwierden over het gele zand.

SETDANS. En als je ging kijken, zag je ze in huispakjes en werkkleren en hoorde je de gitarist en fluitspeler, die

meesterlijk de tonen kronkelden en vlochten, zodat het mooi was. Cadrille, zei zo af en toe de dansmeester, en als een nieuw motief van zwier en dans beginnen moest, riep hij ook luid en duidelijk: ‘Changer!’

Wij keken toe en dachten, dat de wisseling van partners bij deze mooie dans, veel weg had van de wisseling van partners in de Surinaamse politiek. Wij hoopten alleen maar, dat het daar ook altijd even ordelijk, eensgezind en fatsoenlijk mocht zijn.

Aan een HUISFUIF verderop wilden wij later op de avond geen aandacht schenken, omdat men van veraf reeds het zweeten en zwoegen zag van mannen en vrouwen, lijf aan lijf, die dansten alsof zij werkten voor hun dagelijks brood.

En toen de klok om twaalf uur de nieuwe dag inluidde, kon men op het bordes van een balkongebouwtje kaarsen zien branden in de openlucht. Nu scheen het ons, alsof wij vonden wat wij heel die middag in de dansende Prinsessestraat zochten. De maan hing in het zenith rustig toe te zien, hoe de kaarsvlammetjes onrustig dansten. En wij hadden nauwelijks met de ogen geknipperd of daverend klonk het uit kinderkeeltjes: ‘Wij zij gekomen in de naam van de HEREN.....’

SERENADE voor een jarige.

Wij keken toe en dachten, dat het eindelijk gekomen was, hetgeen men zocht in deze straat en eigenlijk in alle straten van de stad: ‘VREDE in 's Herennaam’.

Kerkplein

VAN SPANHOEK NAAR HET KERKPLEIN IS HET maar één stap.

Misschien omdat de werkzaamheden aan de bouw van 'n nieuw postkantoor de aandacht vragen, is ons het Kerkplein weer eens opgevallen. Dit stadscentrum met zijn kerk en zijn plein heeft weer iets anders dan Spanhoek. Het jachtende leven van Spanhoek komt hier tot verpozing.

Als de zon boven Spanhoek staat, straalt zij ook boven het Kerkplein, maar op Spanhoek speelt de zon geen rol. Wél op het Kerkplein, waar in de ochtenduren luilakken en oudjes 'n bad van nemen, om daarna urenlange rust te genieten onder de brede schaduwen van manjabomen en statige koningspalmen.

De dood, die op iedere centimeter van Spanhoek loert op onvoorzichtige weggebruikers, wordt op het Kerkplein in slaap gesust en rust bij de gratie van de Hervormde Gemeente op de vele graven rond het achthoekig kerkgebouw uit 1835.

Het verkeer zelf is minder gehaast en jachtig op het Kerkplein.

En wie in onvoorzichtigheid het plein wil oprijden, wordt vermanend aangekeken door Simon Bolivar, die roerloos staat te oxideren op een veel te zwaar voetstuk. En daarom komt bijna alles tot stilstand voor het postkantoor, het oude postkantoor met zijn vierkante hokjes als van een duiventil op een der erven aan de Anniestraat.

Toch gaat er rust uit van dit postkantoor.

Het wachten voor de loketten brengt iets vredigs over de toeschouwer. Niet over de wachtenden zelf, die helemaal afhankelijk zijn van de arbeidsprestatie der klerken en adjunct commiezen. Zoals gepensioneerden, gebrekkigen en werkelozen geduldig verpozen op de banken rond het kerkgebouw, zo wacht het publiek ook voor de loketten geduldig, terwijl de dames worden toegesproken door de-man-met-de-bezem, die tegelijk wachter, schoonmaker, conferencier en postzegel-plakker is.

Er is op het kerkplein nog een persoonlijkheid die wacht. De grote musicus Helstone, die eerst wit gebeeldhouwd was, toen om het ras-sentiment weer zwart geschilderd werd, en nu, door de knaagtanden van de tijd, weer helder wit geworden is.

A moesdee dow nak' ing-hébi, zei een vrouwtje en passant.

Behalve de oudjes en nietsdoeners die de dagwacht vormen is er heel vaak ook een nachtwacht op het kerkplein. Deze nachtwacht bestaat uit een gezellig uiterst folkloristische groep vrouwen van middelbare leeftijd, die de zeven-

de sluier lichten van de maan die de Kromme-elleboogstraat uitkomt. Zij doen dit om achter de geheimen van de Surinaamse politiek te komen. Maar wijzer worden zij niet, al worden zij soms bijgestaan door een stadsfiguur die aan de politiek het verlies van zijn zwaarlijvigheid te danken heeft, en zo niet free-weelend rijdend, dan met het rijwiel aan de hand, zijn vele discipelen op de banken van het Kerkplein bezoekt.

Soms bestaat deze nachtwacht die reeds in de vroege avond opkomt, uit meer jeugdigen van hart, die het elektrisch licht van OGEM schuwen en de maanstralen vermijden. Zij verschansen zich daartoe tussen het Helstone monument en het kerkgebouw en nemen plaats op de banken tussen ranke pinusbomen of geurig-bloemend groen. De snaren van hun tere zieltjes trillen zacht, want ondanks het verbod, vrijen zij in het duister en in het openbaar.

Gisterenavond werd dit dagelijks beeld op het kerkplein verstoord.

Als een zwerm rupsen had een troep jongens van Hindostaanse afkomst het monument van Helstone belegerd. Op elke trede van de scale zat een jongeling. 'n Kleintje zat zelfs hoog in top..... En zingen dat ze deden.....

In koor en canon harmoniëerden zij het hele plein bij elkaar. De onverstaanbare tekst, de zwevende temperatuur, en het slepende rithme in een chromatische toonschaal, bewezen dat dit Hindostaanse zang moest zijn, conbrio gezongen vanuit de schoot van musicus Helstone.

Het geheel was weer typisch Surinaams, maar de tegenstelling te hard van kleur, te schrill van toon en alle lijnen veel te duidelijk getrokken.

Het was hetzelfde Kerkplein van alle stad- en landgenoten, hetzelfde stadsdeel van alle Surinamers..... maar uit dit voorval leerden wij opnieuw, dat hetzelfde nog lang niet éénder is en alles nog niet hetzelfde.

Stilte

HET KAN ZO VAAK ZO DUIZELIG RUMOERIG ZIJN in onze stad, in onze straat en in het huis dat wij het onze

noemen. Wij zouden daarom als gevangenen binnen de afrastering opgesloten zijn, wanneer de stad geen uitgangen had. Uitgangen die ons voeren naar de buitenplaatsen en districten, waar de natuur verlossend lokt, slechts met dit aanbod: Stilte, rust en eenzaamheid waarin het rumoer verzinkt en waarin heel de wereld zinvol wordt.

Neem nu maar zo'n uitgang.

Het donkere, bijna drassige Saramaccakanaal, waarop je met een bootje afvaart. Afvaart langs de oude Awarradam, voorbij de kromming waar een eentonig treintje als een grijsaard langs sukkelt. Onlangs voeren wij ook af, tot aan de bocht die Langa'oekoe heet. En toen wij haast geen huizen meer zagen, wisten wij, dat wij er waren. Een onbestemde halte, die de naam van stilte of verafdoening zou mogen dragen.

Want gans verstild lag heel de aarde, dof dromend in gepeins. Waar het mensenoog heenwaarde, hoe zoekend het ook staarde, niets zag men anders, dan een stille grijns afkomstig van elk ding dat leven in zich droeg.

Het water in het grijs kanaal, het lag daar stil en omgebogen in de kromming bij de hoek. De spiegeling van rietstengels en halmen, bladeren en kokospalmen bracht enig leven in de rimpeltjes, die kleine zuchtjes winden in het water deden komen. De rest was rust, en onverzadigd dromen, toen het gebeurde:

Zo uit de ademloze lucht een keer, streek wazend wiegend op het water neer, een stuifmeelgeel kapelle, die heel behoedzaam langzaam, weer schokkend schuif end in haar gaan, de zonnestraal, van deze stille stilte ging vertellen.

En dit zo klein gebeuren, gaf aan dit dromend leven kleuren, die ik nog nergens mocht bespeuren in onze stad, in onze straat en zelden maar in het huis dat wij het onze noemen.

Indien het zo niet was, dat dromen slechts als losse fantasiën komen..... zou van toen af willen, dat heel die stilte ging verstillen tot levenslange dromenis, waarin voortdurend onze ziel - die zo rumoerig is - verreining vond en lafenis.

Verademing

OP DIE LANGE RIJWEG, DIE IN MOOTJES IS GEDEELD, slinkt aan het einde de bevolking weg. Na de Baboenkreek liggen de optrekjes op kilometers afstand van elkaar verwijderd. De stadsmens, die als ingebouwd, blijft gaan en komen in de stoffige straten, verbaast er zich over, terwijl hij gaandeweg opmerkt, dat zelfs de willekeurig opgroeiende kankantriebomen op geringer afstand van elkander bloeien.

Toch wonen er mensen, en gaat het leven in al die afzonderlijke huisjes voort, met een regelmaat, die aan eb en vloed doet denken. Heel dikwijls is het zelfs een rijk en zuiver gezinsleven, waarin het ene kind, nauwelijks geboren, omziende, het andere in de wieg ontwaart.

Wij waren dezer dagen bezoekers van-één-dag, in een landelijke omgeving, bij landbouwers, die de natuur als overburen, de natuur als achterburen en links en rechts de natuur als burens hebben.

We stonden voor het hutje dat hún huisje was. Nederig, bijna armoedig zag het eruit. Maar in zijn, omlijsting lag deze woonstee te midden van bloemen, fel rode, zalm-gele en geurende bloemen. Als vlammetjes van vuur in het groene land bloeiden de rode paloeloe's tussen de wilde bananen-bomen. Een haan vergaarde zijn hennetjes en een kindje van vier jaar liep achter twee forse koebeesten aan. Een hond blafte, omdat hij ons wantrouwde achter die donkere zonnebril.

Een hele dag mochten wij daar verwijlen, in een pastorale omgeving, die pure verademing, zuivere ontspanning, kalmte en verkwikking geeft. Het visgat was voor ons, wat voor anderen de biljarttafel is en geen golfbaan zou ons die verstrooiing bieden, die wij vonden op het weideland vol kawholo's, bloemen en suikerriet.

Toen het bezoek geëindigd was, kregen wij bosbloemen mee, puntige paloeloe's, die duur zouden zijn, wanneer hun pracht aan stadsbewoners bekend was. Er zijn maar weinigen die dit weten. Gouverneur van Tilburg echter kent al die pracht, want reeds bij aankomst, de eerste dag, stonden grote tuilen vol bij de ingang van het paleis. En ze stonden er goed, want de purperrode paloeloe is een paleisbloem.

Wij dankten hartelijk, maar deze dank werd weggemaaid met een lang stuk suikerriet dat nog werd aangeboden. Als baksies kregen wij twee papaja's mee.

Intussen daalde de zon, die ons in twijfel bracht, of toch die ondergaande zon met zoveel pracht en luister, dezelfde zon van elke dag zou zijn, die achter houtenhuizen zo stoffig en vermoeid wegzinkt.

Op weg naar huis terug, begrepen wij, waar deze mensen de vreugde van aldáár en zó te leven en te sterven, vandaan wisten te halen.

Bosland

WIJ HEBBEN ONLANGS DE BOVENLANDEN VAN het district SURINAME bezocht. Fascinerend was dit bezoek. Zo indrukwekkend is het natuurschoon daar, dat Spanhoek, het hartje van de stad, er als een dweil bij hangt.

Het bos, waarlangs men rijdt met een schokkende draisine, krijgt plotseling iets vertrouwds. Eenmaal middenin, verliest het dichte groen zijn geheimzinnigheid en spreekt iedere boom een eigen taal, die geen Nederlands of Negerengels, geen Hindoestaans, Javaans of Chinees, maar zuiver Surinaams is.

Als twee ijzeren aders priemen de evenwijdige rails door het groen en de bomen. In hun perspectief licht zichtbaar de oneindigheid. Maar wie er langs komt, ervaart de volle werkelijkheid van midden in een houtdorado te vertoeven. Kwakoe Gron, Brounsweg, de Jong Noord en Zuid, zijn stopplaatsen die de reiziger uit zijn droomtuin halen.

Na Kabel, waar de rivier aan het ijzeren voertuig een halt toeroept, liggen de dorpen der bosnegers, die een eigen leven leiden in een stijl en wetmatigheid, waarvan men zou vermoeden dat de regels in dikke wetboeken zijn opgetekend. De mensen gaan en komen er half en zelfs ongekled. Maar iedere blik van de bezoeker, ook op de jonge vrouw, is kuis, omdat de machtige natuur in heel die omgeving onweerstaanbaar eerbied afdwingt voor elk onderdeel der schepping. Ook is het onze jongste overtuiging, dat het bosnegerkind veel mooier zingt dan het kind van de stad.

Waar zou het van komen? Misschien omdat de natuur daar beter resoneert, of, omdat het ene stadse kind het ander steevast tracht te overschreeuwen, zoals de ouderen dat doen.

En als het regent is het niet vies en druilerig. Niet die ‘witte regen’, die het onbehagelijke geeft van scheldwoorden uit een ander erf. Het zijn forse zware regenbuien waarvan je nat wordt en het daarom fris en avontuurlijk vindt.

Gansee, Lombé, Koffiekamp, Brokopondo, Berg-en-dal, Carolina..... wij waren in de gelegenheid deze en andere nederzettingen te bezoeken. Bij ieder dorp moesten wij aan iets anders denken. Te Gansee, dat er daar geen kranten zijn, vol stekelige artikeltjes, waarmee de een het leven van een ander laf verzuurt. Te Lombé, dat er daar geen fietsen en auto's zijn, waarvoor men nog een ‘penning’ kopen moet. Te Berg-en-dal, dat er geen verkeersader is en ook geen spanhoek, waar een vlag het aantal doden van het roekeloze verkeer registreert. Te Carolina, dat er daar nog geen Gouvernementsbureau is, waar een aantal ambtenaren moedwillig luiert.

Dit alles is er niet dachten wij; misschien een tekort? Maar rondziende zagen wij de rijkdom die er aanwezig is in de vorm van natuurschoon, bosgeluiden, en schilderachtige weerkaatsingen van het zonlicht in het groen en op het wassende water.

Véél meer zagen wij, maar ‘Spanhoek’ is te klein om er alles in te vertellen, daargelaten nog de vraag, of wij genoegzaam woorden zouden kunnen vinden om al dat moois ook weer te geven.

Schepping

WIST U DAT DE NATUUR TOT U SPREEKT, WANneer U op een vrijdagmiddag dwars door mahoniebomen of kankantrees, bewonderend staart naar de ondergaande zon?

Zag U die glinstering in de ogen van Uw zoontje of Uw dochtertje, een glinstering als een helder spiegeltje, dat niet Uw eigen beeld weerkaatst, doch het wonder der schepping?

Zag U wel ooit Uw eigen land wanneer de nacht met gulle hand, de sterren opprikt aan het firmament, of maanglans het gewelf verlicht als goud geschilderd perkament?

Niet altijd zien wij dit en toch is al dit schilderachtige te vangen en kan ieder er van genieten als een eigen bezit. Want dit alles is van ons.

We hebben deze week in kleine filmpjes - slides - die oude straat van ons teruggezien. Een terugzien, dat een openbaring was. We komen er dagelijks langs, kennen dat houten bruggetje, drie huizen verder, schoppen tegen de berm van rood zand en groen gras, plukken een takje paarse stanvaste, of rijden met onze fiets achteloos over kottomissies en pingpings. De wisselende kleuren der huizen valt ons niet meer op; het is allemaal eentonig geworden.

Totdat wij die kleurenfilm zagen, waarin het oog van de camera al het mooie op een rechthoekig plaatje samenbundelde Als een openbaring lag daar plotseling een stukje stad, een rijke straat in elke denkbare kleur weerspiegeld. Het blauw en wit van de hemel werden afgewisseld door de rode daken. Tussen het groene gras lag het rode opvulzand. De gele kréré-kréré's wisselden af met de purperen bougainville's en over het wegdek lag zonneshijn als vloeiend zilver.

Nadat wij dit gezien hadden, dachten wij aan Sasa, een oude vrouw, die de rimpels op de handen en het gelaat als gravures van de tijd meedraagt. Sasa heeft deze kleurenfilm nooit gezien. Maar in haar wenerhouten hobbelstoel gezeten plukt zij, nog jeugdig van geest, uit haar verleden bloempjes, die eenmaal ontloken in haar denken, nooit meer verdorden.

Met haar eigen woorden wijst zij haar kleinkinderen op haar tuin, op haar hemel en de kleuren die voor haar geschilderd liggen over stad en land.

In Sasa spreekt de natuur in al zijn schilderachtige vormen. De jaren van haar jeugd staan ergens apart te bloeien zegt zij. Zichzelf beschouwt zij als een kotto-missiestruik, vol zware half verdorde takken en haar kleinkinderen ziet zij nu als die kleine tere kotto-missieplantjes die rond de huizen staan te bloeien met een enkele frisse bloem hoog op de rechte steel gestoken.

Tussen jeugd en ouderdom ligt ook een schilderstuk.

Wie er oog voor heeft, wie het allemaal zien wil, wie zich even los wil rukken van alle dagelijkse beslommeringen, wie de speldenprikken van het dagelijks leven wil laten voor wat ze zijn, wie politiek en waterleiding terug wil dringen achter de omheining waar het rommelig is en geladen is vol spanningen en nervositeit..... hij kan genieten van stad en land, van jeugd en ouderdom, van een gewone straat, van de ondergaande zon, van maan en sterren, van kottomissie en stanvaste, van schepsel en Schepper.

Danse macabre

DIE WEEK WAS ER EEN VAN DANSEN EN FEESTEN.

Nog meer dan de dans echter, was iedere avond die in de nacht vergeleed, een hemelsfeest. Een stukje van wat bovenaards kan zijn. Een feest in de natuur, met een millioenste van alle lichtbronnen, die de echte hemel van hiernamaals verlichten.

Zag U de maan hangen aan 't gewelf?

Wie toen niets zou hebben om op verliefd te zijn, kon zich werpen in de nachtelijke natuur en onder het spel van maanstralen openbloeien en ontvankelijk zijn voor schoonheid en schepping.

Toch waren er weer vandalen, die het maanlicht misbruikten. Niet in de schoonheid van de natuur, maar op hun tegenstanders wierpen zij zich met stokken en slagwerk en misbruikten het licht van de maan om de juiste plaatsen op te zoeken waar de slagen zouden vallen. Die lichaamsdelen zijn gevonden. Tot wrakstukken geslagen, stierven er die week twee een geweldadige dood.

Ons tropenland Suriname was weer in het mooiste nachtelijk kleed gestoken. Die zilveren glans op het leiendak van Uw buurman, het zachte groen dat van 'n knippaboom afdroop, het blauw van het firmament dat onderbroken werd door het crayonstof van speelse wolkjes..... dit

alles en veel meer, bracht ons in verrukking. Maar, de dag die daarop volgde bracht ontzuivering. Ontzuivering om het viertal dat midden in dit maanfeest het leven verloor door verdrinking.

Het speelse tintelen en de weerspiegeling van in splinters geslagen lichtstralen op de rivieren, was hier voor moeder én kind, daar voor kind ondanks moeder en ginder voor die jongeman, het scherpe en blinkende lemmet van de dood die hen onderdempelde in het mee-feestende water. Over hun ontzielde lichamen lag nu het maanlicht als een schoon wit kleed, 'n lijkgewaad waar geen begin en ook geen eind aan was, geen zelfkant, geen speels borduursel.

Wij willen met opzet die spelbrekers vergeten, die pistolen en ploertendoders ontvreemden uit leegstaande auto's, die om een flesje soft een andere haast dodelijk verwonden, die manmoedig een danseres belagen, maar als hondjes met hun staarten tussen de benen afdruipten voor de loop van een speelgoed revolvertje.

Wij willen Agimido, die nu gevangen zit in kibindo's, vergeten. Want, waar vinden wij de woorden voor de beschrijving van zijn bevindingen in het Saramaccaanse bos door maanglans verlicht? Agimido, die daar in 't verborgen hurkte en rondliep met het geeiste antwoord op de vraag, of hij een moord op zijn geweten had. Hij zocht de duisternis op, maar na het wegtrekken van het daglicht kwam er een ander licht dat met glansverf en pasteltinten alle donkerte verdwijnen deed. Zijn enige toevlucht vond hij in de schaduw, doch liep van angst en vrees nóg weg voor zijn eigen silhouette.....

De maan die met lichtstralen morste over ons mooi en gezegend land bracht in de afgelopen dagen vol dans en feest, verrukking mee voor ieders hart. Maar het feest was voor velen een tweegevecht met de dood en de dans een dodendans, een danse macabre, die eenmaal geëindigd, het begin bracht van eindeloosheid.

Dopeling

KATHOLIEK-ZIJN BEGINT MET HET H. DOOPSEL. Dit is naar ons weten het mooiste beginpunt van ieders zijn. Daarom blijven wij het jammer vinden, dat hoewel wij bij ons doopsel er zelf bij waren, wij niets hebben meegenomen van al hetgeen daar achter in de St. Rosakerk gebeurde.

Wij kregen dezer dagen weer eens heimwee naar dat ogenblik, toen wij twee heren helemaal alleen - zonder een of andere dame mee - in een auto zagen stappen met een dopeling. Een van beiden, die de vader was, hield het kindje in doeken gewikkeld op de armen, terwijl de peet, onbezonnen, het bundeltje vergeleek met een pakket boodschappen van de slager, waar bijelkaar zes pond biefstuk, braad en soepbeentjes in gewikkeld waren.

Dat vond de vader niet leuk, want in heel zijn houding kon je zien, dat hij die gloednieuwe hoedanigheid van het vaderschap over zich liet neerkomen als regen in een openvlakte, die verkwikking brengt maar waartegen men op de lange duur geen schuilplaats heeft.

Toen hij in de auto stapte, was de chauffeur van mening met een ziektegeval te doen te hebben, en vroeg bezorgd, naar welk ziekenhuis hij moest rijden. Hij had goede reden dit te vragen, want de jonge papa keek zo bezorgd en zo onafgebroken naar het broze wicht in zijn armen, dat men het ergste ervan zou vrezen.

In de kerk gekomen, moesten zij even wachten op de komst van de priester. Nu had de peet het kind in de armen en toetste de wetenschap aan de werkelijkheid: 'gezicht: klein en nietig; neus: plat en kort; het hoofd betrekkelijk groot, rust op korte dunne hals en de beenderen van de schedel zijn langs de naden beweeglijk.'

Toen hij net iets hardops wilde zeggen, gebeurde het.

Daar hij weinig aandacht had geschonken aan de 'onderlegger', moest hij plotseling opspringen, omdat het op zijn schoot zo vochtig werd. In kleine zenuwachtige trekken legde hij het kindje op een der kerkbanken neer en zocht naar een zakdoek. Nog voor deze echter te voorschijn kwam had de kleine door zoveel geschud, zijn maagje leeg gespuugd, waardoor het doopjurkje eraan geloven moest. -

De zakdoek was er nog niet - Verschrikt tilde hij daarna het wicht weer op. Nu merkte hij echter dat het broekje zo papperig aanvoelde. Op zijn voorhoofd kwam een zweetdruppeltje naar beneden parelen.

Even dacht hij na en scheen een vast besluit genomen te hebben. De vader, die al die tijd beduusd had toegekeken, riep hij tot de orde en beval, dat zij maar naar huis terug moesten rijden om schone kleertjes aan te trekken.

Bij de ingang echter kwam de goede herder, die hen rustig terug meenam, het H. Doopsel ritueel toediende en hen daarna erop wees, dat dit Sacrament er juist is om elke smet zo schoon en zuiver mogelijk weg te wassen.

‘Ja’, zei de vader, met zijn vinger wijzend op het nu vergeelde luierbroekje: ‘maar deze smetten en vlekjes ziet of ruikt men niet.’

Radio

WANNEER DE REGEN IN ONBEHEERST TROMGERoffel rammelt op de zinken daken en alle huizen wazig wit omhult, zijn onze kinderen binnen. Je merkt dat wel. Ook uit hun levensader regent het. Hun geestdrift en levenslust stromen naar alle kanten uit, en in huis is niets meer veilig. Zijn het geen ruiten, vazen of schemerlampjes die stukvallen, dan zijn zij het zelf, en hun vreugdekreten wisselen dan af met gekerm of gegil, wanneer op de schrammen en sneden jodium of mercurochroom wordt gesmeerd.

Toen het de vorige week weer zo ver was, dirigeerden wij het driemanschap in een hoekje met de opdracht nu maar een rustig spelletje te doen. Het vierde jongetje, een baby, schoven wij er maar bij, zodat we ook deze voor een ogenblik kwijt waren.

Geruime tijd was het angstvallig stil. Alleen fluisterende stemmetjes hoorde je met zo nu en dan gelach ertussen. Ook dit kwam ons minder gewenst voor en daarom loerden we maar even om het hoekje. Doch, op hetzelfde ogenblik zagen we die van 5 jaar even knijpen in het billetje van de baby, die een gillette gaf, maar daarna verder z'n mond hield toen de oudste van 7 jaar met zijn rol begon:

een radioprogram, een klankbeeld dat de relatie aangeeft tussen quaker outs en het gezonde kind.

Zo ging het verder:

De oudste: 'Na pitjien disie hab' siksie wikie nomo?'

De tweede: 'I-jaa'.

- Dang a bigie so k'ba? -

- Aaai -

- M'é sjie dat j'é djing papa k'ba. -

- I-jaa, bika na meertjie 'wang n'é saaar-ing. -

- Soort papa j'é djing dang?

- We, a no kweekeroots dang.

Toen keken zij elkaar veelzeggend aan en een daverend gelach steeg op, waaraan ook de baby deelnam, al begreep hij er niets van.

Omdat het toch wel leuk was, haalden wij de moeder er bij om dit ook eens mee te maken. Maar toen wij beiden terugwaren, was er al een andere tape op de recorder. Met een sonore stem, diep in de keel geborgen en een gerimpeld voorhoofd alsof hij erg boos was, dreunde de oudste:

- Voor hen die geboren zijn onder de steenbok, in het tijdvak van 17 tot 28 januari, geldt deze gids. Een uitstekende dag vandaag voor regen en afspraken. Maar de avond is minder geschikt voor deze zaken.....

Hierop kwam geen gelach, want de tweede onderbrak het relaas en vroeg: 'Zeg, dan wat is een steenbok?'

'Een grote steen', antwoordde de andere, en pas daarna kwam het lachsalvo.

Wat nu, vroegen we elkaar fluisterend. Het antwoord kwam in koor uit alle drie mondjes: 'Linda's eerste liefde.....' Een eeuwigdurend hoorspel.

Dát niet, zei m'n vrouw.

Toe, laat maar, antwoordden, wij. Ook even zien hoe dit zich uitpakt. De baby werd achteloos in de hoek gesmeten als de vuile was. Direct daarop volgde echter een tirade, die overging in een echte scheldpartij, vol woorden als schoonmoeder, hond, verdomde dit en dat, liefde, gemeen, hatelijk, dokter, gekkenhuis en smeerlap..... En, terwijl dit alles werd uitgekotst, sloegen ze met hun vuistjes op tafel, stampten met de voeten terwijl de kleinste in een

hoekje kreunde, alsof hij een groot verdriet te verwerken had.

Toen gaven wij maar het stopsein, en zonden de karavaan naar buiten, waar het nu droog was. Hun intelligentie tot nabootsen van bekende radioprogramma's hebben we bewonderd, maar juist daarom zijn wij vastbesloten de luisteruren thuis drastisch te gaan beperken voor de jeugd.

Want, Quaker Oats is voedzaam, maar wij twijfelen aan de verteerbaarheid van horoscopen en Linda's eerste liefde, op de fragiele maagjes van onze kinderen.

Woeker

MET DE NAAM 'SEIZOENPRODUCTEN' ZOU MEN kunnen betitelen die mooie kleinkunstvoorwerpen, zoals de Kerstster, de Vlieger en de Windmolentjes.

Een typische Surinaamse kunstuiting is vooral de kerstster, die rond het Kerstfeest 'n sieraad in onze huizen is en het bewijs levert van vruchtbare vrijetijdsbesteding en kunstzinnige handenarbeid.

De vliegers, van 'inlegster', tot 'kankawa' toe, trekken vooral in de drogetijd de aandacht en windmolentjes, opgeprikt aan een papajatoetoe waaien met alle winden mee, doch het meest in de maand juni, juli en augustus.

Deze molentjes, die vooral de blikvangers van de kinderen zijn, hebben dezer dagen bij ons thuis een rol gespeeld, omdat onze drie kleinen van nabij 4, 5 en 7 jaar, voor het eerst van hun leven talentvol hebben gewoekerd met hun talenten.

Zij vonden samen in het zand een cent, juist enkele ogenblikken vóórdat zo'n jongetje met een tros windmolentjes in onze straat kwam venten. De wet van vraag en aanbod deed zich gelden. Met nóg een cent, die zij van ons kregen, kochten zij twee molentjes en kregen er een bij als baksies.

'Wij hebben 3 windmolentjes voor 2 centen', kwamen zij triomfantelijk vertellen en waren verder de gehele dag zoet.

Ook de volgende middag na schooltijd. Op het einde van die middag, hadden wij echter onze eerste verrassing,

Aan tafel, bij het avondeten deponeerde de kleinste 6 centen op tafel met een gebaar van de noeste arbeider, die het gehele weekloon in het loonzakje, voor moeder de vrouw ter besteding op tafel legt. Naar de herkomst gevraagd, bleek, dat de oude 3 windmolentjes aan buurvriendjes waren verkocht, tegen een woeker prijs van 2 centen per stuk.

Wij vonden het een beetje overdreven duur maar besteedden er verder geen aandacht aan, omdat de oudste het verdere plan ontvouwde, dat zij de volgende dag 3 grote molens van 2 cent per stuk zouden kopen.

Zo gezegd, zo gedaan.

Heel die middag en nog de dag daarna, kon men ze zien draven over het erf. De wind was er naar en de papieren molentjes deden het goed.

Aan tafel echter kwam weer de ontknoping, toen de kleine kashouder niet minder dan 12 centen op tafel legde, waarbij de oudste als uitleg gaf, dat zij de drie grote molentjes nu voor 4 centen per stuk aan andere buurjongetjes hadden verkocht.

Wij wilden er nu eindelijk iets van zeggen, o.a. dat het verder uit moest zijn op deze slinkse wijze te woekeren met windmolentjes, maar de oudste sneed ons de pas af, door de vraag, of wij nu de rest maar wilden bijpassen, zodat zij de volgende dag 3 popsicles van 7 ½ cent per stuk zouden kunnen kopen.....

Wij hebben het evangelie van de afgelopen zondag goed beluisterd, omdat wij te Moengo waren, waar in een lieflijk kerkje, het Godswoord door alles heen penetreert. Wij hebben nagedacht over die rentmeester die met zijn talenten woekerde, en hebben ter vergelijking, de handelsgeest van onze nog nauwelijks tot de jaren des onderscheids gekomen kleuters, er naast gelegd. Maar, wij vonden het woekeren met molentjes toch maar raadzamer dan het andere.

Moederdag

OMDAT HET DE VORIGE WEEK ZONDAG, 11 MEI, moederdag zou zijn, nam zij haar twee kinderen de dag daarvoor mee de stad in.

Zij had van het kantoor - waar zij een niet onaardige positie had met een goed salaris - een dagje vrij.

Beschenen door een bundel licht en warmte van de vroege ochtendzon zag men haar die morgen de speelgoedwinkel uitkomen met al haar rijkdom: twee rasechte, schattige Creooltjes in twee variëteiten van glanzend ebbenhout, en lichtbruin getint, zoals de kleur van de bloeiende babykers en de juster druif.

Het verschil in kleur, in gladheid van haar, in oogopslag en in gang, was echter niet genoeg om de gelijkens van deze twee Surinamertjes met de moeder weg te maken; want zij is moeder van beiden. En dat niet alleen, zij is ook van beiden de vader.

De vader, omdat de natuurlijke vader van Selma, - het meisje van acht - steeds onbekend wilde blijven, en de verwekker van Iwan - het jongetje van vijf - slechts bij tussenpozen zijn zoon komt zien, zoals een verre oom die weet dat zijn neefje nog ergens moet zitten.....

Vlak voor hen stopte de popsicle wagen van I Fernandes en Zn. Selma smakte reeds en keek op naar haar moeder met een vragende blik. Het antwoord kwam in de vorm van 15 centen, waarvan twee popsicle's voor Selma en haar broertje werden gekocht.

Aan hetzelfde karretje stond nu ook een echtpaar met twee dochters, die, zo duidelijk te zien, na de popsicle het middelpunt werden van Iwan's belangstelling. Zo werd de kleine man in beslag genomen, dat hij al kijkende over een straathondje struikelde. De moeder met haar dochter en zoon liepen twee straten verder en stapten een manufacturenzaakje binnen.

‘Zoekt U iets voor Moederdag?’ vroeg de winkeljuffrouw. En daarna tegen de kinderen: ‘Willen jullie mama iets moois geven?’ De kinderen lachten en knikten wat verlegen.

Selma trok haar moeder even aan de arm. ‘Wat wil

mama hebben voor Moederdag?’ vroeg ze. ‘Dan kopen we het samen.

Even dacht de moeder na. Toen wees ze op een aardig gebloemd tafelkleedje, dat de juffrouw inpakte in gekleurd papier. De kinderen waren zichtbaar tevreden over moeders keus.

Hierna echter vroeg Selma: ‘Mama, leen mij f1.80 - de prijs van het kleedje - dan betaal ik het je terug zodra ik ook ga werken’. De lening was gauw gesloten, zonder borgtocht. Daarna mocht Selma voor zichzelf een doos zakdoekjes kopen.

‘En jij baasje’, vroeg de moeder toen aan Iwan. ‘Wat zou ik nog voor jou kunnen kopen?’

De jongen keek eens om zich heen toen de moeder de vraag herhaalde. Toen zei hij: ‘Ach, 't is zo vervelend’.

‘Wat is dan zo vervelend’ vroeg moeder weer. ‘Wees even flink. Selma krijgt de volgende maand een nieuwe schooltas, en als ik weer ontvangen heb krijg jij een kleine autoped.’

De jongen bleef naar de straat kijken, waar juist een vader met een kleine spurt de straat overstak, terwijl z'n zoontje met kleine sprongetjes de grote stappen van zijn vader probeerde bij te houden.

Plotseling keerde Iwan zich om en met een blik van volwassenheid in z'n kleuterogen zei hij: ‘Nu hebben we voor ieder van ons iets moois gekocht. Maar wanneer koop jij dan eens een papa voor ons alle drie?’

Soort

ONS ZOONTJE HOUDT VAN BRUINEBONEN NOG het meest. Gewoon rijst met bruinebonen en zoutvlees. Dan smult hij bij het eten, babbelt niet aan tafel en rekent finaal af met heel het bordje waarop de boontjes als een berg kiezelsteentjes liggen opgestapeld.

Zo had hij woensdag laatstleden zitten smullen.

Maar toen hij klaar was keek hij eensklaps op en vroeg:

‘Papa, hoe heet een paard dat bruin is?’

‘Gewoon paard’, zeiden we en vroegen direct daarop: ‘Waarom?’

‘Neen papa. Maar als het nou echt bruin is?’

‘Dan een bruin paard’ zeiden wij wat geërgerd, daar wij ook wel van bruine bonen houden en óns bord nog helemaal niet leeg was.

Toen kwam van moeders zijde de oplossing, daar zij deze categorie vragen en antwoorden ook wel kende. ‘Een vos bedoel je?’

‘Ja mama een vos’.

Maar waarom wil je dat nou weten, vroegen we, want wij dachten wijs te zijn en zochten het causaal verband bij de bruine bonen.

Wij hebben dit pas op school geleerd, legde hij uit en ik weet wel, dat een wit paard schimmel heet, een zwart paard moor en een paard met een witte vlek op het voorhoofd bles, maar ik was vergeten hoe je een bruin paard moest noemen.

O, zit dat zo, dachten we en prezen in stilte de meester van de tweede klas op de Sint Aloysiuschool, die al deze onderscheidingen zo mooi en typerend aan onze kleine had bijgebracht.

Voor het overige gebeurde er die hele middag niets bijzonders. want als gewoonlijk draafden zij als paarden in het huis en op het erf. Maar in de vooravond aan tafel, begon het weer. Als ik ze niet had zien spelen, had ik kunnen wedden, dat hij heel de middag had zitten nadenken over het probleem van deze onderscheiding. Want nu vroeg hij:

‘Papa, hoe noem je een mens die bruin is?’

‘Gewoon mens’, zeiden we, daar wij even de vraag wilden verwerken. Waar moet hij nu weer naar toe, dachten we.

‘Neen, pa, maar als hij nou echt bruin is?’

‘Indiaan’, kwam mijn vrouw weer verlossend tussenbeide. Verlossend, want reeds zaten wij te broeden op een geschikt en verantwoord antwoord, daar wij in de gaten kregen, dat dit gesprek zich ging bewegen op het terrein der kolonisatie, voortplanting, evolutie, assimilatie en wie weet, zelfs discriminatie.

Maar het werd al ingewikkeld, voor wij er erg in hadden, daar hij nu zelf het rijtje, nergens geleerd, maar toch gekend, opdreunde.

‘Dus een witte mens is een bakra, een gele mens is een chinees, een zwarte mens is een neger’..... hier stakte hij even. Hij leek wel volwassen toen hij opkeek. Maar toen kwam het ook:

‘Papa, hoe heet dan een mens die een witte vlek op zijn voorhoofd heeft?’

‘Ha’, dachten wij: hier is iets concreets. ‘Die bestaan niet’, zeiden we kortaf.

‘Alleen bij paarden vind je dit’.

‘O’, zei hij ook kortaf en beet een hap uit zijn puntbroodje.

Daarna: ‘Papa, waarom noemen ze paarden en mensen met een andere naam dan paard en mens?’

Wij hebben toen een antwoord gegeven, maar erbij gezegd, dat hij het wel zal begrijpen wanneer hij ouder geworden is. En dit is onze heiligste wens. Dat hij eens zal weten, dat de onderscheiding van het paardensoort gekomen is **nadat** men alles wat paard was ook paard noemde, zomaar, voor het gemak, zoals bij iedere onderscheiding..... met uitzondering van die der mensen..... met uitzondering van het mensen soort in Suriname.

Want in Suriname kwam **eerst** de onderscheiding, daarna het andere. Eerst de Indiaan, daarna de bakra, toen de neger, later de javaan en hindoestaan en tussendoor de chinees..... maar nu zijn het allemaal SURINAMERS.

Maar, wat moest zo'n ventje van zeven jaar daarvan wel hebben verstaan?

Tevreden

DAAR HEB JE ZE DAN WEER!

Ze bevolken de lucht in alle speelstraten en wiegen heel de middag mee op de noord-oost passaat. Het zijn onze veelkleurige vliegers, grote en kleine, naar rang en stand oplopend van kankawa tot sterpunt toe.

Met het omhoog gaan van deze vliegers, soms knap en kunstzinnig beplakt, gaan ook de harten van onze kinderen

omhoog en de jongens vooral genieten van het wonder, dat printa en papier, toom en touw en staart, mooi blijven hangen in de wijde blauwe lucht.

In die speelstraat waar het gebeurde, was Kenneth de eerste, die met een volledig getuigde 'sterpunt' verscheen. Dat had hij ook altijd! Als enigst zoontje van de onderwijzer die daar woonde in het huis met het balcon ervoor, was hij altijd de eerste. Als het knikker-tijd was, als het drijftol-tijd was: hij had steeds de eerste knikkers en de eerste drijftol. In die straat vertegenwoordigde hij het kapitaal, ook omdat zijn huispakje door anderen werd gewaardeerd op hún zondagse plunjes.

Kenneth, pas 11 jaren oud, was zich al bewust van zijn meerwaardigheid in deze straat. Hij liep met zijn rijkdommen rond en zag zichzelf weerspiegeld in de verlangende blikken van zijn speelmakkers. Hij benadrukte het vaak genoeg en daarom bleven de botsingen ook niet uit.

Die woensdagmiddag was het weer zover.

André, het elfjarige jongetje van de straatwerker had al met gretige ogen staan kijken, daarna een séti gevraagd en toen het hem geweigerd was, had hij op de staart van de vlieger getrapt. Dit betekende oorlog. En op de woorden van Kenneth: 'wat doe jij met je vieze voeten op mijn staart,' was er een vechtpartij gevolgd die beiden zich nog enkele dagen konden heugen.

Vooraf André had heel dit voorval dagenlang in zich rondgedragen, omdat hij na het gebeurde, zich ook herinnerde hetgeen zijn moeder hem zo vaak voorhield.

Daarom, dat hij op school voor de schoolmeester, die niemand anders was dan Kenneth's vader, een opstel maakte dat als titel droeg: 'Wees tevreden'.

Na een lange inleiding schreef hij:

- Toen ik hem met zijn sterpunt zag, werd ik ontevreden. Ik kan geen printa snijden, want mijn moeder heeft geen houwer en mijn vader werkt alleen met schoppen en een pik-aks. Kenneth lachte mij uit maar groette mij niet. Ik wilde eerst niet ontevreden zijn, want mijn moeder zegt altijd: 'Wees tevreden met je lot, anders krijg je niets van God.' - Daarom lachte ik maar weer met Kenneth en vroeg hem 'n

séti. Maar hij zei: ‘Ga slapen boy, je gaat mijn garen vuil maken’. Toen werd ik boos en ontevreden en toen zijn staart bij mijn voeten kwam, heb ik erop getrapt. Exprès, want ik wou hem treiteren. Toen begon hij te regeren en hebben we flink gevochten.

- Daarom wil ik U in dit opstel vragen, om aan Kenneth, Uw zoontje, te zeggen dat ik voortaan geen ruzie meer zal zoeken en dat ik zal proberen altijd tevreden te zijn. Maar, hij moet ook geen bigi-takki zeggen..... Einde!

De vader van Kenneth las ook dit opstel, maar anders dan de andere opstellen van de klas. Met stijgende belangstelling las hij tot het eind en herlas nog enkele zinnen.

Diezelfde middag kon men Kenneth zien aankomen bij André thuis met een sterpunt, die hij gratis, voe soso, zomaar aan André ten geschenke gaf.

En daarna viel het op, dat Kenneth beheerster was in heel zijn optreden in de speelstraat, dat hij zijn meerwaardigheid niet langer etalleerde en ook 't juiste woord kon vinden bij sport en spel.

Immers..... het opstel van André, was ook voor de onderwijzer leerrijk, als weergave van een maatschappelijk verschijnsel.

Sparen

VIJF JAREN LANG HADDEN WIJ ELKAAR NIET meer gezien.

Hij moest daarom vijf-en-twintig zijn, toen wij hem dezer dagen weer zagen staan in het donkere hokje van het postkantoor. Hij had zo'n jocky-pet op en keek naar het scheve loket in een glimmende glans, want helder zijn z'n ogen.

Zijn khakiebroek, bruin van kleur, getuigde van welbestede tijden aan zaagbank en schaaflank. Een pas ontkiemende snor, zwart donzig, sierde zijn korte bovenlip en getuigde tevens van egoïsme of wilskracht, want het stond hem belachelijk.

Aan een ringvinger prijkte een trouwring. Hé, dachten wij, zou hij daarom uit de circulatie zijn verdwenen? Vroe-

ger kon je hem nog zien op sportvelden en bonteavonden, danspartijtjes en bioscoopzalen.

Toen wij hem dan ook bij het postkantoor zagen staan, be kroop ons een klein ongemak. Want plotseling zagen wij ook het minder prettig beeld dat ouderen rondragen en schrik betekent voor de jongeren die met plannen rondlopen. Het beeld, van eenmaal getrouwd te zijn. Getrouwd zijn met al zijn zorgen en komrnissen. En wij dachten: Nu haalt hij z'n spaarpenningen weg. Thuis komt hij vast te kort, of misschien staat er het kraambed te wachten, een kindje, het levend resultaat dat zij beiden wilden, maar dat nu een credietpost geworden is.

We stonden vlak achter hem. Straks zou het zijn beurt zijn. Zijn spaarbankboekje had hij aangereikt, en zo te zien taxeerde hij de lokettiste op haar gehalte, want bij iedere nieuwe client hief zij haar hoofdje op, alsof zij zeggen wilde: 'Camay verzorgt mijn schoonheid.....'

Even stiet ik hem aan. Hartelijk wisselden wij een groet en informeerden naar elkanders welzijn, verleden en toekomst. Daarna pauze. Het regende buiten. Wij vervolgden daarom met een variant op het slechte weer. Hij antwoordde echter, dat de avond heel mooi zal zijn, wanneer de maan van alle regen schoongewassen, de nacht zal komen gluren achter houten huizen, palmtakken en schuimende wolkjes. En, hij tekende met zijn hand een klein takje, waarachter wij ons de maanschijf moesten voorstellen. Die zagen we dan ook duidelijk.

Toen was het weer stil en wij redeneerden verder in onuitgesproken gedachten.

Plotseling werd z'n naam afgeroepen, met daarachter: 'lichten of sparen?'

Nu zou het komen, dachten wij. We keken even naar buiten, doch luisterden nauwgezet. Wat zou hij zeggen, lichten of sparen? Wij hoorden de lucht zoeven, die wachtte op elk geluid.

'Twaalfguldenvijftig' vielen de lettergrepen opeens uit z'n mond als rinkelend geld op een stenenvloer.

Wij knipperden met de ogen en knikten instemmend tegen de kassiersters, die met een lichte buiging in haar donkere stem een weinig misnoegd liet volgen:

‘Ja, best meneer, maar moet U lichten of moet U sparen?’

En toen kwam het. Het viel als een druppel inkt in lauw water, het loste in ons op en stemde ons warm, want hij murmelde, maar goed verstaanbaar:

‘Natuurlijk sparen juffrouw..... ik heb toch nog nooit gelicht?’ En zich naar mij omkerend glimlachte hij breed. ‘Moet je die eens horen’, zei hij en prikte met zijn duim in de ruimte tussen zijn schouder en zijn oor.

Het handschrift

LUSTELOOS KWAM ZIJ DIE OCHTEND HET KANToor binnen stappen. Het rode blousje dat haar zo pittig stond, hing nu scheef langs haar beide schouders, omdat zij het lintje vooraan niet met een net strikje had geknoopt. Weg waren haar levendige pasjes en traag was haar gang.

Toen ze moest schrijven in de grote kantoorageenda, deed ze dit met haar hoofd steunend in haar linker hand. In heel haar wezen was alles veranderd. Je zag het zo. Alleen haar handschrift bleef eender. Even gelijkmatig, schuin vlot lopend en daarom mooi. En, die zelfde ‘D’, die alle meisjes van de Louiseschool als een symbool van schrijfkunst ten geschenke van de Soeurs meekrijgen.

Ze bekeek die ‘D’.

Dezelfde letter, die steeds in haar brieven prikte, wanneer zij begon met de woorden: ‘Liefste Dirk’ en eindigde met ‘Je liefste Désirée!’

Even keek zij op, of niemand haar zag. Neen! Vlug trok zij haar tasje open en gritste daar iets uit. Een brief. Een brief uit Amsterdam. Een brief van Dirk, haar geliefde, die dit jaar afstuderen moest en dan terug zou keren, waarna.....

Met een wrevelig gebaar smeed zij de brief in de lade van haar bureau. Er lag vertwijfeling in de woorden die zij toen uitsprak: ‘Je weet toch nooit, wat je aan die kerels hebt. En ik dacht dat ik hem kende, nu na 7 jaar. Maar neen, hij is net zo'n nummer als al die anderen!’

Vooraf de laatste zinnen van deze onheilsbrief hadden haar de genadeslag gegeven. Ze ging er onder gebukt als

een grasspriet onder een vallende mahonieboom. Hij had geschreven:

‘.....'t Ga je goed. Verbeeld je niks. Ik zal niet om je rouwen. Met een natte spons heb ik overal in mijn leven je naam uitgewist. Voor mij ben je nu maar een ster die viel en in de duisternis verdween.....’

De telefoon rinkelde.

‘Hallo’, zei ze met een omfloersde stem.

‘Ben jij daar Désirée?’ vroeg een opgewekt meisjesstemmetje.

‘Ja, antwoordde zij. Ben jij het Dé?’ Toen zij het antwoord kreeg, wilde zij de telefoon op de haak leggen. Want nu had het zusje van die Amsterdamse Dirk opgebeld. Ze heette ook Désirée, maar werd kortweg ‘Dé’ genoemd.

‘Heb je gisteren brieven van Dirk gehad? vroeg het zusje.

‘Neen’, jekte ze, omdat ze dan zou moeten zeggen hoe pijnlijk dit briefje voor haar was.

‘Wat een roekeloze kerel!’ ging het zusje verder. ‘Mij heeft hij ook niet geschreven, en misschien weet je nog, dat ik hem alles heb verteld van Eddy en mij. Ik heb dit gedaan, omdat ik wist, dat hij Eddy niet mag. Letterlijk heb ik hem dit geschreven:

‘.....Liefste Dirk,

Vandaag een kort briefje. Over veertien dagen ga ik mij verloven met Eddy. Je weet wel, die knaap die je niet erg goed vond omdat hij zo'n branie zou zijn. Het zal je daarom niet meevallen paps, maar stap er overheen. Je kunt ook niet helemaal in Amsterdam zitten en hier in Paramaribo de warmte van mijn eigen hartje naar believen regelen.

Liefs, je Desireetje’.

Bijna viel het kantoormeisje flauw toen zij gehoord had wat het zusje van Dirk aan haar broer had geschreven. Want tegelijkertijd ging haar een licht op. Ze knipperde met de ogen en lachte ongewoon luid. Daarna schold ze voorzichtig:

‘Het is toch ook een ramp, dat alle meisjes van de Louiseschool bijna hetzelfde handschrift hebben en daarin die zelfde “D”.’